

PRAŽSKÁ VYSOKÁ ŠKOLA PSYCHOSOCIÁLNÍCH STUDIÍ

**Problematika oblasti prevence v činnosti
obecních (městských) policíí**

**Prevention Issues in the Work of Municipal
(City) Police**

Diplomová práce

Autor:	Bc. Jiří Tůma
Studijní program:	Sociální politika a sociální práce
Studijní obor:	Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii
Forma studia:	Kombinované studium
Vedoucí práce:	PhDr. Jiří Růžička, Ph.D.

Praha 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci Problematika oblasti prevence v činnosti obecních (městských) policíí vypracoval samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Praze dne 20. 2. 2009

Bc. Jiří Tůma

Poděkování

Děkuji tímto panu rektorovi PhDr. Jiřímu Růžičkovi, Ph.D. za metodické vedení a cenné rady, které mi poskytl při vypracování této diplomové práce.

V Praze dne 20. 2. 2009

Bc. Jiří Tůma

OBSAH:

ÚVOD	5
1 ZÁKLADNÍ TERMINOLOGIE.....	6
1.1 Prevence, sociální práce, sociální fungování, sociálně patologické jevy	
1.2 Hlavní oblasti zaměření sociální prevence.....	8
1.3 Primární, sekundární, terciární prevence - metody, členění, cíle, zásady.....	10
2 POLICIE.....	13
2.1 Pojem, historické základy policie, vývoj místní policie v systému obecní správy	
2.2 Policie a sociální práce.....	15
2.3 Současné právní vymezení a úkoly obecních (městských) policí v ČR.....	16
3 OBLAST PREVENCE V ČINNOSTI OBECNÍCH (MĚSTSKÝCH) POLICIÍ.....	19
3.1 Prevence obecně	
3.2 Prevence specificky.....	20
3.2.1 Prevence kriminality	
3.2.2 Systém a koncepce prevence kriminality hl. m. Prahy.....	22
3.2.3 Útvar prevence Městské policie hl. m. Prahy.....	26
3.2.4 Prevence v činnosti obvodního ředitelství Praha 5.....	28
3.2.5 Příklad individuální sociální prevence okrskáře, okrsek č.8 Radlice.....	31
3.3. Spolupráce Městské policie hl. m. Prahy s orgány zabývajícími se prevencí.....	33
3.4 Srovnání činností MP hl. m. Prahy a MP hl. m. Bratislavy v oblasti prevence.....	35
4 PROJEKT VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	38
4.1 Zaměření a předpoklady výzkumu, zdůvodnění studie	
4.2 Výzkumný problém, stanovení hypotéz, zvolené metody a výzkumný vzorek.....	39
4.3 Výsledky výzkumného šetření.....	41
4.4 Závěry výzkumného šetření.....	59
5 NÁVRH MOŽNÝCH ŘEŠENÍ PRO ZEFEKTIVNĚNÍ PREVENTIVNÍ ČINNOSTI V MĚSTSKÉ POLICII HL. M. PRAHY.....	60
5.1 Návrh úpravy organizačního uspořádání MP hl. m. Prahy v oblasti prevence	
5.2 Okrskáři a individuální sociální prevence vycházejících z déletrvajících vztahů	62
ZÁVĚR.....	64
ANOTACE.....	66
SEZNAM LITERATURY A JINÝCH PRAMENŮ.....	68
PŘÍLOHY.....	70

ÚVOD

Jako téma diplomové práce jsem si vybral problematiku oblastí prevence v činnosti obecních (městských) policíí.

V úvodu práce shrnuji tematiku prevence obecně a následně se zaměřuji na specifickou prevenci, zejména sociálně nežádoucího chování občanů. V další kapitole stručně zmapuji vývoj policie v historii naší společnosti, její místo v oblasti preventivní činnosti a následně postavení obecní policie v systému obecní správy i její současné právní vymezení.

V další části diplomové práce chci podrobněji proniknout do problematiky oblastí prevence v činnosti městských policíí se zaměřením na Městskou policii hlavního města Prahy (dále jen MP HMP), respektive obvodního ředitelství Prahy 5 (dále jen OŘ MP 5) a porovnat práci MP HMP v oblasti prevence s Městskou policií hlavního města Bratislavy.

V projektu výzkumného šetření jsem pomocí metody anonymních dotazníků zjišťoval vztahy a postoje samotných vykonavatelů této preventivní činnosti, strážníků MP HMP. Zde jsem se zaměřil na ochotu a schopnost strážníků vykonávat tuto preventivní činnost a na jejich názor týkající se současného stavu výkonu prevence v práci MP HMP.

Na základě příslušného výzkumného šetření, uvedené odborné literatury a zkušeností z výkonu služby strážníků se chci na závěr práce pokusit nastínit efektivnější model činnosti strážníků MP hl. m. Prahy v oblasti preventivní činnosti.

Téma oblastí prevence v činnosti městské policie jsem si zvolil zejména proto, že od roku 2001 pracuji jako strážník MP HMP a tuto oblast považuji za velmi důležitou, mírně opomíjenou a ne precizně propracovanou. Ve své práci u MP HMP zpracovávám stížnosti občanů, provádím kontrolu výkonu služby a podílím se na návrzích koncepce práce OŘ MP 5, proto s oblastí prevence přicházím často do styku a poznatky mé diplomové práce by mohly přispět k rozvoji a zefektivnění prevence.

Jako prameny diplomové práce jsem použil odbornou literaturu z oblasti sociální práce, policie a obecní policie, normativní právní a správní akty, interní směrnice MHMP a MP HMP, odborné časopisy, poznatky a zkušenosti kolegů strážníků i své vlastní.

Cílem mé práce je shrnout a popsat základní problematiku prevence se zaměřením na její postavení v práci obecní policie, resp. MP HMP. V závěru práce jsem se pokusil nastínit její možný další vývoj v činnosti komunálních policíí tak, aby prevence tohoto orgánu obce efektivněji přispívala ke zdravému fungování jednotlivce i společnosti.

1 ZÁKLADNÍ TERMINOLOGIE

1.1 Prevence, sociální práce, sociální fungování, sociálně patologické jevy

Prevence je obecně chápána jako činnost, která předchází vzniku určitého nechtěného následku. Její provádění je prostředkem zamezení, případně minimalizace těch následků, které jsou pro nás nežádoucí. Prevence je součástí téměř každé lidské činnosti, její provádění je nezbytné s přihlédnutím k dlouhodobé efektivitě. Tam, kde se prevence neprovádí, zpravidla z neuváženého nasměrování všech prostředků do viditelných a rychle návratných sfér, dochází dříve nebo později k závažným a těžko napravitelným škodám. Toto lze obecně přisoudit všem oblastem lidské činnosti, sociální a policejní práci nevyjímaje.

Sociální práce je definována odborníky různě, odvíjí se od období vzniku formulování definice, stavu společnosti, kulturního prostředí, zaměření autora atd. Asi nejjednodušeji by se dalo konstatovat, že sociální práce je to, co dělají výlučně sociální pracovníci. Tento pohled by však byl příliš zjednodušující, sociální práci nepochybně vykonávají i ostatní pomáhající profese, např. lékaři, zdravotní sestry, policisté atd., nejen sociální pracovníci. Za výstižnou považují např. definici Americké Národní asociace sociálních pracovníků (NASW), která vymezuje sociální práci takto¹: „*Sociální práce je profesionální aktivita zaměřená na pomáhání jednotlivcům, skupinám či komunitám zlepšit nebo obnovit jejich schopnost sociálního fungování a na tvorbu společenských podmínek příznivých pro tento cíl.*“

Bylo by možné uvést mnoho erudovaných definic pojmu sociální práce, všechny však mají jeden společný, úhelný termín a to „*sociální fungování*“. Tento pojem považuji za velmi důležitý ve vztahu k prevenci v sociální práci, proto se mu budu věnovat podrobněji.

Sociální fungování nelze jednoznačně definovat, jak uvádí Matoušek²: „*Termín sociální fungování je mnohoznačný.*“ Jde zejména o provázání interakcí mezi požadavky prostředí a lidmi. Ve slovníku sociální práce NASW je sociální fungování definováno v širším pojetí i s jeho vymezenými potřebami³: „*Naplnění rolí člověka ve společnosti, ve vztahu k lidem v bezprostředním sociálním okolí i ve vztahu k sobě samému. Toto fungování zahrnuje*

---

¹ NAVRÁTIL, P. *Teorie a metody sociální práce*. s. 12.

² MATOUŠEK, O., aj. *Základy sociální práce*. s. 185.

³ NAVRÁTIL, P. *Teorie a metody sociální práce*. s. 13.

uspokojování potřeb jak základních, tak těch, na kterých závisí jeho uplatnění ve společnosti. Lidské potřeby zahrnují tělesné aspekty (jídlo, přístřeší, bezpečí, zdravotní péče a ochrana), osobní naplnění (vzdělání, odpočinek, hodnoty, estetika, náboženství, dosažení úspěchu), emocionální potřeby (pocit sounáležitosti, vzájemná péče, společenství) a adekvátní sebepojetí (sebedůvěra, sebeúcta a osobní identita). Sociální pracovníci považují za jednu ze svých nejvýznamnějších rolí pomáhat jednotlivcům, skupinám či komunitám zlepšit nebo obnovit jejich schopnost sociálního fungování“.

Zjednodušeně lze říci, že schopnosti člověka musejí být odpovídající nárokům prostředí v němž žije, pak je sociální fungování člověka zachováno. Pokud jsou tyto dva protipóly v nepoměru a člověk nezvládá své sociální úkoly, je sociální fungování porušeno a kvalita života narušena.

Pokud jde o vymezení prevence v sociální práci, Matoušek⁴ uvádí, že: „*Ve vztahu k sociální práci je prevence souborem opatření, jimiž se předchází sociálnímu selhání, a to zejména těm typům selhání, které ohrožují základní hodnoty společnosti (kriminalita, prostituce, toxikomanie, xenofobie, rasismus, sociální parazitizmus, násilí apod.).*“

Úkolem prevence v sociální práci je tedy předcházet tomu, aby nedocházelo k porušení sociálního fungování člověka.

Sociálně patologické jevy je termín, označující disfunkční společenské jevy. Je užíván odbornou veřejností nejčastěji, lze se však setkat i s jinými, novějšími termíny, např. „*rizikového chování*“ nebo také „*sociálně nežádoucího chování*“. Sociálně patologickými jevy jsou označovány ty nežádoucí společenské jevy, které společnost považuje za škodlivé, nezdravé a nenormální (lze konstatovat, že za normální je považován takový jev, s kterým souhlasí většina společnosti). Za určitých okolností a podmínek je pak takové nenormální chování sankcionováno. Podle toho, který druh společenské normy je překročen (právní, morální, mravní, náboženská), míry jejího porušení, způsobu porušení a závažnosti následků se také odvíjí sankce.

Problematické je stanovení hranice, jejíž překročení je obecně považováno za protisociální a tudíž patologické. Tato hranice se mění dobou, místem, společenským zřízením a dalšími okolnostmi, její určení je často velmi obtížné i v naší přítomnosti.

Výčet sociálně patologických jevů v naší současné společnosti můžeme nalézt např. v dokumentech zabývajících se prevencí, vypracovaných ústředními orgány našeho státu. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky publikovalo „*Strategii prevence*

---

⁴ MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. s. 164.

*sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2005 - 2008.*⁵ Sociálně patologické jevy jsou charakteristické porušováním právních i neprávních norem, konflikty mezi jednotlivci event. určitou komunitou a většinovou společností, negativním vlivem na vývoj člověka i společnosti.

Prevence sociálně patologických jevů je prioritním programem všech demokratických společností. Úspěšnost prevence je závislá na mnoha okolnostech. Základním předpokladem je ochota jednotlivce na sobě pracovat, toto je úzce spojeno s inteligencí a důvěrou ve své schopnosti. Neméně důležitá je podpora rodiny, blízkých přátel či spolupracovníků ve spojení s odbornou pomocí. Významným faktorem úspěšnosti prevence je také reálná naděje na pozitivní změny v životě a smysluplný výhled do budoucnosti.

1.2 Hlavní oblasti zaměření sociální prevence

Sociální prevence je zaměřena především na sociálně patologické jevy, tedy na oblast, která nejvíce ohrožuje sociální fungování člověka. Preventivní činnost v oblasti sociálně patologických jevů je oborem multiinstitucionálním a interdisciplinárním. Společným cílem všech zainteresovaných je vytvářet taková opatření, která by předcházela, případně minimalizovala dopady sociálního selhávání jednotlivců ve společnosti a tím chránit ohrožené jednotlivce i základní hodnoty společnosti. Sociální prevence se zaměřuje na široké spektrum oblastí, pro tuto práci zmíním ty nejvýznamnější:

Kriminalita čili zločinnost je souhrn sociálně škodlivých jevů, které jsou prohlášeny za trestné činy (legální pojetí kriminality)⁶. Takto zní právní definice, z pohledu sociologického platné právo některé sociálně patologické jevy nestíhá, nebo zůstávají beztrestné. Kriminalita je v naší veřejnosti považována za nejzávažnější společenský problém, proto i prevence kriminality je v preventivní činnosti společnosti stavěna na přední místo.

Prevenici kriminality považuji za nejvýznamnější v celé oblasti prevence obecních policíí, tato je také na prvním místě v preventivní činnosti MP HMP, proto se k této problematice podrobněji vracím v kapitole 3, resp. v podkapitole 3.2.1

---

⁵ *Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na období 2005 - 2008*, MŠMT 2005, (Č.j.: 10844/2005-24)

⁶ MADAR, Z. *Slovník českého práva*. s. 549.

Užívání návykových látek (drogy, alkohol, tabákové výrobky, léky) je druhou nejrozšířenější oblastí působení preventivní činnosti. Smyslem prevence je zde zamezení či snížení výskytu a šíření těchto škodlivých látek, případně minimalizace negativních následků. Základní právní úprava této problematiky je vymezena v zákoně č. 379/2005 Sb., (zákon o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů) ve znění pozdějších předpisů.

Termín návykové látky je definován v § 89, odst. 17 zákona č. 140/1961 Sb., (trestní zákon) ve znění pozdějších předpisů. Návykovou látkou se v tomto ustanovení rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobilé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování.

Specifickým problémem v této oblasti prevence je tolerance některých druhů návykových látek (zejména alkoholu a tabákových výrobků), která výrazným způsobem komplikuje preventivní činnost.

Bezdomovectví (bezdomovství), právní předpisy v České republice označují bezdomovectví jako stav lidí bez státní příslušnosti, což je definice ryze právní. Obecně je za bezdomovce považována ta osoba, která žije „*bez domova*“. Tato definice je poměrně zjednodušená, v širším pojetí je za bezdomovce považována ta osoba, která nemá střechu nad hlavou nebo žije v nedůstojných podmínkách, pobývá v ústavech či sociálních zařízeních. Mezi bezdomovce lze zařadit i osoby, kterým bezprostředně hrozí ztráta bydlení.

Patologické hráčství (gamblerství, ludomanie) je specifický druh závislosti, jak uvádí Matoušek ve Slovníku sociální práce⁷:

„Závislost na hazardních hrách, která ovládá životní styl člověka na úkor jiných hodnot a závazků, tj. na úkor vztahů k nejbližším lidem, k práci i na úkor jiných zájmů.“

V současné době jsou v České republice největším nebezpečím pro potencionální gamblery výherní automaty a sportovní sázky. Výrazným způsobem by tuto problematiku mohla pozitivně ovlivnit státní legislativa a částečně i obecně závazné vyhlášky obcí, chybí však ochota společnosti realizovat příslušná zákonná omezení. Jak uvádí Nešpor⁸: *„Účinná prevence zahrnuje snížení poptávky po hazardní hře a snižování její dostupnosti. Dostupnost je možno snižovat zákony a omezeními určitých druhů hazardní hry a samozřejmě nekompromisním prosazováním zákona. To se u nás v současnosti (rok 2006) neděje.“*

---

⁷ MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. s. 78.

⁸ NEŠPOR, K. *Už jsem prohrál dost*. s. 94.

Prostituce je institucionalizovaná forma poskytování sexuálních úsluh za peníze či z jiných pohnutek.⁹ Hranice tohoto termínu jsou poměrně neurčité, zejména v současné době uvolněného sexuálního života.

Prostituce byla téměř v celých dějinách považována za nezdravý jev, který se společnost pokoušela zničit, zakázat či alespoň regulovat. Prostituce je pro společnost negativní mnoha faktory (zdravotní problematika, nabalující se kriminalita, drogy, psychické problémy, demoralizace...) které většinou působí společně.

Nezaměstnanost je stav, kdy osoba, která je schopná a ochotná pracovat nenalézá placenou práci. Je to jeden z hlavních sociálních problémů současného světa a přináší jednotlivým lidem celou škálu negativních následků, zejména chudobu, ztrátu sociálního statusu a identity, ztrátu kvalifikace a současně ztrátu motivace k aktivnímu chování. Nezaměstnanost je největším problémem v případě její dlouhodobosti, kdy dochází k nabalování dalších sociálně patologických jevů, zejména alkoholismu a bezdomovectví a jedinec se dostává do spirály těžko řešitelných sociálních problémů.

Sociální vyloučení představuje vyčlenění ze společnosti a život mimo standardní zajištění jedince společností. Toto vyloučení bývá zpravidla následkem nebo společnou příčinou dalších sociálně patologických jevů. Časté je spojení bezdomovectvím, fyzickým či psychickým zdravotním postižením a alkoholovými nebo drogovými závislostmi. Matoušek uvádí¹⁰: *“Základní příčinou sociálního vyloučení je podle mnoha odborníků dlouhodobá nezaměstnanost, související s komplikovaným uplatňováním některých skupin obyvatel na trhu práce.”* Sociální vyloučení hrozí akutně dětem z mnohoproblémových rodin, jejichž rodiče nejsou schopni zvládat zajištění jejich přípravy pro život.

1.3 Primární, sekundární, terciární prevence - cíle, členění, metody, zásady

Prevence ve vztahu k sociální práci je základně dělena podle zaměření na příjemce této prevence.

Primární prevence se zaměřena na celou společnost, instituce a občany v době, kdy adresáti prevence nejsou spojeni s nějakou specifickou problematikou, tedy negativní jevy nejsou mezi adresáty přímo indikovány.

---

⁹ KAPR, J., aj. *Sociální deviace, sociologie nemoci a medicíny*. s. 74.

¹⁰ MATOUŠEK, O., aj. *Sociální práce v praxi*. s. 47.

Cílem primární prevence obecně je zabránit kontaktu s patologickým chováním, tedy obecně předcházet vzniku jeho nebezpečí.

Primární prevenci je možné dále dělit na nespecifickou a specifickou:

- a) nespecifická primární prevence je zaměřena na celou populaci a nemá přímou souvislost s patologickými jevy. Jsou to veškeré pozitivní aktivity, které podporují zdravý životní styl a pozitivní duševní a fyzický vývoj člověka. Tyto aktivity by existovaly i za nepřítomnosti sociálně patologických jevů. Jde např. o sportovní aktivity bez ohledu na jejich výkonnost, vzdělávací aktivity, činnost zájmových sdružení, kulturní a společenské akce, poradenské a osvětové aktivity apod.
- b) specifická primární prevence je činnost, jejíž aktivita je zaměřena na konkrétní sociálně patologický jev. Tato prevence se zaměřuje na ty vybrané skupiny, které lze podle určitých předpokladů pokládat za potenciálně ohrožené více než ostatní. Kriteériem může být věk, sociální postavení, bydliště, zdravotní znevýhodnění atd.

Předpokladem úspěšnosti a efektivity primární prevence, specifické i nespecifické je dodržení některých nezbytných zásad:

1) Komplexnost - prevence musí být zaměřena nejenom na určitou oblast problematiky patologických jevů, ale musí se soustředit na veškeré sféry společnosti, instituce, profese, chování, strategie řešení, komunikaci atd.

2) Kontinuita, systematičnost a dlouhodobost - jednotlivé programy preventivní činnosti na sebe musí navazovat, a to jak uvnitř těchto programů tak i mimo ně.

3) Cílenost - program musí být přiměřený adresátovi. Je nutné brát zřetel na specifika cílové skupiny, zejména věk, duševní schopnosti, etnikum apod.

4) Interaktivita a atraktivnost - je nutné využívat aktivit cílové skupiny, její spontánnosti a ochoty komunikovat. Využívat atraktivní způsoby práce a zaujmout projevem.

5) Přiměřenost prevence - program musí být realizován ve správné době (zejména dle věku adresátů), na správném místě a na odpovídající úrovni.

6) Poskytnutí pozitivních alternativ - je nutné demonstrovat zdravé alternativy a poskytnout relevantní kladné příklady. Kontraproduktivní je odstrašování, zakazování či moralizování.

7) Flexibilita - program musí být schopen pružně reagovat na aktuální potřebu cílové skupiny, přizpůsobit se specifickým požadavkům.

8) Denormalizace - preventivní činnost musí přispívat k vytvoření takového povědomí v cílové skupině, které považuje sociálně patologické jevy za nenormální a škodlivé.

9) Všeobecná podpora a odborná pomoc - program musí být koncipován tak, aby vytvořil prostředí důvěry a podpory, v případě potřeby poskytl možnost odborné pomoci.

10) Odborná připravenost - tvůrce a realizátor prevence musí mít odpovídající odborné znalosti a praktické dovednosti, aby mohl program realizovat. Aktivita musí zohlednit početnost cílové skupiny, prostředí, časový prostor a další relevantní okolnosti.

Sekundární prevence je na rozdíl od primární prevence přesně zaměřena. Jak uvádí Matoušek¹¹: „*Sekundární prevence (některými autory označována jako prevence indikovaná) má jako cílovou skupinu osoby se zvýšeným rizikem sociálního selhání, případně osoby, u nichž už k selhávání dochází, ale jeho míra se ještě nedá indikovat.*“ Zabývá se tedy jedinci a skupinami, u kterých lze odůvodněně předpokládat, že jsou nebo budou ohroženi. Odborník se pokouší zasáhnout ještě „*relativně včas*“ (termín časná intervence), tedy v době, kdy sociálně patologické chování není zřejmé, ale podle některých indicií by k němu mohlo dojít. Takovou indicií může být např. nekomunikace adolescenta s rodiči, která může mít příčinu v experimentování s návykovými látkami. Časnou intervencí se tedy prostřednictvím určitých příznaků odborník dostane k podstatnému problému, který tyto příznaky vyvolal.

Cílem časné intervence je odhalit začínající sociálně patologické chování a provést následné úkony, např. poradenství a odbornou pomoc, které by zabránily vzniku či dalšímu rozvoji patologického chování.

Terciární prevence je termín pro tu prevenci, která se provádí při práci s osobami, u kterých již došlo k sociálnímu selhání. Cílem je minimalizace škodlivých následků, které vznikají v souvislosti se sociálně patologickým jednáním osoby. Účelem může být také zabránění recidivy v případě, že došlo k pozitivní změně v patologickém chování.

Obecně můžeme pod terciární prevenci zahrnout komplexní poradenství se specifickými službami, léčbu s následnou rehabilitací i resocializaci. Typickým příkladem terciární prevence je substituční program u drogově závislých spojený s výměnou injekčních stříkaček, který zmírňuje pro klienty nebezpečí aplikace neověřených drog a omezuje rizika šíření infekcí nitrožilní aplikací. Výraz terciární prevence začal být používán v terminologii sociální práce poměrně později, zhruba v sedmdesátých letech minulého století.

---

¹¹ MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. s. 164.

2 POLICIE

2.1 Pojem a historické základy policie, vývoj místní policie v systému obecní správy

Pojem policie je obecně chápán jako ozbrojený bezpečnostní sbor pro správu a udržování vnitřního pořádku a bezpečnosti. V minulosti byl pojem chápán i ve spojení s výrazy ochrana, úřední výkon, oblast zájmu ochrany (např. stavební, zdravotní, polní policie).

Historické základy policie a první označení bezpečnostních sborů tímto názvem je možno nalézt v prvopočátcích antických městských států. Jak uvádí Macek a Uhlíř¹²: „Výraz *policie* má kořeny v řeckém slově *polis* (*obec, město*), v přeneseném slova smyslu *stát*.“ Zde vznikaly první ozbrojené jednotky, které měly úkol hájit vnitřní i vnější bezpečnost městského státu.

První zprávy o jasném vymezení sborů, které se zabývají prvořadě vnitřní bezpečností jsou ve 4. století před n. l. v Athénách skytští lučištníci, kteří vykonávali pořádkovou službu na teritoriu města. Další zmínky o ozbrojených jednotkách, které bychom mohli z dnešního pohledu nazvat policií, nacházíme např. ve starém Římě (městské kohorty), v byzantském císařství či v italských městských republikách.

Za přelomové období v historii organizace policie jakožto bezpečnostního orgánu veřejné správy obce lze považovat revoluční rok 1848, kdy poté došlo (mimo jiné) ke zrušení vrchnostenské správy a začal fungovat samosprávný systém obcí v systému správy státu.

Jak bylo již uvedeno výše, vnitřní bezpečnost v rámci vlastní správy si zajišťovala města již od dob vzniku městských států ve starověku. Do kompetence těchto složek spadalo také často více činností, než jak je chápána policejní práce dnes. V historickém průřezu se střídala období rozkvětu i úpadku, významný rozvoj ozbrojených městských složek přinesl středověk. Bohatství středověkých měst spolu s potřebou zajistit jejich vnitřní bezpečnost lze považovat za hlavní příčiny vzniku složek, které je možno považovat za předchůdce obecní policie, tak jak ji chápeme dnes. Jako typický příklad je možné uvést městskou stráž (Stadtguardia), která byla založena roku 1529 ve Vídni. V rámci vývoje místních policií je vídeňská policie a její následná

---

¹² MACEK, P. a UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva I.* s. 9.

reforma v roce 1776 vzorem pro další vytváření a organizaci městských bezpečnostních složek ve střední Evropě. Zde byl také důsledně právně vymezen institut, dnes známý jako *ochrana veřejného činitele*.

Rok 1848 položil v našich zemích základy ke státnímu a obecnímu politickému systému, který je s určitými úpravami používán dodnes. Všechny obce získaly zákonem podložené právo na samosprávu a tím také, mimo jiné, možnost veřejných pravomocí a účasti v zákonodárství. Jak uvádí Macek a Uhlíř¹³: „První právní úprava obecního zřízení byla vydána v provisorním říšském obecním zákoně z 20. 3. 1849. Vycházela ze zásady, že základem svobodného státu je svobodná obec a rozeznávala tři druhy obcí: místní (*Ortsgemeinde*), okresní (*Bezirksgemeinde*) a krajskou (*Kreisgemeinde*). **Působnost obce byla přirozená** (vše, co se týkalo zájmů obce a mohlo být provedeno v jejich hranicích) a přenesená (veřejné věci, přikázané obci státem).“

Tyto historické změny umožnily obcím zřizovat **místní policie** a řešit tak **záležitosti veřejného pořádku na svém území**. Obec tak zajišťovala např. tyto bezpečnostní problémy:

- dohlížela na bezpečnost osob, jejich majetek a klid (tato oblast byla velmi široká, např. šlo o dohled nad chůzí po ledě, dohled nad žebrotu, ochrana hyzdění zdí kresbami atd.)
- pečovala o bezpečné cestování a situaci na cestách, tedy i o stav silnic, mostů apod.
- vykonávala dozor při obchodování, zejména ve vztahu k poctivosti prodeje
- dohlížela na mravnost a počestnost, dodržování režimu hospod, zábav a nevěstinců

Byl zde také zajištěn dozor kraje a vlády nad činností jednotlivé místní policie v zájmu zajištění určitých standardů. Zastupitelstva obcí měla na základě zákona možnost vydávat v mezích zákonů nařízení ve věci místního pořádku (tzv. Policejní řád obce).

Za expanzi obecních ozbrojených složek na našem území lze považovat období po prohrané válce Rakouska - Uherska s Pruskem roku 1886, kdy obce byly nuceny si vlastními silami zajistit vnitřní záležitosti veřejného pořádku v této nestabilní době. Vzorovým případem je město Brno, kde tohoto roku vznikl civilní strážník a exekutivní sbor zemského hlavního města Brna - Městská policie Brno (*Sicherheits – Polizei der Landeshauptstadt Brünn*), předchůdce obecní policie dnešní doby.

Věcná působnost komunální policie v dobách Rakouska - Uherska se v podstatě shodovala s věcnou působností policie státní. Tato skutečnost byla umožněna jejich odlišnou místní působností, tedy jejich činnost se na určitém území zpravidla nepřekrývala. Obecní policie tedy na základě vlastního (subsidiárního) práva obce vykonávala kompletní bezpečnostní agendu

---

¹³ MACEK, P. a UHLÍŘ, L. *Dějiny obecních policí I.* s. 11.

v samostatné působnosti, v působnosti státu pak agendu, která přináležela vládě a byla na obec přenesena.

Po vzniku Československé republiky bylo obcím ponecháno právo zřizovat podle potřeby vlastní policejní sbory zákonem č. 265/1920 Sb. z. a n. Jak uvádí Macek a Uhlíř¹⁴: „U čs. bezpečnostních složek nedošlo k principiálním organizačním změnám oproti situaci před rokem 1918.“ Byl však cítit zřejmý politický zájem státu posilovat policii státní. Tento stav souvisel úzce s národnostními problémy čs. státu a početnou národnostní menšinou. Pro ilustraci, v roce 1935 sloužilo v Československé republice zhruba 4 500 komunálních strážníků oproti cca 21 500 příslušníků státních bezpečnostních složek (četníků a státních policistů).

V období protektorátu pokračovala činnost obecních policií podobně jako za první republiky.

Zánik komunální policie přinesl rok 1945 a vznik jednotné bezpečnostní složky SNB.

Ke znovuobnovení tradic komunálních bezpečnostních sborů dochází opět po roce 1989 a změně společenského systému našeho státu.

2.2 Policie a sociální práce

Policie je chápána veřejností zejména jako represivní složka, ať již státu nebo obce. Je zřejmé, že toto chápání je poněkud zjednodušené. Hlavním úkolem policie je zajištění vnitřní bezpečnosti státu či obce. K dosažení svých úkolů používá represi ale i prevenci. Přiklon k preventivní činnosti v práci policie je výsledkem zejména poznatků evropských a severoamerických demokratických společností po ukončení 2. světové války. V této době dochází k vývoji společnosti, která se začala intenzivněji zabývat sociálními problémy lidí, k rozvoji sociální práce. Poznatky z oblasti prevence jako součásti sociální práce jasně ukázaly, že je potřebné a výhodné, aby určitá oblast preventivní činnosti, zejména kriminalistická prevence byla prováděna policejními sbory. Oblasti prevence se ale policie aktivně věnovala v nejrůznějších formách již dávno. Například preventivní dohled nad dětmi, přecházející frekventované ulice na přechodech, zajišťovala vídeňská policie již na počátku 20. století.

Pokud se zaměříme na preventivní činnost policie na našem území v době první republiky, například prof. Hoetzel, významný český právník, který se podílel na tvorbě první čs. ústavy z roku 1920, již ve 30. letech 20. století definoval toto poslání policie následovně¹⁵: „Specifické pole policie je ve veřejné správě, jejíž součástí, resp. stránkou policie jest. Jejím úkolem jest

¹⁴ MACEK, P. a UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva II.* s. 11.

¹⁵ HOETZEL, J. *Československé správní právo.* s. 14.

chrániti preventivně neb represivně určité právní statky ať úkoly nevrchnostenskými (např. pozorováním, varováním, poučováním) neb úředními zákazy a příkazy.“

V této době můžeme zaznamenat její preventivní působení např. v těchto oblastech:

- ochrana majetku a bezpečnosti osob (např. varování před zloději-kapsáři v dopravních prostředcích, varování před vznikem požárů neopatrností, vznikem náledí atd.),
- doprava (např. varování před rychlou jízdou, nezajištěným nákladem atd.),
- zdravotní (dodržování hygienických předpisů, hlášení úmrtí, nakažlivých chorob atd.),
- stavební (upozorňování na zajištění staveb, uskladnění stavebních materiálů...).

V období první republiky vzniklo také Ministerstvo sociální péče, které spolupracovalo s Ministerstvem vnitra, na sociálních aktivitách se ve spolupráci s těmito ministerstvy také podílely orgány samosprávy a komunálních policí.

Zapojení policie do sociální práce, vznik speciálních útvarů a jejich náplň činnosti a zároveň vztahy mezi policií a tímto odvětvím popisuje např. vládní rada Emil Bača, policejní ředitel v Moravské Ostravě roku 1934 ve svém článku *Policie a sociální péče*¹⁶:

„Sociální péče není sice úkonem, který byl policii přímo uložen, avšak nové demokratické řády a vývoj poválečných poměrů vedly k tomu, že u všech policejních úřadů bylo zavedeno zvláštní oddělení sociální péče. Sociální péčí rozumíme činnost, směřující k tomu, aby osobám, potřebujícím ochrany a pomoci, byly ochrana a pomoc poskytnuta. K působnosti tohoto oddělení patří obyčejně péče o zanedbanou mládež, mladistvé provinilce, žebráky, propuštěné trestance, prostitutky, sebevrahy a opilce. Díky zřízení tohoto oddělení věnuje policie systematickou péči vnějším zjevům, které nasvědčují tomu, že o řádnou výživu nebo výchovu mládeže není postaráno a tudíž jsou obavy, že mládež je zanedbanou.“

Z výše uvedeného vyplývá, že základy k preventivní činnosti policií byly položeny na území našeho státu již za první republiky a naše policie navazuje na tyto tradice.

2.3 Současné právní vymezení a úkoly obecních (městských) policí v ČR

Po změně společenského systému v roce 1989 a návratu ke skutečné samostatné působnosti obcí došlo k poptávce po orgánu, který bude zabezpečovat místní záležitosti veřejného pořádku na území obce. Současné právní vymezení obecních policí tak navazuje na období Rakouska -

---

¹⁶ BAČA, E. *Bezpečnostní služba*. s. 357 - 359.

Uherska a první republiky, kdy místní policie na našem území byly součástí bezpečnostních složek.

Důkazem, že vznik novodobé obecní policie je navázáním na zkušenosti první republiky, je i důvodová zpráva, která byla předložena při schvalování zákona o obecní policii a mimo jiné uvádí: „V čs. právním rádu není obecní policie institutem zcela novým. Naposledy však byla právně zakotvena za první republiky.“¹⁷

Základním právním předpisem, který vymezuje postavení obecní policie je zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších právních předpisů, který nabyl účinnosti k 1. 1. 1992. Vznik tohoto zákona logicky a časově navazoval na zákon o obcích, který umožnil obcím, v rámci samostatné působnosti zabezpečovat místní záležitosti veřejného pořádku. K výkonu této správy mohou zastupitelstva obcí zřizovat obecní policii. Obecní policie je tedy orgánem obce, který zřizuje a zrušuje obecní zastupitelstvo obecně závaznou vyhláškou. Obce, které jsou městy, statutárními městy¹⁸ a hl. m. Praha zřizují městské policie.

K hlavním úkolům obecní policie patří zejména **zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku**, což je vymezeno v § 2 zákona o obecní policii¹⁹:

Obecní policie při zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku a plnění dalších úkolů podle tohoto nebo zvláštního zákona:

- a) *příspěvá k ochraně a bezpečnosti osob a majetku,*
- b) *dohlíží na dodržování pravidel občanského soužití,*
- c) *dohlíží na dodržování obecně závazných vyhlášek a nařízení obce,*
- d) *se podílí v rozsahu stanoveném tímto nebo zvláštním zákonem na dohledu na bezpečnost a plynulost provozu na pozemních komunikacích,*
- e) *se podílí na dodržování právních předpisů o ochraně veřejného pořádku a v rozsahu svých povinností a oprávnění stanovených tímto nebo zvláštním zákonem činí opatření k jeho obnovení,*
- f) *se podílí na prevenci kriminality v obci,*
- g) *provádí dohled nad dodržováním čistoty na veřejných prostranstvích v obci,*
- h) *odhaluje přestupky a jiné správní delikty, jejichž projednávání je v působnosti obce,*

---

¹⁷ Důvodová zpráva k zákonu o obecní policii. Dostupné z WWW:

http://www.psp.cz/eknih/1990cnr/tisky/t0416_00.htm

¹⁸ V ČR je statutárním městem takové, které má právo si svoji správu organizovat podle základní městské vyhlášky, tzv. statutu. Viz. zák. č. 367/1990 Sb., ve znění pozdějších předpisů

¹⁹ Zák. č. 553/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, § 2

i) poskytuje za účelem zpracování statistických údajů Ministerstvu vnitra na požádání údaje o obecní policii.

Zde někdy dochází k nepochopení i nejasnostem. Pojem místní záležitosti je jasný, jde o záležitosti na území konkrétní obce. Problém nastává při chápání pojmu veřejný pořádek, který není právně definován. Obecně ho lze označit za souhrn všech společenských pravidel lidského chování na veřejnosti. Tento souhrn pravidel obsahuje pravidla daná normami právními a současně neprávními (např. mravními, etickými - právně nedefinovanými, avšak jejich dodržování je nutné ke spořádanému občanskému soužití). Obsah pojmu „veřejný pořádek“ se také neustále vyvíjí a mění, v místech i čase.

Řídící složkou obecní policie je zpravidla starosta obce (primátor), případně jiný člen obecního zastupitelstva, kterého tento orgán obce pověří řízením obecní policie. Obecní rada také může, za určitých podmínek, pověřit plněním některých úkolů při řízení obecní policie určeného strážníka.

Z výše uvedeného vyplývá (a také ze samotného smyslu existence obecních policií jakožto orgánů obcí), že obecní policie v České republice nemají jednotné velení a jejich činnost může být velmi rozdílná.

Na tomto místě je třeba ještě jednou zdůraznit, že **obecní (městské) policie** v žádném případě v našem současném právním prostředí **nenahrazují činnost Policie České republiky**. Působnost Policie ČR v oblasti bezpečnosti je podstatně širší, tato je státním orgánem a její činnost, která je vymezena v zák. č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších novel, nelze přenést na obecní policie! Podrobnější vymezení spolupráce a vzájemné součinnosti obecních policií s Policií ČR je právně vymezeno v zákonech o obecní policii, o Policii ČR a v nařízení vlády České republiky č. 397/1992 Sb.

3 OBLAST PREVENCE V ČINNOSTI OBECNÍCH POLICIÍ

3.1 Prevence obecně

Termín prevence není právním pojmem, nelze ho tedy přesně právně definovat. V nejširším pojetí je ochrana osob a majetku dána Ústavou České republiky, k problematice prevence směřují i další právní normy, zejména Trestní zákon, Trestní řád, zákon o Policii ČR i o Obecní policii.

Činnost obecní policie v důvodové zprávě Parlamentu České republiky k zákonu o obecní policii je koncipována jako činnost veřejně prospěšná, jejímž prostřednictvím zajišťuje obec klid a pořádek na svém území. Základním prvkem zaměření obecní policie by se tak, podle záměrů zákonodárců, měla stát preventivní činnost a partnerský vztah s občany.

Podílení se na prevenci kriminality obce je jedním z úkolů obecní policie přímo uvedeným v zákoně o obecní policii (viz. str. 17 této diplomové práce). S ohledem na tuto skutečnost a také, protože kriminalita je společností považována za nejzávažnější druh sociálně patologického chování, budu této oblasti věnovat samostatnou podkapitolu 4.2.1.

Jelikož obecní policie je orgánem obce, nemá tedy na území republiky jednotné velení, preventivní činnost se odvíjí od koncepce každé jednotlivé obce odlišně. Preventivní činnost komunální policie je odvislá zejména na vedení obce i obecní policie, počtu obyvatel obce, resp. počtu strážníků, finančních možnostech obce, její rozlohy, regionu, odbornosti strážníků, způsobu koordinace s dalšími orgány a mnoha dalších faktorech. Preventivní činnost může obecní policie provádět plošně jako speciální druh činnosti, i ve spolupráci s dalšími orgány obce (např. sociálními odbory ve větších obcích) nebo spíše jednotlivými strážníky při jejich běžné pracovní činnosti.

MP HMP a městské policie statutárních měst se věnují preventivní činnosti zpravidla plánovitě, zvlášť vytvořeným specializovaným útvarům nebo strážníky, kteří se prevenci věnují programově. Tyto speciální útvary mají ve svých řadách vysokoškolsky vzdělané strážníky, kteří vytvářejí pro tyto útvary plány preventivní činnosti a zajišťují jejich realizaci. Prevence je vykonávána zpravidla plošně, přednáškami s adresným zaměřením na určitou

problematiku a často na potenciálně ohrožené skupiny. Snahou je oslovit příslušné skupiny, např. předškolní děti, adolescenty, seniory či nevidomé a upozornit je na možná nebezpečí s cílem naučit je těmto problémům předcházet, event. minimalizovat jejich negativní následky. Namátkou se můžeme (mimo oblasti kriminality, které bude věnována samostatná podkapitola), zmínit o oblasti chování a dodržování pravidel v dopravě, seznamování s problematikou drogových závislostí, oblasti zdravotních rizik, edukace v oblasti první pomoci, chování v rizikových situacích, zabezpečení obydlí apod. Těchto oblastí zaměření prevence je více a odvíjejí se také místně, časově a podle výkyvů vývoje společnosti.

Obecně je možné konstatovat, že obecní policie provádějí prevenci primární, sekundární i terciární zejména v oblasti sociální, situační a viktimní. Převládá většinou zaměření na primární a sekundární prevenci v oblasti sociálně patologických jevů. Oblast působení a okruh obyvatel obce, na které se preventivně působí bývá, typována vedením obecní policie a obce. O přednášky strážníků - preventistů mohou také požádat sami občané či instituce, např. základní školy, domovy důchodců atd.

Prevence terciární je prováděna spíše strážníky přímo ve výkonu služby v terénu, zpravidla ve spojitosti s řešením konkrétní problematiky. Tato prevence je pak odvislá od odborné kvality jednotlivých strážníků a nižších vedoucích pracovníků.

Celkově lze očekávat v práci obecních policií příklon k rozšíření a zkvalitnění činnosti v oblasti prevence. Zkušenosti demokratických společností ukazují, že prevence v činnosti komunálních policií je nezbytná s ohledem na snižování následné represe a bezproblémové fungování života obcí.

Výsledky preventivní činnosti obecních policií jsou těžko vyčíslitelné a z hlediska ekonomické návratnosti dlouhodobé, mezi edukovanými vedoucími představiteli obcí není pochyb o nutnosti tuto činnost vykonávat a věnovat jí odpovídající materiální a finanční prostředky.

3.2 Prevence specificky

3.2.1 Prevence kriminality

Prevence kriminality je soubor opatření, jehož konečným cílem je ochrana osob a společnosti před trestnou činností. Objektem kriminality jsou kriminogenní faktory, pachatelé (potencionální a skuteční) i oběti (potencionální i skutečné) trestných činů.

Termín prevence kriminality je definován v odborné literatuře mnoha více či méně širokými pojetími. Za stručné a výstižné považuji následující vymezení pojmu: „Prevence kriminality představuje komplex opatření sociální prevence, situační prevence, včetně informování veřejnosti o možnostech ochrany před trestnou činností, a pomoci obětem trestného činu.“²⁰ Společně s represí kriminality je prevence prostředkem k omezení kriminality a minimalizaci jejích následků. Kriminalita je společností považována za nejzávažnější sociálně patologický jev ve společnosti a proto se prevence kriminality uskutečňuje na úrovni celosvětové, mezistátní, státu, regionů i obcí.

Prevenici kriminality můžeme dělit na více kriterií. Podle adresátů prevence na primární sekundární a terciární, podle obsahu území na celostátní, regionální a místní. Významným dělením je členění podle obsahu prevence:

1) **Sociální prevence** kriminality se soustředí na změnu chování potenciálního nebo skutečného pachatele trestné činnosti. Zaměřuje se na oblasti příčin vzniku páchaní trestné činnosti. Je to celý souhrn faktorů, od nepříznivých sociálních podmínek až po individuální činitele.

2) **Situační prevence** vychází z empirických výzkumů. Určité druhy kriminality se opakují v určitém prostředí, v určité době a místě za specifických okolností. Jak uvádí Havrdová²¹: „Situační prevence usiluje o to, aby se - populárně řečeno - uvažujícímu pachateli nevyplatilo spáchat provinění či trestný čin, aby námaha vynaložená na jeho spáchání byla neúměrně vysoká v porovnání s uspokojením z proponované sociality, a pokud by takový čin byl spáchán, aby byl pachatel - pokud možno rychle - odhalen a měl ze svého asociálního činu co nejmenší profit.“

Situační prevencí se jako jedné z oblastí prevence také poměrně široce zabývá kriminalistická metodika, jak uvádí Musil²²: „Kriminalistika má nejvíce možností v oblasti tzv. *terciární nebo situační prevence*, zatímco metody tzv. *primární prevence*, postihující hlubinné sociální kořeny kriminality, leží mimo její působnost. Neopominutelnou oblastí v tomto druhu prevence je edukace veřejnosti o možnostech ochrany před trestnou činností.“

3) **Prevence viktimnosti**²³ (dispozice stát se obětí trestného činu) a pomoc obětem trestného činu, kterou se zabývá samostatný vědní obor viktimologie, jakožto součást kriminologie. Ta je zaměřena na poradenství bezpečného chování a předvídání nebezpečí, trénink obranných

---

²⁰ Usnesení zastupitelstva hl. m. Prahy č. 20/05 ze dne 29. 6. 2000, příloha č. 1, s. 3.

²¹ HAVRDOVÁ, E. ed. *Tvorba a realizace projektů prevence kriminality mládeže*. s. 102.

²² MUSIL, J., KORÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. s. 380.

²³ Z latinského *victima* - oběť

situací, psychickou odolnost a také na odbornou přípravu některých profesí, které jsou vystaveny zvýšenému riziku (např. policisté, taxikáři, obsluha směnárny). Tato oblast prevence se zabývá pomocí oběti při primární újmě (v přímé souvislosti s trestným činem, např. poškození zdraví) i sekundární újmě (dalšími důsledky pramenícími z trestného činu, např. rozvrat v rodině oběti).

V odborné literatuře se také hovoří o tzv. technické prevenci (zabezpečovací a signalizační technika atd.), domnívám se ale, že tato oblast spadá do výše uvedené situační prevence. Základními předpoklady úspěšnosti prevence kriminality je její komplexnost a dlouhodobost, zacílenost odpovídajícím adresátům, multiinstitucionální a interdisciplinární přístup při plánování a realizaci. Důležité je také přijetí projektů a faktických činností širokou veřejností, které se neobejde bez celospolečenské diskuse.

Prevence kriminality je disciplínou, která se neustále kvalitativně i kvantitativně rozvíjí. Jako obor je součástí výuky na středních i vysokých školách a lze předpokládat, že s rozvojem a bohatstvím lidské společnosti bude oborem stále významnějším.

3.2.2 Systém a koncepce prevence kriminality hl. m. Prahy

Prevence kriminality na území hl. m. Prahy, tedy na místní úrovni, je v kompetenci zastupitelstva hl. m. Prahy (dále jen ZHMP). Stěžejní právní předpis v této oblasti je „*Koncepce prevence kriminality hlavního města Prahy*“, která byla přijata usnesením ZHMP č. 20/05 ze dne 29. 6. 2000.

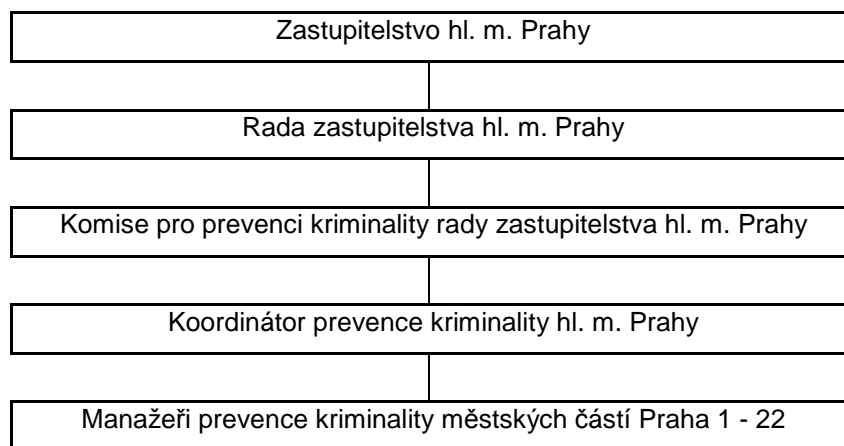
Tomuto usnesení předcházela průzkum veřejnosti, který proběhl 11. až 20. 11. 1999 a kterého se zúčastnilo 2 000 respondentů, obyvatel Prahy. Za stěžejní poznatky lze uvést následující:

- za největší ohrožení své bezpečnosti uvedli občané problematiku kapsářství, drog, nezaměstnanost a bezdomovectví,
- obavy v respondentech vzbuzují kriminální recidivisté, drogoví dealeri a občané bývalých zemí SSSR,
- nejvíce se občané cítí ohroženi v centru Prahy a na okrajových sídlištích,
- jako preventivní opatření by nejvíce požadovali navýšení počtu policistů, rozšíření kamerového systému, programy pro volnočasové aktivity mládeže a zavedení veřejně prospěšných prací za drobné přestupky.

Poznatky výzkumu byly použity při tvorbě příslušné koncepce.

Na základě přijetí výše uvedené koncepce byla vytvořena Komise pro prevenci kriminality Rady hl. m. Prahy, která je jeho poradním orgánem. Tato komise je koordinačním,

konzultativním a iniciativním orgánem, který zajišťuje veškeré náležitosti efektivity preventivních opatření, jsou v ní zastoupeny také veškeré složky spolupracující v oblasti prevence kriminality a to jak primární, tak sekundární i terciární. Byl vytvořen institut manažerů prevence kriminality na městských částech Prahy 1 až 22 a koordinátora prevence kriminality hl. m. Prahy, úzce spolupracující s komisí. Organizační zajištění prevence kriminality hl. m. Prahy je následující²⁴:

Za prioritní cíle byly stanoveny oblasti sociální prevence, zejména sekundární a terciární a situační prevence primární, sekundární a terciární vyváženě. Za oblast sociální prevence je podle „*Koncepce prevence kriminality hlavního města Prahy*“ garantem „*Městské centrum sociálních služeb a prevence hl. m. Prahy*“. Spolupracuje s Odborem školství, mládeže a tělovýchovy a Odborem sociálním a zdravotním MHMP a těmito odbornými odděleními:

- Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy (poradenská a terapeutická práce).
- Domov integrované pomoci (přechodné ubytování pro ženy a matky).
- Ubytovna pro muže (z důvodů zdravotních a sociálních).
- Triangl (oblast drogových závislostí mládeže).
- Oddělení sociální práce a prevence.

Odborným garantem za oblast situační prevence je MP HMP. Ve spolupráci s PČR organizuje akce pro děti a mládež se zaměřením na omezení kriminogenních situací, dále spolupracuje s PČR při budování městského kamerového systému a pultu centrální ochrany. Zajišťuje zvýšení četnosti výkonu služby strážníků na ulici za účelem omezení kriminality.

MP Praha je podle „*Koncepce prevence kriminality hlavního města Prahy*“ odborným garantem pro tyto jmenovitě uvedené oblasti:

1) *tísňové volání pro neslyšící a sluchově postižené spoluobčany,*

²⁴ „*Koncepce prevence kriminality hlavního města Prahy*“ - usnesení ZHMP č. 20/05 ze dne 29. 6. 2000

- 2) opatření proti krádežím vloupáním do bytů, objektů státní správy a samosprávy (stavební úpravy, mechanické zábranné prostředky,)
- 3) zvýšená pochůzková činnost městské policie v krizových místech,
- 4) uliční informační systém policie - ve spolupráci s Policií ČR,
- 5) pravidelná kontrola veřejného osvětlení,
- 6) pult centrální ochrany,
- 7) preventivní aktivity pro cílové skupiny obyvatel (přednášková činnost zaměřená např. na ochranu osob a majetku),
- 8) činnost na úseku přípravy projektů prevence kriminality v oblasti situační prevence.

MP HMP je dále podle „Koncepce prevence kriminality hlavního města Prahy“ spolugarantem (Odborný garant: Policie ČR - Správa hl. m. Prahy) pro následující oblasti:

- 1) poradenská místa pro veřejnost,
- 2) provozování tzv. “Schránek důvěry”,
- 3) preventivní aktivity pro cílové skupiny obyvatel (přednášková činnost zaměřená např. na ochranu osob a majetku),
- 4) spolupráce se sdělovacími prostředky,
- 5) preventivní činnost Policie ČR a MP hl.m. Prahy ve školských zařízeních,
- 6) činnost na úseku přípravy projektů prevence kriminality v oblasti situační prevence,
- 7) kulturně výchovné akce policie pro veřejnost,
- 8) monitorovací kamerový dohled nad kritickými místy (nádraží, centrum, apod.),
- 9) zvýšená pochůzková činnost Policie ČR v krizových místech,
- 10) grafická analýza dat-mapa zobrazující lokality s největší kriminalitou, vytváření integračních systémů Policie ČR, MP hl.m. Prahy, HZS hl.m. Prahy, záchranných zdravotnických a havarijních služeb,
- 11) vydávání informačních materiálů (brožury, publikace, informační letáky, videokazety).

Na základě a k provedení „Koncepce prevence kriminality hlavního města Prahy“ byl MP HMP v její struktuře zřízen samostatný Útvar prevence s vymezením jeho činnosti:

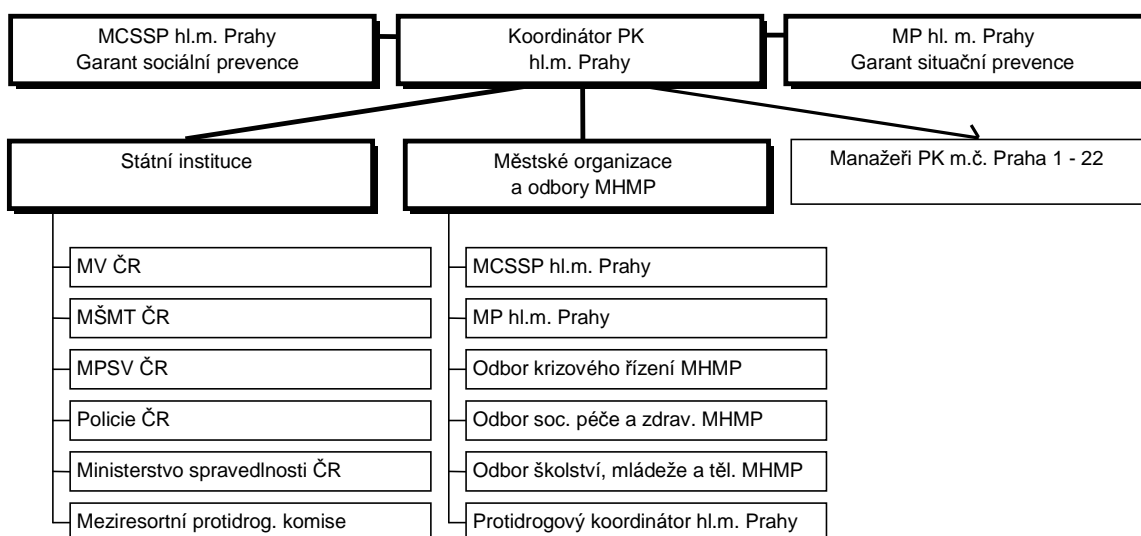
- komplexní osvětová, informační a poradenská činnost ve školských a ostatních zařízeních, zaměřená především na situační prevenci kriminality,
- komplexní osvěta a poradenská činnost se zaměřením na situační prevenci kriminality páchané na seniorech, zdravotně a tělesně postižených občanech,
- metodická příprava strážníků MP,
- dopravní výchova,

- volnočasové aktivity dětí a mládeže,
- posílení důvěry v policejní složky,
- spolupráce se sdělovacími prostředky a ostatními organizacemi.

Podrobněji se Útvaru prevence MP HMP věnuje následující podkapitola 4.2.3.

Hl. m. Praha bude úzce spolupracovat s jednotlivými městskými částmi a Republikovým výborem pro prevenci kriminality. Schéma spolupráce v oblasti prevence kriminality je následující:

Každoročně pak bude Rada MHMP vyhlášovat priority v oblasti sociální, situační a viktimologické prevence a podle nich budou vyhlášovány tématické oblasti grantů na projekty prevence hl. m. Prahy.

Významným krokem k zefektivnění prevence v hlavním městě bylo založení Pražského centra primární prevence k 1. 9. 2008. Počítá se s tím, že toto metodické centrum bude sdružovat všechny programy primární prevence na území hl. m. Prahy i celé České republiky. Jeho úkolem bude dále synchronizace finanční podpory, koordinace činnosti, stanovení standardů kvality, srovnávání a vyhodnocování efektivity. Důvodem vzniku tohoto centra je vícekolejnost primární prevence, která je na území Prahy dále neúnosná.

Plánem vedení centra je připravit cca od ledna 2009 pilotní programy ve třech městských částech. Podkladem k založení centra byly zkušenosti z Nizozemí a Belgie. Centrum nebude samo vykonávat preventivní programy a spolupráce s ním je dobrovolná.

Střednědobým cílem centra je vytvořit systém primární prevence na úrovni metropolitních systémů v Evropě a dosáhnout resortního propojení primární prevence v republice i Evropě.

3.2.3 Útvar prevence MP HMP

Prvopočátky preventivní činnosti MP HMP se datují do roku 1993. Byly to první pokusy v oblasti kriminální prevence, postavené na nekoordinovaných aktivitách jedinců, bez jednotného organizačního zajištění. Tato činnost vznikala zejména na základě požadavků školských zařízení, jednalo se převážně o prevenci primární a byla zaměřena převážně na prevenci v dopravě (v rámci již známého projektu BESIP) a prevenci kriminality.

Tento stav trval až do roku 1998, kdy byla v organizační struktuře MP HMP založena první skupina věnující se výhradně prevenci. Byla podřazena právnímu a kontrolnímu oddělení, personálně byla určena 3 systemizovaná místa. Práce této preventivní skupiny byla zaměřena na komplexní oblast preventivní činnosti. Preferováno bylo, po zhodnocení dosavadní preventivní činnosti, zejména vytvoření dlouhodobého programu s ohledem na koordinaci se spolupracujícími složkami a tvorba jednotlivých projektů. Byla také vytvořena, na základě Usnesení rady ZMHP č. 914, pozice manažera prevence kriminality, kterou vykonával vedoucí kanceláře ředitele MP HMP.

Samostatné Oddělení prevence kriminality MP HMP vzniklo k 1. 1. 2000, jeho činnost byla v té době zaměřena především na prevenci kriminality a bezpečnost silničního provozu. Základem byly tři tématicky oddělené projekty:

- 1) zásady bezpečného chování pro žáky I. stupně základních škol,
- 2) zásady bezpečnosti silničního provozu (BESIP) pro žáky I. stupně základních škol,
- 3) zásady bezpečného chování pro seniory,

Název Útvar prevence MP HMP je oficiálním názvem od 1. 12. 2002, kdy Nařízením náměstka primátora HMP pověřeného řízením MP HMP č. 6/2002 nabyl účinnosti organizační řád MP HMP.

Útvar prevence je v něm pod § 23 vymezen takto:

- (1) Útvar prevence je specializovaný útvar, jehož úkolem je zapojení městské policie do preventivních aktivit organizovaných a koordinovaných hl. m. Prahou.
- (2) Útvar prevence plní zejména tyto úkoly:
  - a) zpracovává projekty prevence kriminality za MP,
  - b) organizuje a uskutečňuje preventivní aktivity MP,
  - c) koordinuje je s obdobnými aktivitami dalších orgánů hl. m. Prahy a jiných organizací a orgánů, zejména Policie ČR,
  - d) metodicky řídí a koordinuje činnost celoměstských útvarů MP HMP při uskutečňování projektů prevence kriminality a při preventivních akcích,
  - e) plní další úkoly podle pokynů náměstka pro personalistiku.

(3) Činnost útvaru prevence řídí, organizuje a kontroluje vedoucí útvaru, který odpovídá za práci podřízených zaměstnanců. Vedoucí útvaru je bezprostředně řízen náměstkem pro personalistiku. Funkci vedoucího útvaru obsazuje ředitel MP na návrh tohoto náměstka.

Činnost útvaru byla rozdělena na pět tematických okruhů, které byly realizovány následujícími programy:

- 1) Okruh pro mateřské školy (bezpečné chování obecně).
- 2) Okruh pro I. stupeň základních škol (bezpečné chování obecně, chodci, cyklisté).
- 3) Okruh pro II. stupeň základních škol (základy právního vědomí, obrana proti násilí, dětská kriminalita, přiblížení činnosti a kompetencí Městské policie hl. m. Prahy).
- 4) Okruh pro střední školy (sociálně patologické jevy s prioritním zaměřením na drogovou problematiku mládeže, právní povědomí se zaměřením na přestupky a trestné činy).
- 5) Okruh pro seniory a zdravotně postižené spoluobčany (zabezpečení majetku, chování v silničním provozu, kriminalita páchaná na seniorech).

Další navýšení počtu pracovníků Útvaru prevence MP HMP proběhlo v roce 2003, což umožnilo uskutečňovat více programů i prodloužení času přednášek. Rozšíření se týkalo zejména témat prevence úrazů, šikany ve škole, sociálně patologických jevů, lidského chování a právního povědomí.

Současný personální stav Útvaru prevence MP HMP činí 40 strážníků, spadá pod Úsek prevence kriminality, který je veden náměstkem ředitele a jeho postavení v organizační struktuře²⁵ je znázorněno v příloze č. VI.

Útvar prevence je dále rozdělen na Útvar sociální prevence s 25 pracovníky a na Útvar situační prevence s 15 pracovníky.

Útvar situační prevence pracuje s celkem dvaadvaceti soubory preventivních programů, které jsou rozděleny podle věkových skupin adresáta (mateřské školy, základní školy I. stupeň, základní školy II. stupeň, střední školy - gymnázia, senioři) a podle témat (bezpečné chování, dopravní výchova a zdravotní péče, ochrana osob a majetku, sociálně patologické jevy). Hlavními cílovými skupinami strážníků - preventistů jsou děti, mladiství, senioři a tělesně či duševně handicapovaní lidé. Základem činnosti Útvaru sociální prevence je nepochybně práce s dětmi a mládeží, speciálně se zaměřením na jejich obecné bezpečné chování, sociálně patologické jevy, prevenci úrazů a chování účastníků silničního provozu. Pracovníci tohoto útvaru

---

²⁵Internetové stránky MP hl. m. Prahy. Dostupné z WWW: <http://www.mppraha.cz/o-mestske-policii/struktura/struktura.htm>

prevence zorganizovali a uspořádali v roce 2007 celkem 182 přednášek pro mateřské školy (pro 5326 dětí), dále 2834 přednášek pro základní školy (pro 61 251 žáků) a oslovili také 7697 středoškoláků. V průměru útvar organizuje denně 15 přednášek či osvětových akcí, v roce 2007 cíleně oslovil zhruba 40% dětské populace v Praze.

Důležitou oblast prevence zastává Útvar situační prevence. Práce tohoto oddělení není tak zřetelná, jeho úkolem je vytvořit takové prostředí, aby se potencionálnímu, uvažujícímu pachateli nevyplatilo jeho protiprávní jednání a pokud ho spáchá, byl dopaden. Významným prvkem situační prevence je znesnadnění užítka získaného protiprávním jednáním. Útvar se zaměřuje zejména na kriminální prevenci, analýzu a syntézu informací o protiprávním jednání, plánování a vyhodnocování projektů. Jeho přínos pro minimalizaci kriminality je neopominutelný a velice efektivní. V této oblasti útvar úzce spolupracuje s PČR, podílí se na plánování kamerových systémů a projektů PCO (pult centrální ochrany). Dále plánuje s PČR co nejefektivnější členění okrsků, koordinaci pozic a tras autohlídek i pěších hlídek. Podle získaných informací tipuje místa pevných mobilních informačních stanovišť, kde strážníci zejména poskytují informace návštěvníkům Prahy.

Útvar prevence dále zajišťuje prezentaci MP HMP ve veřejnoprávních médiích, na výstavách, akcích pořádaných MHMP a různých pomáhajících organizacích, rovněž pomáhá při akcích pořádaných jednotlivými obvodními ředitelstvími MP HMP. K prezentaci disponuje tzv. „*Modrým autobusem*“, což je mobilní informační a poradenské centrum pro veřejnost a mobilním dětským dopravním hřištěm. Útvar úzce spolupracuje s Útvarem psovodů MP HMP na ukázkách sebeobrany a výcviku služebních psů a také s Poříčním oddílem na prezentaci záchranné techniky a dalšího vybavení.

V plánech MP HMP je vytvořit „*Informační a poradenské centrum*“ pro přímou komunikaci strážníků s těmi, kteří o to projeví zájem a vytvoření informačního webu pro děti a mládež, který bude popularizovat preventivní činnost MP HMP. Stálým cílem je zlepšit komunikaci veřejnosti s MP HMP a poskytovat veřejnosti maximum informací, které ji umožní minimalizovat kriminalitu.

Celkově lze konstatovat, že činnost Útvaru prevence MP HMP je zaměřena zejména na primární a sekundární sociální prevenci prováděnou zejména přednáškovou činností ve vytvářených institucích a dále na plánování situační prevence.

3.2.4 Prevence v činnosti obvodního ředitelství Praha 5

Preventivní činnost na OŘ MP 5 můžeme rozdělit podle více působností. Nelze říci, že daný výčet je neměnný, může se lišit podle změn a vývoje území, sociální struktury

obyvatelstva, právních předpisů, strategie vedení MP Prahy apod. V níže uvedeném výčtu jsem zohlednil takové dělení, které odpovídá stávajícímu stavu na OŘ MP 5 v současné době.

1) Podle území na kterém se prevence provádí:

- a) celopražská (OŘ MP 5 je součástí),
- b) na teritoriu OŘ MP 5 (v rámci kompetence vedení OŘ MP 5),
- c) na území městských částí Praha 5 nebo Praha 16,
- d) na území v působnosti jednotlivých pracovišť strážníků (Smíchov, Barrandov, Jinonice, Radotín, Slivenec, Lochkov, Velká Chuchle),
- e) podle území okrsku č. 1 až 29 na OŘ MP 5 (viz. příloha č. I.),
- f) problematické místo „ad hoc“ (např. zahrádkářské osady Radlice),

2) Podle řídicího či spolupracujícího článku preventivní činnosti:

- a) pod vedením orgánů MHMP,
- b) pod vedením Útvaru prevence MP HMP (event. ve spolupráci s ním),
- c) v rámci vedení OŘ MP 5,
- d) ve spolupráci s orgány či odbory ÚMČ Praha 5; ÚMČ Praha 16,
- e) ve spolupráci s jinými organizacemi (nemocnice, školy, pomáhající organizace),
- f) ve spolupráci s PČR,

3) Podle časové působnosti:

- a) dlouhodobá preventivní činnost,
- b) střednědobá,
- c) krátkodobá,
- d) „ad hoc“,

4) Podle nasazení strážníků:

- a) podílejí se všichni vybraní strážníci, v přímém i nepřímém výkonu služby,
- a) úkolem všech strážníků v přímém výkonu služby,
- b) provádějí všichni okrskáři,
- c) provádějí vybraní okrskáři,

5) Podle zaměření:

- a) plošná prevence,
- b) adresná,
- c) individuální,

6) Podle oblasti zaměření:

- a) prevence kriminality,
- b) prevence sociální,

- c) situační prevence,
- d) úrazová prevence,
- e) viktimní prevence,

7) Podle věku adresátů:

- a) děti (předškolní, mladší a starší školní, mladiství),
- b) střední věk,
- b) senioři.

Veškeré tyto působnosti se často navzájem kombinují podle zacílení prevence.

Na OŘ MP 5 je preventivní činnost prvořadě v kompetenci ředitele OŘ, následně jednotlivých vedoucích okrskových služeben.

Obecně lze konstatovat, že strážníci OŘ MP 5 provádějí prevenci primární, sekundární i terciární, zejména v oblastech kriminality, sociální, situační i viktimnosti.

Oblast primární prevence je řízena zpravidla ředitelem nebo pověřeným strážníkem z vedení obvodního ředitelství a její podíl je v preventivní činnosti ředitelství nejnámennější. Tato prevence je dlouhodobě plánována, někdy je prováděna ve spolupráci s centrálním Útvarem prevence. Některé aktivity se pravidelně opakují, např. ve čtvrtletních či ročních intervalech. Primární prevence zaujímá v prevenci OŘ čelní místo jak do okruhu počtu osob, na které působí, tak podle množství prostředků (osoby, materiál), kterými je prováděna. Tato prevence je široce publikovaná nejruznějšími sdělovacími prostředky, jak před jejím provedením, tak zhodnocením následně. Je také dobře využitelná pro zviditelnění a propagaci strážníků mezi lidmi, kteří práci MP často vnímají pouze jako represí. Tato preventivní činnost rovněž přispívá navození vlídné a chápající atmosféry komunikace ke sblížení strážníků MP s občany a výměně informací, názorů a zkušeností, jinak těžko sdělitelných.

Jako příklad je možné uvést pořádání populárního fotbalového turnaje žáků základních škol na Praze 5 (viz. příloha č. II.), který je organizován pravidelně každý rok koncem června a kterého se roku 2008 zúčastnilo celkem 120 žáků z 10 ZŠ. Tento turnaj organizačně kompletně zajišťují strážníci OŘ MP 5, finančně je turnaj podporován ÚMČ Praha 5 pod záštitou starosty. Další oblastí jsou pravidelné přednášky ve vybraných školkách, školách, domovech pro seniory a dalších institucích. OŘ MP 5 také každoročně organizuje a zajišťuje koncem června pořádání „Dětských dnů“ na území Prahy 5 i Prahy 16.

Vedoucí pracovníci OŘ MP 5 pravidelně publikují články týkající se preventivní činnosti městské policie v regionálním časopise Prahy 5 „Pražská pětka“ a vystupují v pořadech regionálního televizního programu TV5.

Organizačně strážníci přispívají k zajištění různých regionálních sportovních akcí, např. cyklistických či běžeckých závodů.

Sekundární prevence na OŘ MP 5 je prováděna zejména osvětovými přednáškami a poradenstvím na základních a středních školách. Oblast sekundární prevence je také v kompetenci ředitele obvodu, na jejím plánování se však významně podílejí nižší vedoucí pracovníci (např. zástupce ředitele pro výkon služby, vedoucí okrskových služeben, vedoucí směn), a to podle informací, které získali sami osobně nebo z poznatků strážníků v přímém výkonu služby. Nezastupitelné je zde postavení strážníků hlídkové služby, kteří řeší akutní záležitosti nepřetržitě v denní i noční době a okrskářů pro jejich podrobnou místní a osobní znalost. Analýzou všech poznatků lze plánovat prevenci tam, kde lze předpokládat sociálně patologické jednání (např. třídy II. stupně základních škol, mnohoproblémové rodiny), není však zjištěna jeho míra.

Terciární prevence je oblastí, kde prvořadou roli hrají strážníci - okrskáři. Důležitá je nepochybně také práce strážníků hlídkové služby, kteří ale s ohledem na své úkoly a územní působnost spíše poskytují v oblasti prevence potřebné informace vedoucím pracovníkům a okrskářům. Okrskář je ten jediný strážník, který přichází denně do styku s osobami, které vykazují znaky sociálně patologického chování. On může tyto lidi důkladně poznat, seznámit se s jejich problémy, zdravotním stavem, životním příběhem, postavením ve společnosti podobně postižených a podobně. Hlavní výhodou okrskáře je však možnost každodenním stykem s těmito lidmi navázat kontakt a dlouhodobý, zdůrazňuji dlouhodobý vztah postavený na vzájemném respektování. Lidé s patologickým chováním bývají velmi nedůvěřiví a komunikace s nimi je složitá. Úspěšnost prevence, a to zejména terciární je postavena na vzájemné důvěře toho, kdo chce pomoci i příjemce této pomoci.

Trochu odlišnou oblastí prevence, nicméně velmi žádanou a oceňovanou, která se provádí na území OŘ MP 5 je sběr použitých injekčních stříkaček a jehel, odhozených drogově závislými. Strážníci jsou poučeni o bezpečnostních rizicích, používají ochranné pomůcky a tento rizikový materiál sbírají do speciálních nádob, vše je pak odborně likvidováno. Tyto akce se provádějí na obvodě pravidelně, zpravidla týdně dle potřeb. Několikrát ročně jsou prováděny celopražské akce pod vedením Útvaru prevence MP HMP.

3.2.5 Příklad individuální sociální prevence okrskáře, okrsek č.8 Radlice

V této podkapitole bych rád uvedl názorný příklad kvalitní práce strážníka - okrskáře v oblasti preventivní činnosti (příloha č. III.). Pro ukázkou jsem si zvolil okrsek č. 2, který leží na území Radlic a je v působnosti strážníků OŘ MP 5.

Důvodem výběru ukázky právě tohoto okrsku bylo několik. Strážnice zde působící je zkušená a u MP HMP v tomto okrsku pracuje delší dobu (cca 8 let). Okrsek leží velmi blízko frekventovaných území města (křižovatka Anděl s Obchodním centrem Nový Smíchov, autobusové nádraží Praha - Na Knížecí, vlakové nádraží Praha - Smíchov, vstupy do metra linky „B“ Anděl, Na Knížecí) a lze zde zaznamenat výskyt snad všech sociálně patologických jevů, zejména u sociálně nepřizpůsobivých občanů, kteří se v těchto místech scházejí, event. zde žijí. Dalším důvodem výběru tohoto okrsku je určité specifikum tohoto místa, neboť se zde nacházejí tři zahrádkářské osady, částečně neudržované a opuštěné, kde osoby sociálně nepřizpůsobivé také přežívají. Místo je relativně v centru Prahy, trochu skryto před zrakem veřejnosti, nikoliv však před policií. Obecně by se dalo říci, že zde policie působí preventivně i represivně, budu se věnovat dále jen oblasti prevence, která je obsahem mé diplomové práce.

Strážnice Zajíčková má výbornou místní a osobní znalost těchto míst, kterou získala intenzivní prací v terénu, empatií a porozuměním při práci s lidmi. Zná osobně všechny trvale pobývající osoby, komunikuje s nimi a díky tomu získává podrobné informace z tohoto prostředí, např. kdo se přistěhoval, jaké jsou jeho životní osudy, problémy, závislosti, kriminální minulost atd.

Ač subtilní žena, rázně vystupuje proti protiprávnímu jednání některých zde přebývajících osob a dovede si zjednat autoritu. Dokáže rozlišit ve své práci strážníka důležité od nedůležitého, nesnaží se, pokud to není nutné, problémy řešit ihned za každou cenu a silou. Tímto jednáním získala uznání těch, kteří se snaží se svým stavem něco udělat a nerezignovali na svůj osud.

Díky svému přímému a lidskému přístupu v problematice sociálně vyloučených osob si během let získala jejich důvěru. Zná způsoby chování, jednání a myšlení lidí na okraji společnosti, jejich největší problémy. Protože se dovede vcítit do jejich způsobu života a uvažování, dovede pomoci tam, kde to tito lidé opravdu potřebují a pomoc přijmou. Pokud bych věc hodně zjednodušil, str. Zajíčková pracuje převážně v „*sekundární a terciární sociální prevenci*“, jako „*case management*“ tým.

Stručně bych uvedl hlavní oblasti „sociální práce a prevence“, kde strážnice pomáhá:

- pomoc s vyřizováním osobních dokladů (rodné listy, občanské průkazy - toto jsou základní dokumenty, bez kterých nelze zajistit pomoc např. na úřadech či nastoupit na brigádu, najít si práci),
- poradenství v oblasti sociální, právní, zdravotní, pracovní,
- doprovod a pomoc tam, kam se sociálně vyloučení neodvážejí jít sami nebo to nedokážou (úřady, nemocnice, policie...),

- učí řešit běžné životní situace a navrhuje možnosti řešení problému,
- napojuje je na poskytovatele pomoci, zpravidla Armádu spásy v Lidické ulici, Praha 5,
- poskytuje informace o možnosti léčby (drogové závislosti, alkoholismus, ludománie...).

Výše jsem uvedl faktické hmatatelné oblasti, které jsou počítatelné statisticky. Důležitý přínos v činnosti strážnice pro preventivní činnost se sociálně vyloučenými vidím v tom, že s nimi komunikuje a navazuje dlouhodobé vztahy. Problém těchto lidí není často v tom, že by měli hlad, nouzi o oblečení, předměty denní potřeby či naprostý nedostatek finančních prostředků. Hlavním problémem je vyloučení ze společnosti, nemají nikoho, kdo by s nimi hovořil, kdo by se je snažil pochopit, kdo by jim pomohl. Jsou vytlačováni z lidské společnosti, aby neobtěžovali a nebyli vidět. Tyto lidi nezachrání represe či občasná sociální dávka, ale vztah, který jim podá pomocnou ruku a umožní jim návrat do společnosti. Tato strážnice poskytuje naději a víru v lidskost, ta mnoha lidem na okraji společnosti schází nejvíce.

Svou preventivní činností v této oblasti strážnice pomáhá lidem překonat jejich životní krize a občas se podaří, zejména u mladých lidí, vrátit je do normálního života. U dalších takto žijících lidí zabraňuje v jejich ještě hlubším propadu na dno společnosti.

Tato činnost je jen dílem práce, kterou strážnice v rámci svého povolání vykonává. Je to práce těžko vykazatelná a statisticky vyčíslitelná, ale zachraňuje lidské životy a společnosti nemalé finanční prostředky. Pro mě je tato práce ukázkou příkladné, individuální adresné terciární prevence v práci obecní policie. Je to komplexní preventivní činnost a nejsem si vědom, že by ji plošně v podobné míře fakticky poskytovaly nějaké obecní, státní orgány či pomáhající organizace.

V této dílčí oblasti vidím naplnění jedné části hlavního úkolu obecní policie, pomáhat a být službou pro občany, poskytovat pomoc potřebným prostřednictvím obce.

3.3 Spolupráce MP HMP s orgány zabývajícími se prevencí

Na vytvoření prostředí, které by zajišťovalo předpoklady a podmínky pro kvalitní prevenci s cílem minimalizace negativních sociálně patologických jevů se podílí značné množství zúčastněných orgánů, institucí, občanských sdružení apod. Je to činnost čítající legislativu, financování, plánování, koordinaci, organizaci až po samotnou individuální práci jednotlivců. Můžeme uvést orgány státní správy, samosprávy, různé pomáhající organizace atd.

MP HMP jako orgán obce Prahy úzce spolupracuje s orgány hl. m. Prahy, zastupitelstvem, primátorem, radou, komisemi a magistrátem, resp. s jeho odbory a odděleními.

MP HMP také úzce spolupracuje s PČR zejména v oblasti prevence kriminality. Tato spolupráce vychází z dikce odst. 4 § 1 zákona o obecní policii: „*Při plnění svých úkolů spolupracuje obecní policie s Policíí České republiky*“. Spolupráce a vztahy mezi obecní policií a Policíí České republiky jsou blíže upraveny Nařízením vlády ČR²⁶:

„Policie České republiky (dále jen "policie") plní úkoly při ochraně veřejného pořádku ve spolupráci s orgány obcí a obecní policií. Spolupráci uskutečňují:

a) okresní (městská) ředitelství policie s orgány obcí a obecní policií v obcích, popřípadě též s orgány městských obvodů a městských částí ve statutárních městech, které jsou v jejich územních obvodech,

b) Správa policie hlavního města Prahy s orgány hlavního města Prahy a městskou policií a obvodní ředitelství policie s orgány městských částí v hlavním městě Praze“.

Spolupráce se tedy provádí na celopražské úrovni i jednotlivých městských obvodech.

Nezastupitelnou pozici v preventivní činnosti, s přihlédnutím na znalost místní situace a možnosti zde sehrávají orgány místní samosprávy, ať již působí v samostatné či přenesené působnosti. Jejich role je nezastupitelná, neboť ze své pozice mají nejlepší přístup k informacím a příslušné pravomoci. Situace v hlavním městě Praze je poněkud specifická, neboť zde magistrátní orgány mají postavení, z celorepublikového pohledu, krajských orgánů. MP HMP je orgánem obce Prahy, jejím nejvyšším představitelem je primátor, který řídí městskou policii. Na základě zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, se výkon samosprávy dělí na 22 velkých městských částí, které působí, opět z celorepublikového hlediska, jako okresní orgány. Jednotlivá obvodní ředitelství MP HMP zhruba kopírují území městských částí. OŘ MP je však jen 15, některé pražské obvody jsou tedy pro výkon MP spojeny, např. OŘ MP Praha 5 spojuje území městských částí Prahy 5 a Prahy 16.

MP HMP tedy spolupracuje s organizačními složkami jak hl. m. Prahy, tak i jednotlivých městských částí. Na úrovni vedení MP jde spíše o spolupráci na úrovni magistrátu, obvodní ředitelství úzce spolupracují s úřady jednotlivých městských částí.

Nejfrekventovanější je zde spolupráce s odbory sociálními, zejména s oddělením sociální prevence a odd. péče o rodinu a děti, odbory školství a kultury a odbory občansko - správními. Strážníci a pracovníci uvedených odborů pracují často v terénu společně. Vzájemná výměna informací umožňuje provádět smysluplnou a efektivní prevenci zaměřenou na akutní

---

²⁶ Nařízení vlády ČR č. 397/1992 Sb.

individuální potřeby osob či skupin obyvatel. Spolupráce s těmito je dlouhodobá, plánovitá a tvořena na podkladě společných jednání i poznatků.

MP HMP také úzce spolupracuje s pomáhajícími organizacemi, zejména při plánování a koordinaci preventivních programů a při řešení individuálních případů. Spolupráce se zintenzivňuje v oblasti terciární prevence, kterou provádí zejména okrskáři. Vyzdvihnout je možné např. na OŘ MP 5 individuální spolupráci některých strážníků s Armádou spásy, která je schopna a ochotna poskytnout potřebnou pomoc nejslabším v naší společnosti, bez ohledu na státní příslušnost.

Trvale spolupracuje OŘ MP 5 s Hasičským záchranným sborem, velkými zdravotními zařízeními na Praze 5 (Motolská nemocnice, Nemocnice Na Homolce) zejména při koordinaci prevence, výměně informací a individuálních zásazích.

3.4 Srovnání činností MP HMP a MP hl. m. Bratislavy v oblasti prevence

Mestská polícia hlavného mesta SR Bratislavy je poriadkový útvar, ktorý zriadilo mestské zastupiteľstvo všeobecne záväzným nariadením č. 3/1991 na základe zákona 564/1991 Zb. o obecnej polícii v znení neskorších predpisov. Mestskú políciu tvorí päť okrskových staníc, Stanica zásahu PCO, Stanica jazdeckej polície a kynológie s celomestskou pôsobnosťou, sekretariát, vnútorno-organizačné oddelenie a ekonomické oddelenie.²⁷

Městská policie hl. m. Bratislavy nemá, na rozdíl od MP HMP vytvořený samostatný útvar prevence. Prevenci zde má na starosti mluvčí MP, který preventivní aktivity v jednotlivých bratislavských městských obvodech (celkem 5) realizuje prostřednictvím strážníků - okrskářů městské policie v jednotlivých bratislavských městských částech.

V rámci pracovní náplně se preventivními aktivitami na úrovni bratislavských městských obvodů zabývají i referenti MP, kteří mají na starosti objasňování přestupků.

Zde je patrný rozdíl od výkonu prevence v MP HMP, neboť zde přestupkoví pracovníci na obvodních ředitelstvích nemají preventivní činnost v popisu své práce.

Preventivní činnost MP Bratislava se orientuje spíše na situační prevenci, zejména na oblast zdraví a života občanů, majetku a ochrany veřejného pořádku prostřednictvím klasické technické, fyzické či režimové ochrany. MP Bratislava také provádí primární a sekundární prevenci, zejména přednáškovou činností, ale v porovnání s MP HMP v podstatně menším rozsahu a jen na některých základních školách. Jiná přednášková činnost není prováděna.

---

²⁷ Informační stránky MP hl. m. Bratislavy. Dostupné z WWW: <http://www.mestskapoliciabratislava.sk>

Toto je další odlišnost od preventivní činnosti MP HMP, která se prostřednictvím Útvaru Prevence soustředí převážně na primární a sekundární prevenci. Situační prevence, i když je také prováděna a v organizační struktuře má své místo, prezentací a počtem pracovníků zůstává ve stínu obecné primární a sekundární prevence.

Výkladní skříní preventivní činnosti MP hl. m. Bratislavy je její zastřešující projekt „Správaj sa normálne“, realizovaný na vybraných základních školách. Přednášky zde provádějí pouze speciálně vyškolení strážníci, po absolvování proškolení vysokoškolsky vzdělanými pedagogickými pracovníky. Proškolení trvá pět dní, je realizováno v zařízeních odborných škol policejního sboru SR, a po jeho úspěšném absolvování získávají strážníci certifikát, opravňující je k přednáškové činnosti. Celý tento projekt vychází z poznatků a zkušeností Nizozemské královské policie a je realizován ve spolupráci s krajským ředitelstvím policejního sboru v Bratislavě.

MP hl. m. Bratislavy se pravidelně prezentuje s preventivním poradenstvím v médiích, zejména elektronických, v případě nějakých aktuálních problémů reaguje vystoupením v těchto médiích neprodleně. Nejvýznamnější a velmi oblíbené je vystupování v besedách s občany na živo, v regionálním televizním vysílání hlavního města Bratislavy. Zde jsou strážníci v přímém telefonickém kontaktu s občany, odpovídají prostřednictvím televizní obrazovky na konkrétní otázky. Tento způsob preventivní činnosti považují za velmi přínosný pro občany a s ohledem na zpětnou vazbu i pro vedení MP a všechny strážníky. Tato komunikace má také nepochybně pozitivní vliv na vztah veřejnosti k MP. Podobné pravidelné (občas již strážníci v TV vystupují) vystupování MP HMP by bylo také přínosem.

MP Bratislava provedla restrukturalizaci výkonu služby strážníků v roce 2005, od tohoto roku vytvořila pracovní pozici strážník - okrskář, někdy též nazývaná „strážník prvního kontaktu“. Tito strážníci mají na starosti svěřenou městskou část a pro občany jsou k dispozici v určitých hodinách, ve vyčleněných místech úřadů bratislavských městských částí. Každý strážník okrskář je také vybaven mobilním telefonem pro rychlou komunikaci s občany, výkon služby provádí pouze na území svého okrsku. Tato oblast výkonu služby s ohledem na personální obsazení není ještě prováděna ve všech plánovaných okrscích, k 1. 8. 2008 působí na plánovaných pozicích 18 strážníků - okrskářů.

V oblasti výkonu služby strážníků okrskářů je pozice MP HMP k MP hl. m. Bratislavy podstatně lepší. Každý okrsek Prahy má tedy svého okrskáře, pomineme-li neobsazenost z důvodů fluktuace strážníků.

V rámci realizace preventivních aktivit MP hl. m. Bratislavy nejčastěji spolupracuje s předškolními a školními zařízeními prvního stupně, oddělením prevence Krajského

ředitelství policejního sboru v Bratislavě a s medií. Situace ve výkonu preventivní činnosti je zde stabilizovaná, občany i odborníky hodnocena jako velmi dobrá, na rozvíjení prevence se průběžně pracuje s ohledem na kapacitní možnosti.

V mém celkovém porovnání preventivní činnosti MP HMP a MP hl. m. Bratislavy, které je pochopitelně ovlivněno mým subjektivním pohledem a množstvím informací, hodnotím jako celkově lepší preventivní činnost MP HMP. K tomuto závěru mě vedou níže uvedené skutečnosti. Větší šíře záběru preventivních činností a počet oslovených adresátů, prosazování preventivní činnosti vedením MP HMP již krátce po jejím vzniku, působení samostatného Útvary prevence a počet pracovníků tohoto útvaru (40 systemizovaných míst) a jeho materiální vybavení a pokrytí celého území hl. m. Prahy strážníky okrskáři.

Za lepší považuji činnost MP Bratislava v oblasti komunikace s občany pomocí televizního vysílání, zejména považuji za přínosné živé vysílání s možností dotazů občanů.

Na závěr bych upozornil, že toto porovnání je relativní také s ohledem na počet obyvatel a území, počet strážníků v obou hlavních městech, financování, poptávku veřejnosti atd.

Děkuji také vedoucímu preventivní činnosti MP Bratislava Phdr. Peterovi Plevovi za poskytnuté informace.

4 PROJEKT VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

4.1 Zaměření a předpoklady výzkumu, zdůvodnění studie

Výzkumné šetření jsem ve své diplomové práci zaměřil na oblast činnosti MP HMP v prevenci sociálně nežádoucího chování občanů. Tímto šetřením zjišťuji vnímání a hodnocení této oblasti respondenty - strážníky, tedy těmi, kteří se na této činnosti podílejí nebo by se podílet měli.

Pro další rozvoj oblasti prevence v činnosti Městské policie hl. m. Prahy je nutné znát názor samotných strážníků na důležitost této činnosti, kterou v rámci svého zaměstnání vykonávají.

Vyváženě koncipovaný a prováděný systém prevence, prioritně zaměřený na individuální adresnou sociální prevenci vycházející z děletrvajících vztahů prováděnou zkušenými strážníky - okrskáři, společně s obecnou primární a sekundární prevencí prováděnou celoměstským útvarem, může výrazným způsobem přispět k efektivitě preventivní činnosti MP HMP.

Jako respondenty v šetření jsem vybral strážníky sloužící na dvou obvodních ředitelstvích, a to městských obvodů Prahy 5 a Prahy 13. Tyto soubory jsem vybral pro jejich odlišnost, která je charakteristická pro tzv. „velké“ a „malé“ obvodní ředitelství. Dalším důvodem tohoto výběru je územní sousedství a z této skutečnosti vyplývající bližší spolupráce OŘ MP 5 a OŘ MP 13 než mezi ředitelstvími, která spolu nesousedí.

OŘ MP 5 představuje počtem strážníků - 109 systemizovaných míst²⁸ (k 1. 9. 2008 ve skutečnosti 98 strážníků), rozlohou území 2 749 ha a počtem asi 79 tisíc obyvatel jedno z největších ředitelství MP HMP. Část tohoto území je v současné době nepochybně centrem města (Malá Strana, Smíchov), zahrnuje chráněné historické území i moderní multifunkční centra (Nový Smíchov, Nové Butovice).

---

²⁸systemizovaná místa jsou dána aktuálně, v tomto případě Příkazem ředitele městské policie hl. m. Prahy č. 29/2008 ze dne 26. srpna 2008

OŘ MP 13 je typickým „malým“ ředitelstvím. Tato skutečnost není stanovena jen počtem strážníků - 80 systemizovaných míst (k 1. 9. 2008 ve skutečnosti 76 strážníků), obyvatel - 55 000 tisíc, či územní rozlohou, která je poměrně velká - 2 130 ha, ale polohou na okraji Prahy. Tímto výběrem, který představuje dva ucelené, samostatně činné soubory strážníků v různých funkcích, je dosaženo celkově vyváženého pohledu na tuto oblast.

V analýze šetření budou porovnávány vztahy a postoje všech strážníků k problematice souhrnně a pak názory tří funkčním zařazením odlišných skupin strážníků v samostatných souborech - vedoucí pracovníci a správní skupina obvodního ředitelství, hlídková služba, okrskáři. Subjektivní postoje všech těchto strážníků k dané problematice se rozhodným způsobem promítají do činnosti příslušného obvodního ředitelství.

Zvolený výzkumný problém a následné šetření je logickým navázáním na cíle, které jsem deklaroval v úvodu své diplomové práce. Šetření je prováděno jedním souhrnným anonymním dotazníkem (viz příloha č. IV.), na který odpovídají respondenti - strážníci písemně. Dotazník obsahuje 5 obecných otázek (pohlaví respondenta, jeho věk, dosažené vzdělání, praxi u HMP, funkční zařazení strážníka) a 7 specifických otázek k prevenci.

Názory strážníků jsou prostřednictvím dat následně analyzovány a posuzovány z pohledu vztahů mezi jednotlivými získanými daty. Z těchto údajů lze deduktivní logikou vyvodit určité vzájemné souvislosti.

Tyto získané informace by bylo možné použít k dalšímu zjišťování nových poznatků v oblasti prevence sociálně nežádoucího chování, případně využít ke zkvalitnění programů prevence a jejího vykonávání v rámci MP HMP.

4.2 Výzkumný problém, stanovení hypotéz, zvolené metody, výzkumný vzorek

Výzkumný problém:

Zjistit vztahy a postoje strážníků MP HMP k oblasti prevence v činnosti MP HMP.

Hypotéza č.1

Respondenti - strážníci MP HMP obvodů Praha 5 a Praha 13 považují preventivní činnost MP HMP jako orgánu obce Prahy za její důležitou činnost, kterou je třeba ještě více rozšířit.

Hypotéza č.2

Respondenti - strážníci MP HMP obvodů Praha 5 a Praha 13 - považují systém preventivní činnosti MP HMP za pro společnost efektivnější a prospěšnější, pokud bude zaměřen více na individuální adresnou sociální prevenci vycházejících z děletrvajících_vztahů prováděnou strážníky okrskáři, než na primární prevenci obecnou, prováděnou celoměstským útvarem.

Zvolené metody

Výzkumné šetření bylo provedeno za použití následujících postupů:

- 1) Sběr předmětných dat pomocí anonymních dotazníků
- 2) Analýza dat
- 3) Statistické zpracování
- 4) Komparace zjištěných dat
- 5) Interpretace zjištěných dat

Výzkumný vzorek

Za výzkumný vzorek jsem se rozhodl zvolit všechny strážníky působící na OŘ MP 5 a OŘ MP 13. Teoreticky jde na základě systemizovaných míst celkově o 189 strážníků v nejrůznějších funkčních zařazeních, které jsem rozdělil pro specifické potřeby šetření do třech základních skupin:

- 1) vedoucí pracovníci a správní skupina (62 systemizovaných míst)

Tato skupina je složena z vedoucích pracovníků obvodního ředitelství (ředitel OŘ, zástupci ředitele OŘ, vedoucí okrsků, dozorčí operačního střediska, dozorčí kamerového systému, vedoucí směn), členů správní skupiny obvodního ředitelství (THP pracovník, analytik, přestupkový pracovník, pracovník sekretariátu ředitele) a kontrolního pracovníka.

Celkové poznatky u této skupiny strážníků mohou být ovlivněny postojem vedoucích pracovníků a členů správní skupiny, kteří zpravidla nejednají přímo s občany dopouštějícími se sociálně nežádoucího chování. Tato skupina však s ohledem na svoje pravomoci, zejména vedoucí pracovníci, může ovlivňovat a to v určitém směru velmi významně, činnost strážníků v přímém výkonu služby na území ředitelství. V této skupině jde většinou o zkušené strážníky s delší praxí v přímém výkonu služby. Na vedoucích pozicích pracují často lidé, kteří mají zkušenosti s prací u dalších ozbrojených a bezpečnostních složek např. Policie ČR, Armády ČR, Vězeňská služba ČR a také různých soukromých bezpečnostních služeb.

- 2) hlídková služba (42 systemizovaných míst)

Je to skupina strážníků, kteří provádějí nepřetržitý přímý výkon služby na celém území obvodu. Výkon služby je prováděn hlídkami, které jsou zpravidla dvoučlenné, vícečlenné pouze za účelem zajištění určitých úkolů při zvláštních příležitostech. Tito strážníci zajišťují základní výkon služby v obvodu ředitelství, tj. pochůzkovou činnost, autohlídky, rychlou pomoc na telefonní lince tísňového volání (l. 156), řešení protiprávního jednání na místě a další základní činnosti, jejichž specifikace není pro tuto práci významná.

3) okrskáři - specialisté (85 systemizovaných míst)

Jde o strážníky, kteří jsou zařazeni v přímém výkonu služby, kterou provádějí na stále stejném, přesně vymezeném území. Ve svém teritoriu odpovídají za dodržování veřejného pořádku, pravidel občanského soužití atd. Tuto skupinu považuji za klíčový vzorek ze souboru těch strážníků, kteří mohou zásadním způsobem ovlivnit oblast individuální adresné sociální prevence vycházející z déletrvajících vztahů. Tedy ty strážníky, kteří by měli mít podrobnou místní a osobní znalost určitého vymezeného území. Tito strážníci také mají a měli by mít nejvíce možností podílet se na cílené, individuální sociální prevenci. Strážníci okrskáři mají jako povinný předpoklad svého zařazení složení maturitní zkoušky (nebo studují za účelem jejího dosažení), většinou jde o délesloužící, věkově starší a zkušené pracovníky. Výkon služby těchto strážníků se přímo odráží na kvalitě výkonu služby v oblasti prevence i posuzování MP hl. m. Prahy pohledem veřejností v této oblasti.

Anonymní dotazníky byly předány a vyplňovány strážníky v říjnu roku 2008. Celkem bylo kontaktováno dotazníkem 160 strážníků. Menší počet kontaktovaných strážníků než ve skutečnosti zařazených na OŘ je dán skutečností, že určitý počet strážníků je dlouhodobě nemocných, případně jde o ženy na rizikovém těhotenství a nebylo možné je oslovit.

Na OŘ MP 5 bylo osloveno 88 strážníků, vyplněný dotazník odevzdalo 68 strážníků (tj. 77,3%), z tohoto počtu bylo použitelně vyplněny všechny dotazníky.

Na OŘ MP 13 bylo osloveno 72 strážníků, vyplněný dotazník odevzdalo 49 strážníků (tj. 68%), z tohoto počtu bylo použitelně vyplněno 46 dotazníků (tj. 63,9%).

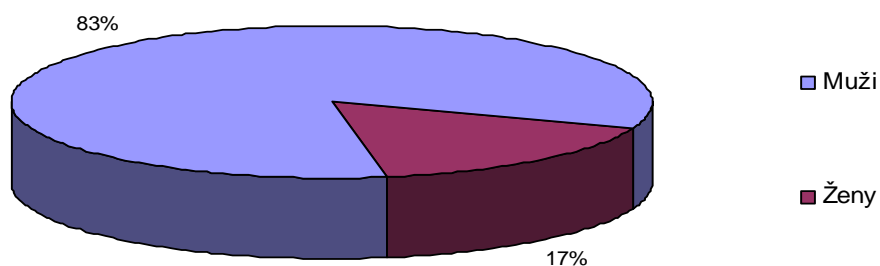
Celkem bylo odevzdáno 114 použitelně vyplněných dotazníků, návratnost 71,3 % .

4.3 Výsledky výzkumného šetření

Data získaná od respondentů shrnuji v následujících tabulkách a grafech s následnou diskusí k jednotlivým získaným údajům.

Tabulka č. 1. Pohlaví respondentů

Pohlaví	Muž	Žena	Celkem
Vedoucí pracovník	21	10	31
Hlídková služba	32	3	35
Okrskáři	42	6	48
Celkem strážníků	95	19	114

Graf č. 1. Pohlaví všech respondentů Diskuse k tabulce č. 1

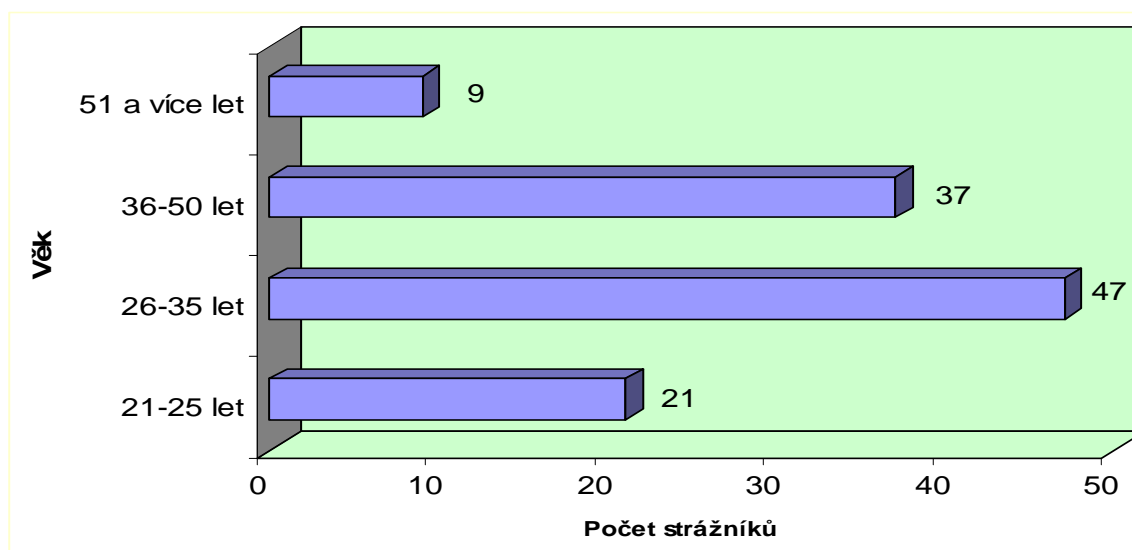
Poměrně jasné zastoupení mužů vychází ze samotné podstaty profese ozbrojených složek, jako historicky výrazně mužské. Uplatnění žen se nachází většinou v kategorii zařazené jako „vedoucí pracovník“, často ve spojení s administrativní činností. S vývojem společnosti a postupující emancipací lze očekávat procentuální navýšení počtu žen.

Tabulka č. 2. Věk respondentů*

Věk respondentů	21-25 let	26-35 let	36-50 let	51 a více let	Celkem strážníků
Vedoucí pracovník	1	14	14	2	31
Hlídková služba	11	17	5	2	35
Okrskáři	9	16	18	5	48
Celkem strážníků	21	47	37	9	114

*Poznámka: respondent se posouvá do vyšší věkové skupiny od 1.ledna následujícího roku

Graf č. 2. Věk respondentů

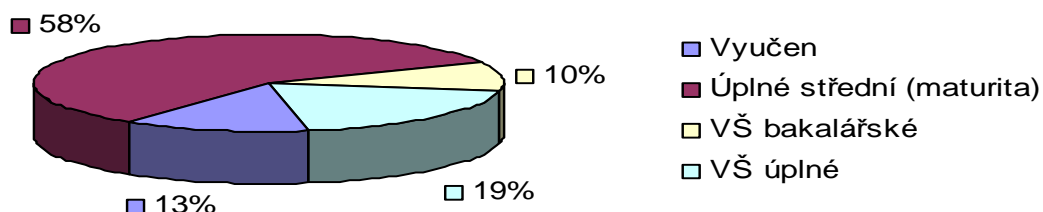
Diskuse k tabulce č. 2

Nejnižší věk respondentů je vymezen podmínkou minimální věkové hranice 21 let pro práci strážníka, která je stanovena zákonem o obecní policii. Nejvyšší počet strážníků je pak ve dvou středních rozmezích, nejnižší v kategorii 51 a více let. Tyto údaje vyplývají z náročnosti profese na zdravotní stav a fyzickou kondici strážníků. Celkový průměrný věk strážníků sloužících na OŘ MP 5 se souhrnně pomalu zvyšuje, např. k 1. 1. 2004 byl průměrný věk strážníků 35,5 let, k 1. 1. 2006 - 36,4 let a k 1. 1. 2009 37,1 let. Mírný posun v těchto údajích k vyššímu věku lze také očekávat s prodlužováním hranice pro odchod do starobního důchodu a se zlepšujícím se celkovým zdravotním stavem populace.

Tabulka č. 3. Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

Vzdělání	Vyučen	Úplné střední (maturita)	VŠ bakalářské	VŠ úplné	Celkem
Vedoucí pracovníci	4	18	3	6	31
Hlídková služba	16	15	3	1	35
Okrskáři	8	33	2	5	48
Celkem	28	66	8	12	114

Graf č. 3. Nejvyšší dosažený stupeň vzdělání všech respondentů

Diskuse k tabulce č. 3

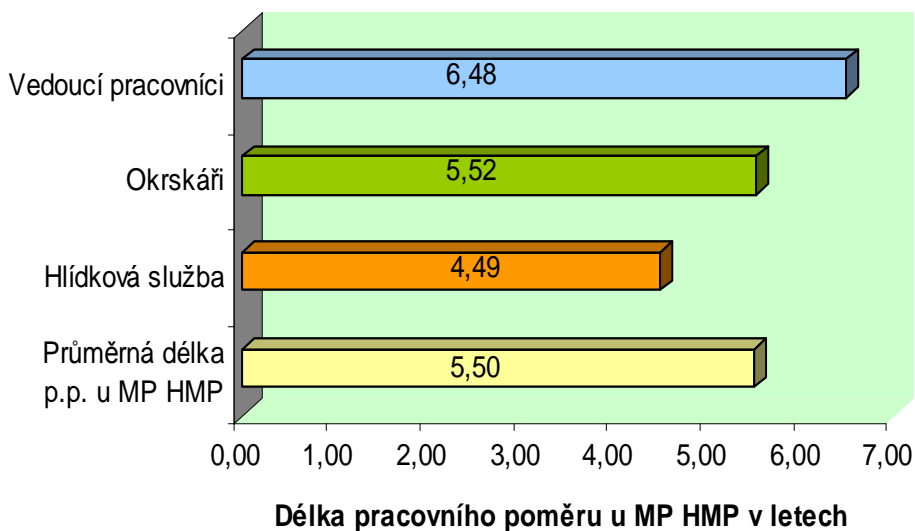
Většina strážníků, respondentů šetření má úplné středoškolské vzdělání (dále jen ÚSO). Maturitní zkouška (event. započaté studium k jejímu dosažení) bylo podmínkou pro výkon funkce okrskáře do konce roku 2008. Od 1.1.2009, kdy nabyla účinnosti novela zákona o obecní policii, je ÚSO podmínkou přijetí k obecní policii. Nepochybně jde o pozitivní skutečnost, neboť náročnosti povolání strážníka střední vzdělání většinou nedostačuje.

Z tabulky je zřejmé, že obecně nejvyššího vzdělání dosahují strážníci zahrnutí ve skupině vedoucí pracovníci, nejnižšího hlídková služba. Toto rozložení odpovídá požadavkům na určitý funkční výkon služby. V budoucnosti lze očekávat, s ohledem na náročnost povolání, stále se zvyšující vzdělání strážníků všech skupin a zrušení prominutí požadavku na vzdělání u vedoucích pracovníků.

Tabulka č. 4. Délka pracovního poměru všech respondentů u MP HMP

Délka pracovního poměru	Ø v letech
Průměrná délka p.p. u MP HMP všech respondentů	5,50
Hlídková služba	4,49
Okrskáři	5,52
Vedoucí pracovníci	6,48

Graf č. 4. Průměrná délka pracovního poměru všech respondentů u MP HMP

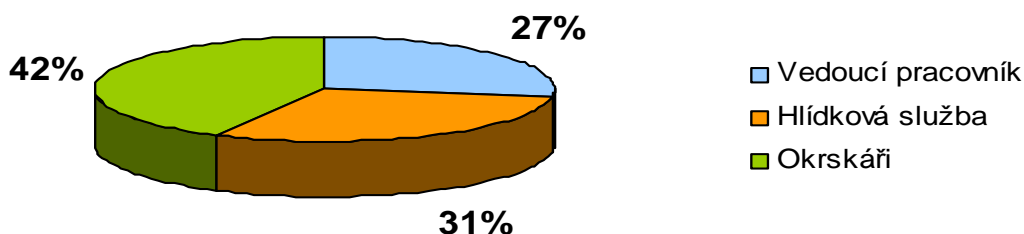
Diskuse k tabulce č. 4

Průměrná délka zaměstnání respondentů u MP HMP je 5,5 roku. Nejkratší průměrnou dobu vykazují strážníci hlídkové služby, nejdelší vedoucí pracovníci, okrskáři pak kopírují průměr. Tato zjištění odpovídají skutečnosti, že strážníci zpravidla začínají pracovat zařazení v hlídkové službě a následně po získání zkušeností přecházejí dle potřeb na místa okrskářů či vedoucích pracovníků. Z tohoto postupu bývají někdy vyčleněni pouze bývalí příslušníci PČR či absolventi Policejní akademie. Značné rozdíly v délce služby vykazuje hlídková služba, kde je nejvíce strážníků profesně „velmi mladých“ a část „velmi starých“, to pak vysvětluje poměrně vysoký výsledný průměr. Na první pohled jsou strážníci hlídkové služby v MP HMP „viditelně“ nejmladší jak věkově, tak odslouženými roky.

Tabulka č. 5. Funkční zařazení respondentů u MP HMP

Funkční zařazení	Počet
Vedoucí pracovníci	31
Hlídková služba	35
Okrskáři	48
Celkem strážníků	114

Graf č. 5. Funkční zařazení respondentů u MP HMP

Diskuse k tabulce č. 5

Funkční zařazení strážníků MP HMP vyplývá z Organizačního řádu MP HMP²⁹ a Směrnice pro činnost výkonných útvarů MP MHP³⁰. Pro potřeby výzkumného šetření jsem funkční zařazení rozdělil do třech základních skupin. Odevzdáno bylo, v poměru *systemizovaná místa* : *odevzdané dotazníky* nejvíce dotazníků strážníky hlídkové služby (83%). Tato skutečnost podle mého názoru vyplývá z několika faktorů. V hlídkové službě je hodně mladých, aktivních strážníků, kteří nejsou „vyhoření“ a rádi pomohou, jsou-li požádáni. Tento výkon služby je přímo a neustále řízen vedoucím směny, strážníci tedy patrně vzali kladně na zřetel žádost svého vedoucího. Nemocnost a fluktuace u hlídkové služby bývá nejnižší, vzorný výkon v hlídkové službě dává šanci na kariéerní růst (okrskář, vedoucí pracovník). Procentuelně nejméně dotazníků se vrátilo ze skupiny „vedoucí pracovník“, což přičítám neopodstatnělému dojmu některých strážníků, že jakýkoli projev názoru může být následně zneužit. Několik strážníků mi osobně sdělilo, že podle prvních pěti otázek lze respondenta identifikovat, tudíž dotazník není anonymní a proto ho nebudou vyplňovat.

Výzkumný vzorek - celková charakteristika.

Podle informací získaných z prvních pěti otázek, týkajících se charakteristik respondentů (pohlaví, věk, vzdělání, praxe u MP, funkční zařazení) výzkumného šetření, lze konstatovat některé odlišnosti od průměrných hodnot podle funkčního zařazení strážníků.

²⁹ Nařízení primátora HMP č. 6/2006 ze dne 1. července 2006

³⁰ Příkaz ředitele MP HMP č. 29/2004 ze dne 17. srpna 2004

Vedoucí pracovník je spíše středního věku, s vyšším dosaženým vzděláním a delší dobou v pracovním poměru u MP HMP.

Strážník hlídkové služby je zpravidla mladší, má relativně nejnižší vzdělání a pracuje u MP HMP nejkratší dobu.

Údaje získané o strážnících zařazených ve funkci okrskář se od průměrných hodnot odlišují relativně nejméně.

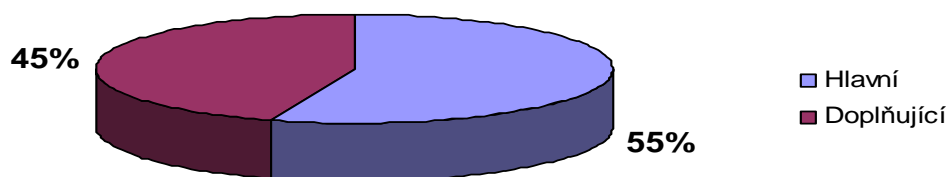
Výsledky k ověření hypotézy č.1

Odpovědi respondentů vztahující se k otázce č.6, jak podstatnou roli by MP HMP měla hrát v prevenci MHMP. Odpovědi všech respondentů dohromady a pak rozdělené podle funkčního zařazení.

Tabulka č. 6. Úloha MP HMP v oblasti prevence vykonávané MHMP

Úloha prevence	Hlavní	Doplňující
Vedoucí pracovník	18	13
Hlídková služba	17	18
Okrskáři	28	20
Celkem strážníků	63	51

Graf č. 6. Úloha MP HMP v oblasti prevence vykonávané MHMP - všichni respondenti

Diskuse k tabulce č. 6 a grafům č. 6; (v příloze č. VIII.)

Většina respondentů zastává názor, že MP HMP by měla v prevenci vykonávané MHMP hrát hlavní úlohu. Tento názor zaujímají necelé dvě třetiny zahrnuté ve skupině vedoucí pracovník a okrskář, respondenti z hlídkové služby naopak těsně preferují doplňující úlohu MP. Rozdílnost názorů, kdo by měl v rámci MHMP prevenci hlavně zajišťovat, může vyplývat z funkčního postavení respondentů a jejich dosaženého vzdělání. Vedoucí pracovníci i okrskáři

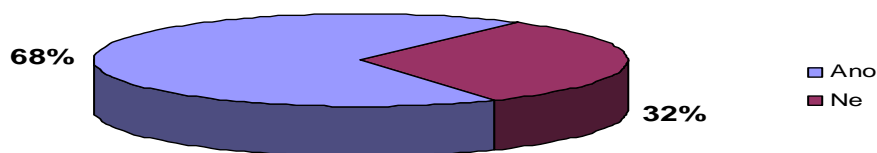
si jsou vzhledem k svému funkčnímu postavení, zkušenostem i vyššímu vzdělání více vědomi potřebnosti i výhod prevence vykonávané policií přímo v terénu. Se zkušenostmi a určitými výhodami (vyplývajícími z pravomocí obecní policie) provádění prevence policií přímo „na ulici“ se mohli seznámit při studiu, školeních i výměně zkušeností s odborníky z PČR. Dalším faktorem může být skutečnost, že vedoucí pracovníci a okrskáři se s celkovými výsledky prevence setkávají častěji než hlídková služba a vidí její pozitivní užitek. Hlídková služba se naopak nejčastěji setkává s agresí sociálně nepřizpůsobivých občanů u kterých prevence trvale selhává, toto může přispět k celkovému negativnímu chápání vykonávání prevence ze strany MP HMP hlídkovou službou.

Odpovědi respondentů vztahující se k otázce č.7, zda by se MP HMP měla podstatně více než nyní zaměřit na prevenci, a to i na úkor omezení času a prostředků nyní věnovaných represí. Odpovědi všech respondentů dohromady a pak rozdělené podle funkčního zařazení.

Tabulka č. 7. Zaměření MP HMP více k prevenci na úkor represe

Více prevence	Ano	Ne
Vedoucí pracovník	23	8
Hlídková služba	24	11
Okrskáři	31	17
Celkem strážníků	78	36

Graf č. 7. Zaměření MP HMP více k prevenci na úkor represe - všichni respondenti

Diskuse k tabulce č. 7 a grafům č. 7; (v příloze č. IX.)

V celkovém souhrnu se více jak dvě třetiny respondentů domnívá, že by se MP HMP měla podstatně více zaměřit na prevenci a to i na úkor omezení času a prostředků v současné době věnovaných represí.

Nejvyšší počet příznivců tohoto názoru se nachází u vedoucích pracovníků, vysvětlení tohoto názoru bude podobné jako u otázky č. 6. Kladně se zde vymezují faktory vzdělání, funkčního postavení a předchozích pracovních zkušeností, které mají nepochybně vliv na povahu názoru ve výkon současné funkce .

Překvapivě pozitivně se k omezení represe staví skupina hlídkové služby, téměř 70% dotázaných. Možným vysvětlením je očekávání, že smysluplné preventivní působení MP HMP na sociálně nepřizpůsobivé občany by razantně snížilo požadavky strážníků hlídkové služby na oblast represe a tak by ubyla část práce, resp. se mohla důkladněji a hlouběji věnovat úkolům na ni kladeným.

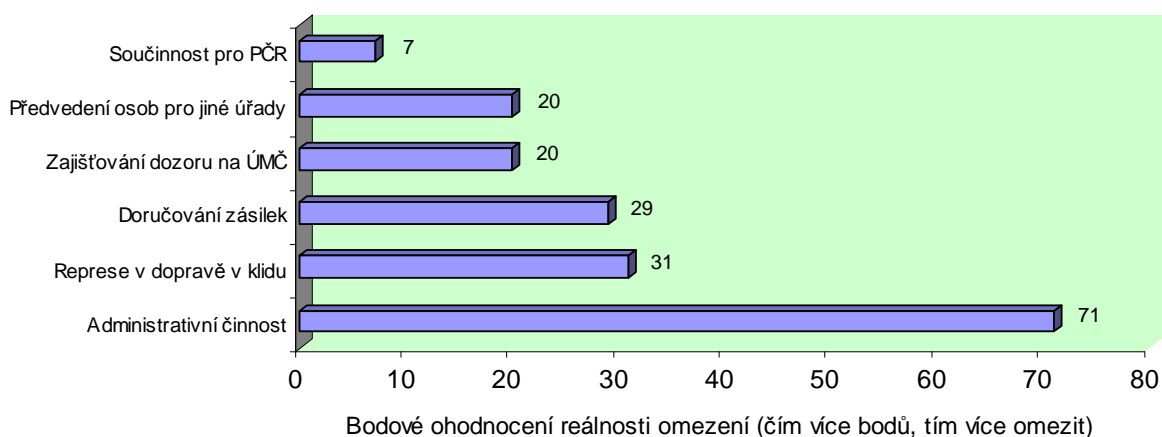
Rovněž výsledek u okrskářů považuji za nečekaný, avšak z mého pohledu negativně, vzhledem ke skutečnosti, že prevence by měla být jádrem náplně jejich práce. Důvodem by mohlo být vědomí náročnosti provádění prevence v terénu, nejistota výsledku i reálný náhled na celkovou úspěšnost preventivní činností rozčarování, kterou okrskáři vnímají přímo v terénu často jako první za strážníků

Odpovědi respondentů vztahující se k otázce č. 9, vyjadřující oblasti, které respondenti pokládají za nejvhodnější a reálně omezit ve své náplni práce ve prospěch vyššího podílu práce v oblasti prevence. Odpovědi všech respondentů dohromady a pak rozdělené podle funkčního zařazení.

Tabulka č. 9. Oblasti nejvhodnější k omezení ve prospěch prevence

Zjednodušení práce	Administrativní činnost	Represe v dopravě v klidu	Doručování zásilek	Součinnost pro PČR	Zajišťování dozoru na ÚMČ	Předvedení osob pro jiné úřady
Vedoucí pracovník	19	6	10	3	6	6
Hlídková služba	26	9	8	1	3	3
Okrskáři	26	16	11	3	11	11
Celkem strážníků	71	31	29	7	20	20

Graf č. 9. Oblasti nejvhodnější k omezení ve prospěch prevence - všichni respondenti

Diskuse k tabulce č. 9 a grafům č. 9; (v příloze č. X.)

Odpověď na otázku č. 9 vyzněla jednoznačně v názoru na omezení administrativy. Tuto oblast by na prvním místě omezili respondenti všech skupin. Otázkou zůstává, jak výrazně by bylo možné administrativu omezit, aby neutrpěly formální náležitosti výstupů práce strážníků. Množství administrativy je také přímo závislé na příslušné legislativě. Jednoznačnost odpovědi by však mohla být dobrým podnětem pro vedení MP HMP ve věcech administrativy strážníků. Podle mého názoru by bylo možné reálně omezit např. statistiky výkazů činnosti na všech úrovních MP HMP, jejíž celkové výstupy slouží, podle mého názoru, zejména k prezentaci MP HMP, MHMP a příslušným politickým představitelům v masmédiích.

Na druhém místě by strážníci omezili oblast represe dopravy v klidu. Tento výsledek také není překvapením, bezzubost současného systému rozdávání VOPP (výzva pro osobu podezřelou ze spáchání přestupku) za stěrač vozidel je evidentní. Procentuální úspěšnost řešení parkování tímto způsobem je nízká, nicméně je výsledkem práce zákonodárců a celkové tristní vymahatelnosti práva, zejména přestupkového v ČR. V odpovědi se jistě také odráží marnost této činnosti ve vztahu k notorickým přestupcům a právně poučeným řidičům.

Další činnosti, které by bylo možné omezit jsou vyrovnané, nejméně by všichni respondenti omezovali součinnost s PČR.

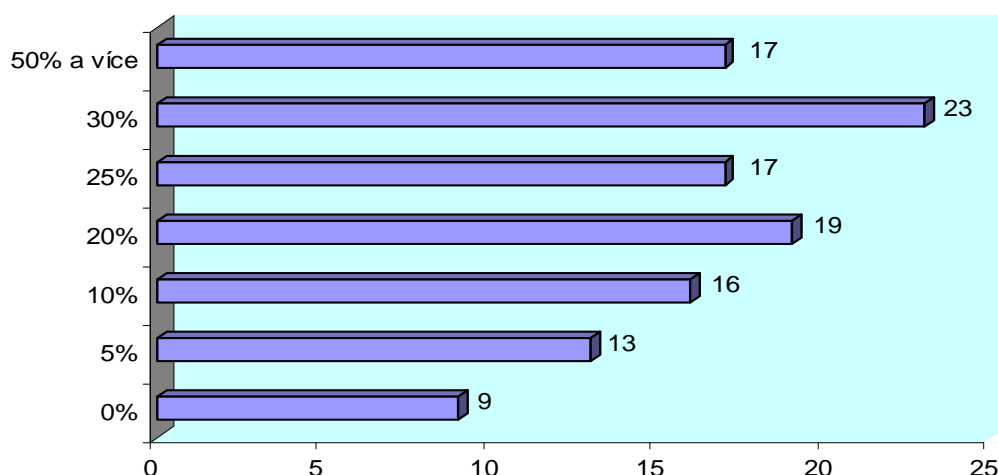
Jeden respondent navrhuje omezit práci strážníků na technice a zvířatech (např. umývání vozidel, dolévání náplní, inventury materiálů, krmení koní, údržba PC atd.). Tuto činnost by mohl namísto strážníků vykonávat „pomocný technický pracovník“. S tímto návrhem lze souhlasit, umožnil by strážníkům déle se věnovat smyslu povolání.

Odpovědi respondentů vztahující se k otázce č.10, stanovující rozsah preventivní činnosti v současném výkonu služby podle názoru strážníka vyjádřením v procentech své celkové pracovní činnosti. Odpovědi všech respondentů dohromady a pak rozdělené podle funkčního zařazení.

Tabulka č. 10. Rozsah prevence v současném výkonu služby

Vykonávání prevence	0%	5%	10%	20%	25%	30%	50% a více	Celkem
Vedoucí pracovník	4	5	6	3	5	6	2	31
Hlídková služba	4	5	5	5	3	8	5	35
Okrskáři	1	3	5	11	9	9	10	48
Celkem strážníků	9	13	16	19	17	23	17	114

Graf č. 10. Rozsah prevence v současném výkonu služby - všichni respondenti

Diskuse k tabulce č. 10 a grafům č. 10; (v příloze č. XI.)

Téměř všichni respondenti (cca 92 %) podle svého názoru vykonávají ve svém současném výkonu preventivní činnost. Průměrná hodnota u všech respondentů je téměř čtvrtina (23,4 %) výkonu služby. Více se prevenci věnuje skupina vedoucích pracovníků a okrskářů, méně hlídková služba. Tento výsledek je odrazem odlišných pracovních úkolů jednotlivých skupin.

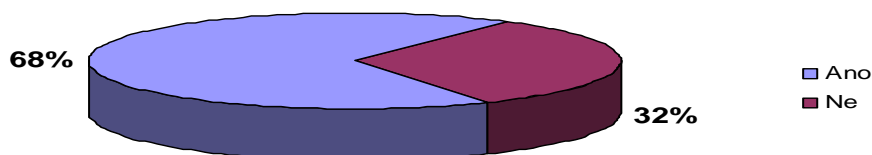
Odpovědi respondentů vztahující se k otázce č.11, vyjadřující současnou ochotu a reálnou schopnost věnovat ve své funkci strážníka více času a úsilí prevenci. V případě kladného

vyjádření je zaznamenán odpovídající procentní nárůst. Odpovědi všech respondentů dohromady a pak rozdělené podle funkčního zařazení.

Tabulka č. 11. Ochota a schopnost věnovat více času a úsilí prevenci

Zvýšení prevence	Ano	Ne
Vedoucí pracovník	16	14
Hlídková služba	23	12
Okrskáři	38	10
Celkem	77	36

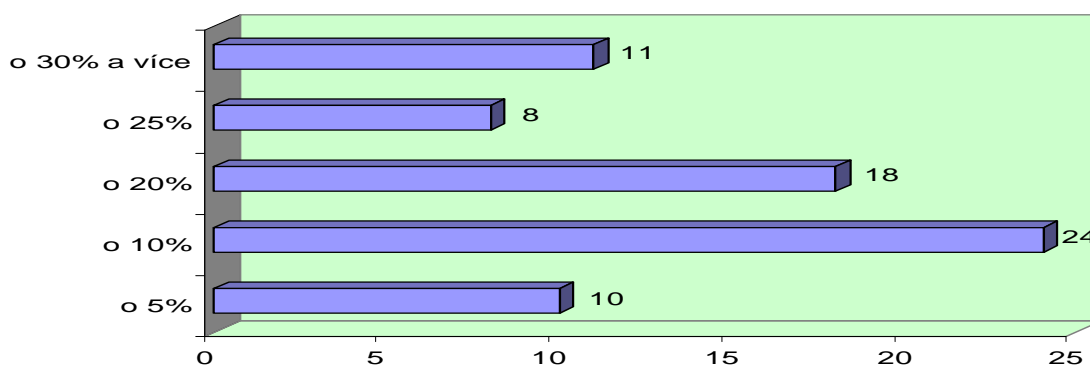
Graf č. 11. Ochota a schopnost věnovat více času a úsilí prevenci - všichni respondenti

Tabulka č. 11a. Stanovení navýšení prevence ve své pracovní době

Zvýšení prevence	o 5%	o 10%	o 20%	o 25%	o 30% a více
Vedoucí pracovník	2	5	4	1	2
Hlídková služba	3	7	4	3	4
Okrskáři	5	12	10	4	5
Celkem	10	24	18	8	11

Graf č. 11a. Stanovení navýšení prevence ve své pracovní době - všichni respondenti

Diskuse k tabulce č. 11;11a a grafům č. 11; (v příloze č. XII.); 11a; (v příloze č. XIII.)

Ochotu a schopnost reálně věnovat ve své práci více času prevenci potvrzuje více jak dvě třetiny respondentů, a to v průměru o cca 19 %. Překvapivě nejméně, těsně nadpoloviční většinou vedoucí pracovníci, u kterých by se dalo předpokládat větší pochopení pro vyšší podíl preventivní činnosti než např. u hlídkové služby. Výsledek zde může být značně ovlivněn pochybností o reálnosti, zejména z důvodu nedostatku času tuto činnost vedle dalších neodkladných povinností provádět. Nejpozitivněji se k otázce staví okrskáři, vysvětlením může být jejich celkové pracovní zaměření i skutečnost, že priority ve své práci si tato skupina může relativně nejvíce stanovit sama.

Zhruba třetina respondentů neguje ochotu a schopnost věnovat více času a úsilí prevenci.

Zhodnocení výsledků k hypotéze č.1

Pro ověření hypotézy č. 1 byly použity z dotazníku otázky č. 6, 7, 9, 10, 11. Většina strážníků - respondentů výzkumného šetření je názoru, že by MP HMP měla v oblasti preventivní činnosti MHMP hrát hlavní úlohu a podstatně více se zaměřit na prevenci, a to i na úkor omezení času a prostředků věnovaných v současnosti represí. Tito strážníci se většinou také shodli na tom, že reálné a nejvhodnější by bylo v jejich práci omezit administrativu a represe v oblasti dopravy v klidu.

Ve svém současném výkonu služby vykonávají téměř všichni preventivní činnost, v průměru asi 23 % výkonu služby a více jak dvě třetiny z nich jsou ochotni a reálně schopni věnovat prevenci více času i úsilí než dosud, v průměru o 19 %.

Na základě těchto výsledků je možné potvrdit hypotézu, že strážníci - respondenti považují preventivní činnost MP HMP, jako orgánu obce Prahy, za její důležitou činnost, kterou je třeba ještě více rozšířit.

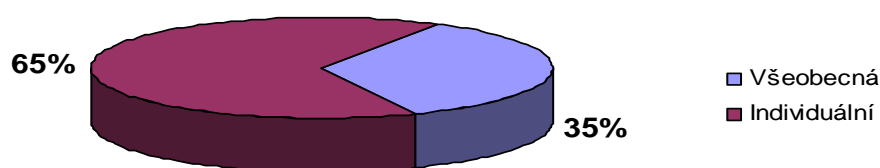
Výsledky k ověření hypotézy č. 2

Odpovědi respondentů vztahující se k otázce č. 8, zda by měl být systém prevence v činnosti MP HMP zaměřen více na všeobecnou prevenci, prováděnou celoměstským útvarem u vytipovaných skupin obyvatel nebo na individuální prevenci prováděnou strážníky – okrskáři na jednotlivých obvodních ředitelstvích u vytipovaných potřebných jedinců, rodin či skupin. Odpovědi všech respondentů dohromady a pak rozdělené podle funkčního zařazení.

Tabulka č. 8. Preference zaměření systému prevence u MP HMP

Zaměření prevence	Všeobecná	Individuální
Vedoucí pracovníci	7	24
Hlídková služba	15	20
Okrskáři	18	30
Celkem strážníků	40	74

Graf č. 8. Preference zaměření systému prevence u MP HMP - všichni respondenti

Diskuse k tabulce č. 8 a grafům č. 8; (v příloze č. XIV.)

Strážníci - respondenti se celkově shodují v počtu téměř $\frac{2}{3}$, že systém prevence by měl být zaměřen více na individuální prevenci prováděnou strážníky okrskáři při jejich výkonu služby v terénu, než na všeobecnou prevenci prováděnou celoměstským útvarem u vytipovaných skupin obyvatel.

Domnívám se, že tento názor vyplývá z více aspektů. Strážníci z osobních zkušeností nevidí efektivitu obecné, zejména primární prevence na rozdíl od individuální, kdy je možné při práci s jednotlivci lépe vidět výsledky. Další faktory podle mého vyplývají ze samotné činnosti centrálního Útvaru prevence MP HMP, který není ve styku se strážníky „na ulici“. Preventivní činnost se zde úzce slučuje s propagací MP HMP na veřejnosti, je zaměřena zejména na množství oslovených a výkon „rychlé“ prevence, kterou mnoho strážníků považuje za silně povrchní a neefektivní, navíc dublující výchovu rodičů. Osvětové přednášky na téma škodlivosti drog, nebezpečí kriminality apod. jsou v dnešní době masmédií podle mého názoru často nošením dříví do lesa. Strážníci z terénu také nemají fakticky možnost sdělit své poznatky a spolupracovat, činnost útvaru je plánována centrálně, bez zpětné vazby s těmi strážníky, kteří znají problémy z každodenní práce na ulici.

Největší podporu individuální prevence prováděná strážníky okrskáři získala mezi vedoucími pracovníky, více jak $\frac{3}{4}$ z nich ji preferuje. Lze to vysvětlit větším náhledem do

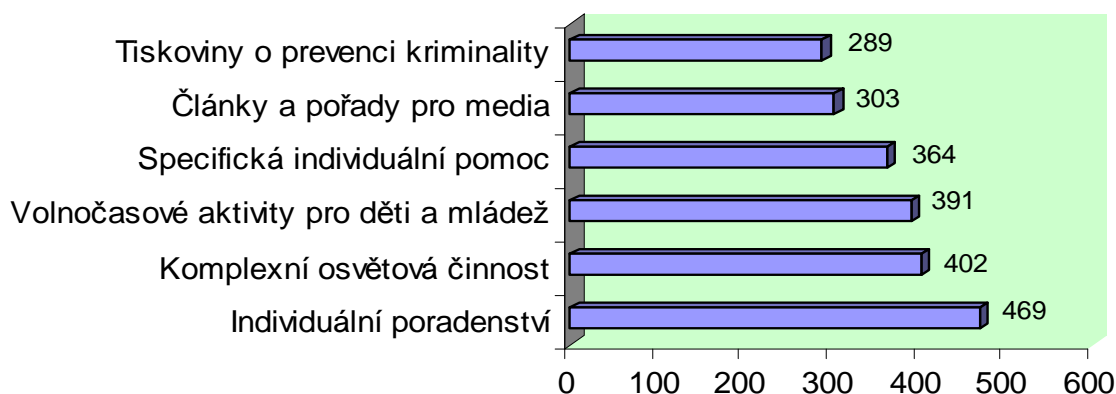
systemu prevence u MP HMP, tak jak ho popisují výše. Silnou většinu získala individuální prevence také u skupiny okrskářů, kteří tuto činnost provádějí.

Odpovědi respondentů k otázce č.12, vztahující se k pořadí důležitosti stanovených preventivních činností v práci strážníka na jeho úseku. Odpovědi všech respondentů dohromady a pak rozdělené podle funkčního zařazení.

Tabulka č. 12. Důležité preventivní činnosti v práci strážníka

Preventivní činnosti	Komplexní osvětová činnost	Volnočasové aktivity pro děti a mládež	Články a pořady pro media	Individuální poradenství	Specifická individuální pomoc	Tiskoviny o prevenci kriminality
Vedoucí pracovník	119	115	75	146	104	85
Hlídková služba	128	113	94	136	100	78
Okrskáři	155	163	134	187	160	126
Celkem strážníků	402	391	303	469	364	289

Graf č. 12. Důležité preventivní činnosti v práci strážníka - všichni respondenti

Diskuse k tabulce č. 12 a grafům č. 12; (v příloze č. XV.)

Nejvíce strážníků považuje za nejdůležitější preventivní činnost ve své práci individuální poradenství a konzultace problematiky s občany. Na tomto se shodnou všechny skupiny, další činnosti preferují skupiny odlišně, celkově následuje komplexní osvětová, informační a poradenská činnost a pořádání a organizace volnočasových aktivit pro děti a mládež. Za nejméně důležité je respondenty považováno vydávání informačních tiskovin o prevenci kriminality, což lze vysvětlit jejich dostatkem z jiných zdrojů.

Zhodnocení výsledků k hypotéze č.2

Pro ověření hypotézy č. 2 byly z dotazníku použity otázky č. 8 a 12. Většina respondentů - strážníků zastává názor, že systém prevence v činnosti MP HMP by měl být více zaměřen na individuální prevenci prováděnou strážníky okrskáři na jednotlivých ředitelstvích, než na všeobecnou prevenci prováděnou celoměstským útvarem. Za nejdůležitější preventivní činnost strážníků v jejich praxi je považováno individuální poradenství a konzultace problematiky s občany, následně pak komplexní osvětová a informační činnost.

Na základě výsledků šetření je možno souhlasit s hypotézou, že strážníci považují za efektivnější a prospěšnější pro společnost takový systém prevence MP HMP, který bude více zaměřen na individuální adresnou sociální prevenci vycházejících z déletrvajících vztahů prováděnou strážníky - okrskáři přímo v terénu, než na obecnou hromadnou prevenci prováděnou celoměstským útvarem. Současně však strážníci velmi pozitivně hodnotí komplexní osvětovou, informační a poradenskou činnost prováděnou tímto celoměstským útvarem prevence.

Reprezentativnost výsledků

Pro ověření srozumitelnosti otázek dotazníku a zjištění názorové jistoty respondentů byly použity otázky č. 13 a 14.

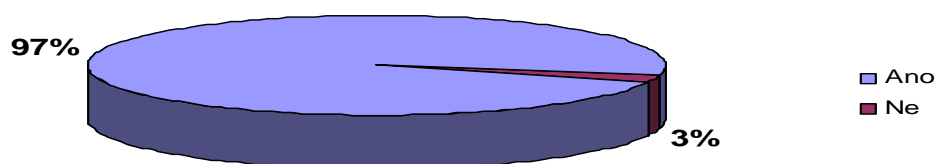
Odpovědi respondentů k otázce č.13, vztahující se ke srozumitelnosti dotazníku. Odpovědi všech respondentů dohromady a pak rozdělené podle funkčního zařazení.

Tabulka č. 13. Srozumitelnost dotazníku

Srozumitelnost	Ano	Ne
Vedoucí pracovník	31	0
Hlídková služba	33	2
Okrskáři	47	1
Celkem strážníků	111	3

Graf č. 13. Srozumitelnost dotazníku všichni respondenti

Diskuse k tabulce č. 13 a grafům č. 13; (v příloze č. XVI.)

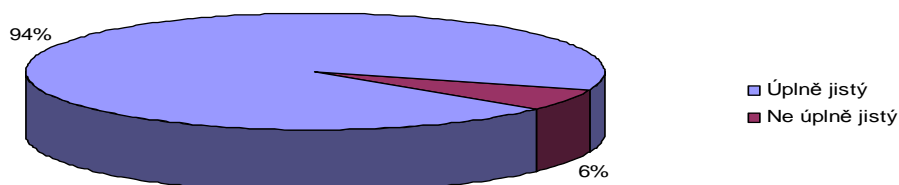
Dotazník byl srozumitelný pro drtivou většinu respondentů (97 %), ne úplně srozumitelné byly označeny dvakrát otázky č. 10 (výkon prevence ve své činnosti strážníka) a č.11 (ochota a schopnost věnovat ve své práci více času a úsilí prevenci). Tyto nejasnosti lze vysvětlit ne zcela jasněmu pochopení toho, co je myšleno pojmem i výkonem prevence. Celkově lze validitu výzkumného šetření, na základě této ověřující otázky považovat za vyhovující.

Odpovědi respondentů k otázce č.14, vyjadřující jistotu názoru při vyplňování otázek dotazníku. Odpovědi všech respondentů dohromady a pak rozdělené podle funkčního zařazení.

Tabulka č. 14. Jistota odpovědí při vyplňování dotazníku

Jistota odpovědí	Úplně jistý	Ne úplně jistý
Vedoucí pracovník	29	2
Hlídková služba	33	2
Okrskáři	45	3
Celkem strážníků	107	7

Graf č. 14. Jistota odpovědí při vyplňování dotazníku - všichni respondenti

Diskuse k tabulce č. 14 a grafům č. 14; (v příloze č. XVII.)

Svámi odpověďmi si při vyplňování dotazníku bylo jisto 94% respondentů. Nejistota byla nejvíce udávána opět u otázek č. 10 - 4x a č. 11 - 4x, dále u otázky č. 12 - 2x (důležité preventivní činnosti v práci strážníka) a č. 9 - 1x (co omezit ve své práci ve prospěch prevence). Nejistotu respondentů si vysvětlují stejně jako u otázky týkající se srozumitelnosti dotazníku, navíc zde může působit nerozhodnost a nejasnosti strážníků při představě úpravy náplně své současné práce.

Celkovou jistotu při odpovědích vzhledem k povaze šetření považuji za vyhovující.

Shrnutí reprezentativnosti výzkumného šetření

Dvě závěrečné otázky k reprezentativnosti výzkumného šetření ověřily srozumitelnost dotazníků a jistotu respondentů při odpovědích. Vysoké procento odpovědí potvrzujících srozumitelnost dotazníku i jistotu při odpovědích je možno vysvětlit jednoduchostí dotazníku, vzděláním strážníků, jejich dobrou orientací v problematice prevence a výkonem této činnosti.

Nelze ale zároveň pominout možnost, že někteří respondenti se z různých důvodů raději nepřiznali k nejasnostem či nejistotě. Tuto skutečnost bych očekával zejména u nejmladší věkové skupiny strážníků.

Dotazník neodevzdalo cca 29 % respondentů, což je poměrně vysoké číslo. Na druhou stranu to je dokladem, že ti, co nechtějí spolupracovat nebyli ke spolupráci jakkoli nuceni a odpovědi mají svoji vypovídající hodnotu. Vyšší procento odevzdaných dotazníků na OŘ MP 5 lze vysvětlit tím, že zde pracuji a jsem zde s kolegy v každodenním styku. Mírně překvapivé je mě odevzdání třech nepoužitelných dotazníků kolegy z OŘ MP 13, kteří zaškrtili v dotazníku vše, či do odpovědí napsali vulgární vzkazy.

Výsledky získané ze dvou ředitelství MP HMP podle mého názoru poměrně věrohodně reprezentují postoje strážníků všech funkčních postavení na obvodních ředitelstvích MP HMP v oblasti výkonu preventivní činnosti tímto orgánem obce. Nelze vyloučit účelové odpovědi, které by jen proklamovaly sociálně žádoucí a líbivé názory, domnívám se ale, že k nim strážníci neměli racionální důvod. Dotazník byl anonymní a kdo odpovídat nechtěl, neodpovídal.

K celkové reprezentativnosti výzkumného šetření je nutné zdůraznit, že bylo provedeno se strážníky obvodních ředitelství, tedy těmi, kteří jsou nejbliže „ulici“. Těchto strážníků je podle systemizovaných míst v MP HMP necelých 75 % (!), ostatní jsou místa Útvaru ředitele MP a Úseků ekonomického, prevence kriminality, celoměstských útvarů, organizace výkonu služby. Systematizovaná místa na obvodních ředitelstvích přitom nejsou fakticky naplněna, ostatní

ano. Přesný poměr *strážníci OŘ / ostatní strážníci* nelze stanovit, neboť se situace mění každým dnem, odhaduji stav mezi $\frac{2}{3}$ až $\frac{3}{4}$ strážníků OŘ. Z výše uvedeného vyplývá, že čtvrtina až třetina pražských strážníků neslouží přímo na „ulici“, jejich postoje a názory na prevenci mohou být vzhledem k jejich druhu práce odlišné, za nejdůležitější však považují názor těch, kteří pracují s problémem takřkajíc v první linii.

Celkově považují reprezentativnost i validitu výsledků výzkumného šetření, na základě výše uvedeného, za vyhovující účelu šetření.

4.4 Závěry výzkumného šetření

Na základě výsledků šetření lze usuzovat, že strážníci přisuzují preventivní činnosti MP HMP odpovídající důležitost. MP HMP jako orgán obce Prahy by měla hrát v prevenci MHMP hlavní roli a měla by se dále rozvíjet, a to i na úkor omezení času a prostředků na represivní činnost. Za nejvhodnější a reálné považují respondenti omezení administrativy a represe v oblasti dopravy v klidu.

Systém prevence by měl být zaměřen spíše na individuální prevenci prováděnou strážníky okrskáři v terénu než na obecnou prevenci prováděnou celoměstským útvarem prevence, nicméně si strážníci uvědomují význam a potřebnost všeobecné prevence prováděné u vytipovaných skupin obyvatel.

Strážníci ve svém výkonu služby vykonávají preventivní činnost a jsou ochotni a schopni ze svého pohledu její podíl ve své práci navýšit. Za nejdůležitější prevenci ve své práci považují individuální poradenství občanům a také komplexní osvětovou a informační činnost.

Je zřejmé, že oblast prevence je samotnými strážníky považována za nenahraditelnou složku práce MP HMP a nadále ji tito strážníci chtějí rozvíjet.

5 NÁVRH MOŽNÝCH ŘEŠENÍ PRO ZEFEKTIVNĚNÍ PREVENTIVNÍ ČINNOSTI V MP HMP

5.1 Návrh úpravy organizačního uspořádání MP HMP v oblasti prevence

Na základě údajů zjištěných výše uvedeným výzkumným šetřením a za použití vlastních profesních poznatků se pokusím navrhnout úpravu stávající organizační struktury MP HMP (viz. příloha č. V.) a popisy pracovní činnosti strážníků v oblasti prevence tak, aby na jejím základě mohlo dojít k celkovému zefektivnění preventivní činnosti.

V současné době je podle mého názoru předimenzován počet pracovníků věnujících se sociální prevenci v centrálním útvaru, tedy mimo výkonné útvary jednotlivých obvodních ředitelství. Sociální prevencí se na Úseku prevence kriminality, Útvaru prevence zabývá celkem 25 pracovníků. Jednotlivá obvodní ředitelství současně nemají strážníky specialisty - preventisty, kteří by se mohli věnovat výhradně prevenci. Preventivní činnost na obvodních ředitelstvích je v kompetenci zejména ředitele obvodu a následně dalších vedoucích pracovníků. Při současném náporu pracovních požadavků a činností na strážníky jednotlivých výkonných útvarů se prevence dostává do pozice druhořadé činnosti, až po zajištění „neodkladných úkolů“. Prevence z těchto příčin často zužuje ve skutečnosti na plánované hromadné preventivní akce a na individuální nekoordinovanou činnost osvětlených a pro svoji práci zapálených okrskářů, kteří ji často dělají nad rámec své pracovní doby.

Na druhé straně je zde činnost Útvaru sociální prevence v počtu 25 pracovníků, kteří provádějí ročně velké množství přednášek a besed, oslovují poměrně velké skupiny populace, zejména dětské v oblasti primární prevence. Tato činnost je nepochybně důležitá, naplňuje požadavky kladené na MP HMP v uvedené oblasti, považuji ji však celkově za málo efektivní a hlavně odtrženou od reality potřeb jednotlivých obvodních ředitelství. Z mého pohledu tento útvar vykonává spíše činnost jakéhosi propagačního oddělení MP HMP. V současné době považuji některé osvětové přednášky za málo účinné a kulhající za vývojem společnosti. Často opakují poznatky, které adresáti již dávno získali od svých rodičů, vrstevníků či masmédií. Za nedostatečnou také považuji celkovou komunikaci vedení MP HMP a Útvaru prevence

kriminality s obvodními ředitelstvími, preventivní činnost se tak vytváří bez zpětné vazby poznatků strážníků v přímém výkonu služby.

Ve svém návrhu bych zúžil počet pracovníků centrálního Útvaru sociální prevence z 25 na 10, uvolněných 15 pracovníků bych umístil na jednotlivá OŘ Prahy 1 až 15. Zde by zastávali pozici strážníka specialisty - preventisty. Tito strážníci by na obvodech byli podřízeni řediteli obvodu, koncepčně vedeni Útvarem sociální prevence. Koordinovali by preventivní práci strážníků okrskářů na obvodě, zpracovávali a analyzovali získané poznatky a zprostředkovávali komunikaci s Útvarem situační prevence. Věnovali by se závažným individuální problémům v oblasti prevence na obvodě a byli by ve stálém kontaktu se spolupracujícími orgány, např. sociálním odborem ÚMČ, PČR, pomáhajícími organizacemi atd. Byli by schopni poskytnout potřebné informace týkající se prevence, zastávali by pozici podobnou „Case manažerům“. Jejich práce, zejména v oblasti sekundární a terciární prevenci, koordinační i na „ulici“ by částečně mohla zlepšit celkovou situaci.

Organizační struktura obvodního ředitelství po zařazení preventivního pracovníka (vyznačeno červeně) je uvedena v příloze č. VI.

Další navrhovanou změnou by bylo vytvoření tří systemizovaných míst styčných pracovníků na Útvaru sociální prevence (tj. jeden na pět obvodních preventistů), kteří by zajišťovali komunikaci, zpětnou vazbu a další požadavky s obvodními preventisty. Rovněž by koordinovali s pracovníky Útvaru sociální prevence jejich přednáškovou a osvětovou činnost, s přihlédnutím k potřebám a specifikům obvodů. Dále by zajišťovali na pražské úrovni spolupráci s dalšími orgány pracujícími v oblasti prevence.

V útvaru situační prevence by pět pracovníků v náplni činnosti mělo přiděleno vymezené území hl. m. Prahy, kopírující území tří obvodních ředitelství. Na tomto území by prováděli situační prevenci ve spolupráci s místním strážníkem - preventistou a zástupcem ředitele pro výkon, vedoucím okrsku či v detailech přímo se strážníky okrskáři. Těchto pět územních specialistů by v úzké spolupráci s ostatními pracovníky Útvaru situační prevence zpracovávali celkovou koncepci situační prevence na území hl. m. Prahy.

Těmito organizačními úpravami, které by posunuly výkon činnosti strážníků - preventistů blíže k výkonným útvarům by patrně došlo k úbytku počtu přednášek a oslovených adresátů při hromadné primární prevenci, tato činnost by ale byla vykonávána cíleně a zaměřena tam, kde je potřeba. Preventisté na obvodech by měli nepochybně lepší přehled o místní situaci, poskytl by přesnější a aktuální informace a zlepšila by se komunikace mezi Útvary prevence a výkonnými útvary.

Tyto změny by podle mého názoru prospěly i celému Útvaru prevence kriminality k jeho činnosti, protože přímý tok informací z ulice je nenahraditelný.

Navrhované úpravy by neznamenaleny navyšování počtu strážníků, došlo by pouze k organizačním přesunům a přiblížení strážníků k realitě sociálně patologických jevů.

5.2 Okrskáři a individuální sociální prevence vycházejících z déletrvajících vztahů

Současná pracovní náplň strážníků - okrskářů je charakterizována (pochopitelně v souladu se zákonem o obecní policii) v popisu pracovní činnosti, který je součástí „Pracovní smlouvy strážníka - okrskáře“ (viz. příloha č. VII.). Preventivní činnost je zde přímo vymezena: „ - *podílí se na prevenci kriminality v obci*“. Nepřímo se pak preventivní činnost dá vyvozovat z dikce: „*spolupracuje úzce a samostatně při své činnosti s orgány samosprávy, státní správy i s jednotlivými občany, plní úkoly uložené starostou a radou MČ*“. Domnívám se, že by bylo vhodné a pro oblast prevence v činnosti strážníků potřebné, aby prevence byla v popisu pracovní činnosti vymezena jednoznačně a podrobněji.

Vykonávat činnost v oblasti prevence by měl strážník - okrskář soustavně a dlouhodobě. Osobní znalostí a dlouhodobým kontaktem je pak okrskář schopen navázat s adresáty prevence vztah postavený na vzájemné toleranci, důvěře a pochopení. Tato interakce je nenahraditelná, důvěra umožňuje dostat se k jádru problému a tím k nalezení přijatelného řešení. Ať se jedná o jednotlivce či skupiny, těžko může nalézt příčiny a proces vzniku sociálně patologických problémů strážník z Útvaru prevence, pokud adresáty prevence vidí poprvé v životě a pochopitelně nezná vývoj a historii problémů, pokud nějaké jsou. Bez navázání vztahu je snad možné provádět primární prevenci či sekundární, ale zejména terciární je podle mého názoru bez vzájemného dlouhodobého vztahu téměř neúčinná.

Popis pracovní činnosti okrskáře by byl doplněn v oblasti prevence následovně:

- *soustřeďovat poznatky o situaci v oblasti sociálně patologického chování občanů ve svém okrsku, půlročně je vyhodnocovat a významné poznatky písemně zpracovat a archivovat; relevantní informace předávat kompetentním orgánům,*
- *plánovat, organizovat a provádět preventivní činnost, zejména na základě dlouhodobých poznatků, podle okolností samostatně či ve spolupráci s preventistou obvodu nebo Útvarem prevence a dalšími orgány.*

Tímto vymezením v popisu pracovní činnosti strážníka by byla zřetelně ustanovena povinnost strážníka okrskáře pracovat v oblasti prevence, s poskytnutím příslušného časového prostoru, získaného zejména omezením administrativy a represivní činnosti v oblasti dopravy v klidu. Preventivní činnost by se odpovídajícím způsobem lišila podle specifik území okrsku.

Spolu s preventistou OŘ by jednotliví okrskáři koordinovali součinnost s odbory ÚMČ, zejména s odborem sociálním, odborem školství a kultury a dalšími pomáhajícími institucemi na Praze 5. Spolupráce širokého pole zúčastněných s využitím všech jejich kompetencí je nezbytným předpokladem k vyšší efektivitě prevence.

ZÁVĚR

Ve své diplomové práci jsem se zaměřil na stručné shrnutí oblasti tématu obecní (městská) policie a prevence. Vytyčil jsem si následující základní cíle:

- stručně popsat oblast prevence komplexně v rámci sociální práce a vyjasnit pojmy zde užívané,
- vymezit základní přehled historického vývoje policie a její postavení ve společnosti v návaznosti na prevenci,
- objasnit právní postavení komunálních policí od jejich vzniku po současnost a vymezit jejich úlohu v oblasti preventivní činnosti,
- popsat současné postavení, organizaci a činnost MP HMP, resp. OŘ MP 5 v prevenci MHMP, zhodnotit pozitiva a negativa,
- pomocí anonymních dotazníků zjistit názory a vztahy strážníků MP HMP na prevenci prováděnou MP HMP,
- na základě poznatků zjištěných výzkumným šetřením, profesních zkušeností kolegů strážníků i vlastních, navrhnout organizační změny ke zvýšení efektivity prevence a možnou změnu pracovní náplně některých strážníků MP MHP.

V teoretické části jsem shrnul základní terminologii prevence a sociální práce, její zaměření, metody, členění, cíle a zásady. V další části práce jsem se zabýval pojmy a historickými základy policie, jejím vývojem v systému obecní správy a sociální práce, poté jsem popsal současné právní postavení a úkoly obecních (městských) policí v ČR.

Následně jsem zhodnotil oblast prevence v činnosti obecních (městských) policí obecně a poté specificky činnost MP HMP. Zde se zabýval systémem a koncepcí prevence kriminality HMP. Popsal jsem strukturu, činnost, organizaci a cíle útvaru prevence MP HMP, zhodnotil jeho činnost a svá stanoviska k ní. Dále jsem popsal výkon preventivní činnosti na OŘ MP 5, její specifika a názornou ukázkou výkonu prevence strážníkem okrskářem. Zhodnotil jsem přínosy a možnosti kvalitní individuální sociální prevence vycházejících z děletrvajících vztahů, prováděné okrskářem. Na závěr této části jsem porovnal provádění preventivní činnosti MP Bratislava a MP HMP, zhodnotil rozdíly, pozitiva i negativa výkonu prevence těchto MP.

Na základě profesních zkušeností a názorů mezi strážníky na oblast prevence a zejména její vykonávání jsem projekt výzkumného šetření zaměřil na vztah a názory strážníků MP HMP k oblasti prevence, k jejímu provádění a rozvoji. Stanovil jsem obecně dvě základní otázky:

- 1) Je prevence v činnosti MP HMP důležitá a je třeba ji ještě rozšířit?
- 2) Je prospěšnější v MP HMP provádět obecnou primární prevenci celoměstským Útvarem prevence nebo individuální adresnou sociální prevenci vycházejících z déletrvajících vztahů prováděnou strážníky - okrskáři na jednotlivých obvodech?

Výsledky výzkumného řešení směřují k závěru, že strážníci na obvodních ředitelstvích považují obecně prevenci za důležitou a přiklánějí se k jejímu rozšiřování. Jako prospěšnější vidí provádět prevenci adresnou a individuální, založenou na dlouhodobém vztahu adresáta se strážníkem - okrskářem než obecnou primární prevenci celoměstského Útvaru prevence a její hromadné přednášky či osvětové besedy.

Na základě poznatků z praxe obvodního ředitelství, strážníků na „ulici“ a výsledků výzkumného šetření jsem navrhl úpravu stávající organizační struktury MP HMP a náplně funkčních činností některých strážníků. Zde jsem se snažil reálně zhodnotit situaci, možnosti a prostředky MPHMP, přiblížit prevenci blíže k potřebným adresátům. Domnívám se, že v současnosti je systém preventivní práce MP HMP jednostranně zaměřen na budování silného centrálního Útvaru prevence, který je zaměřen na propagaci MP HMP a obecnou primární prevenci odtrženou od reálných potřeb obvodních ředitelství. Podle mého názoru se prevence nemůže komplexně a úspěšně rozvíjet bez dlouhodobého vztahu a vzájemného poznání strážníků a adresátů prevence, zejména v oblasti prevence sociálně patologických jevů. Tyto poznatky mohou být posouzeny vedením MP HMP a použity pro její další práci.

Cílem mé diplomové práce nebylo a ani nemohlo být s ohledem na prostor komplexní zpracování oblasti prevence v činnosti obecních (městských) policí. Nezabýval jsem se zde detailně konkrétními programy, projekty a plánováním. Chtěl jsem v jeden celek shrnout pohled na prevenci a obecní policii. Zjistit vztahy strážníků k celé oblasti prevence a na základě zjištěných poznatků navrhnout řešení s cílem zkvalitnit a zefektivnit prevenci prováděnou MP HMP tak, aby tato činnost byla co nejvíce prospěšná společnosti.

ANOTACE

TŮMA, Jiří. *Problematika oblasti prevence v činnosti obecních (městských) policíí*.

Praha: Pražská vysoká škola psychosociálních studií, 2009. 70 stran. Diplomová práce.

Obsahem diplomové práce je problematika oblasti prevence v činnosti obecních a městských policíí v České republice. Práce je rozdělena na teoretickou část, praktickou část se zaměřením na MP HMP, výzkumné šetření a shrnutí poznatků s návrhem řešení zefektivnění a zkvalitnění prevence v činnosti MP HMP.

Teoretická část stručně shrnuje základní terminologii oblasti prevence a historii policie, vývoj a postavení obecních policíí a jejich vztah k prevenci.

Praktická část se zaměřuje na provádění prevence v činnosti obecních policíí a jmenovitě MP HMP. Shrnuje koncepci prevence, zejména prevence kriminality MHMP, popisuje vznik a činnost Útvaru prevence MP HMP, výkon prevence na OŘ MP 5 a spolupráci s dalšími institucemi v preventivní činnosti.

Výzkumné šetření zkoumá vztah a názory strážníků na prevenci v činnosti MP HMP a potřebu jejího dalšího rozvíjení. Zjišťuje názor strážníků, zda preferují obecnou, převážně primární prevenci prováděnou centrálním útvarem nebo individuální sociální prevenci vycházejících z déletrvajících vztahů prováděnou strážníky - okrskáři v přímém výkonu služby.

V závěru jsou rekapitulovány poznatky z výzkumného šetření a profesní praxe autora s návrhem na systémové změny v oblasti preventivní činnosti MP MHP.

Výsledky práce je možno uplatnit při dalším rozvíjení prevence v činnosti MP HMP.

Klíčová slova: preventivní činnost, obecní policie, strážník, sociálně patologické jevy, prevence - primární, sekundární, terciární, sociální, situační, kriminální, viktimní

SYNOPSIS

TŮMA, Jiří. *Prevention Issues in the Work of Municipal (City) Police*.

Prague: Prague College of Psychology and Social Studies (Pražská vysoká škola psychosociálních studií), 2009. 70 pages. Diploma thesis.

The diploma thesis deals with prevention issues in the work of municipal and city police in the Czech Republic. The thesis comprises a theoretical part, a practical part focused on Prague City Police, a survey and a summary of findings, including suggestions for Prague City Police on how to improve the effectiveness and quality of their preventive activities.

The theoretical part briefly summarizes basic prevention terminology, the history of police, the development and current situation of municipal police and their approach to prevention.

The practical part focuses on prevention activities in the work of municipal police, specifically Prague City Police. It summarizes the concept of prevention, particularly of crime prevention in Prague, describes the establishment and activity of the Prague City Police Prevention Division, the execution of prevention at the Prague 5 District Police Directorate and cooperation in preventive activities with other institutions.

The survey examines police officers' approach to and opinions on prevention in the work of Prague City Police and the need of its further development. It ascertains whether officers prefer general, mostly primary prevention, carried out by the central division, or individual long-term prevention carried out by officers – local patrollers within their service.

In conclusion, the survey findings and author's professional experience are summarized, and a proposal of system changes in Prague City Police's preventive activities is presented.

The thesis findings can be applied in the development of Prague City Police's preventive activities.

Keywords: preventive activity, municipal police, municipal police officer, social pathologic phenomena, prevention - primary, secondary, tertiary, social, situation, crime, victim

SEZNAM LITERATURY A JINÝCH PRAMENŮ

BAČA, E. Policie a sociální péče. *Bezpečnostní služba*, 1934, č. 12, s. 357 - 359

HAVRDOVÁ, E. ed. *Tvorba a realizace projektů prevence kriminality mládeže*. Praha : Centrum pro veřejnou politiku, 2007. 186 s. ISBN 978-80-239-9950-1

HOETZEL, J. *Československé správní právo*. Praha 1934

KAPR, J., aj. *Sociální deviace, sociologie nemoci a medicíny*. Praha : Sociologické nakladatelství, 1991. 116 s. ISBN 80-85850-03-6

MACEK, P. a UHLÍŘ, L. *Dějiny obecních policí I*. Praha : Police history, 2004. 215 s. ISBN 80-86477-26-6.

MACEK, P. a UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva I*. Praha : Themis, 1997. 178 s. ISBN 80-85821-52-4.

MACEK, P. a UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva II*. Praha : Police history, 1999. 230 s. ISBN 80-902670-0-9.

MADAR, Z. *Slovník českého práva*. Praha : Linde, 1999. 1781 s. ISBN 80-7201-150-2.

MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. Praha : Portál, 2003. 287 s. ISBN 80-7178-549-0.

MATOUŠEK, O., aj. *Sociální práce v praxi*. Praha : Portál, 2005. 351 s. ISBN 80-7366-002-X.

MATOUŠEK, O., aj. *Základy sociální práce*. Praha : Portál, 2001. 312 s. ISBN 80-7178-473-7.

MUSIL, J.; KONRÁD, Z.; SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. Praha : C.H.Beck, 2001. 380 s. ISBN 80-7179-362-0.

Nařízení primátora HMP č. 6/2006 ze dne 1. července 2006

Nařízení vlády ČR č. 397/1992 Sb.

NAVRÁTIL, P., *Teorie a metody sociální práce*. Brno : Marek Zeman, 2001. 170 s. ISBN 80-903070-0-0

NEŠPOR, K. *Už jsem prohrál dost*. Praha : Sportpropag, 2006. 130 s.

Příkaz ředitele Městské policie hl. m. Prahy č. 29/2004 ze dne 17. srpna 2004

Příkaz ředitele Městské policie hl. m. Prahy č. 29/2008 ze dne 26. srpna 2008

Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na období 2005 - 2008, MŠMT 2005, (Č.j.: 10844/2005-24)

Usnesení zastupitelstva hl. m. Prahy č.20/05 ze dne 29.6.2000. *Koncepce prevence kriminality hlavního města Prahy*. Příloha č. I.

Zákon ČNR č. 367/1990 Sb., o obcích.

Zákon ČNR č. 553/1991 Sb., o obecní policii.

Internetové odkazy

Důvodová zpráva k zákonu o obecní policii, [online]. c1990, poslední revize 19.2.2009, [cit. 2008-09-15]. Dostupné z WWW: http://www.psp.cz/eknih/1990cnr/tisky/t0416_00.htm

Informační stránky MP hl. m. Bratislavy[online]. c2008, poslední revize 20.1.2009, [cit. 2008-09-15]. Dostupné z WWW: <http://www.mestskapoliciabratislava.sk>

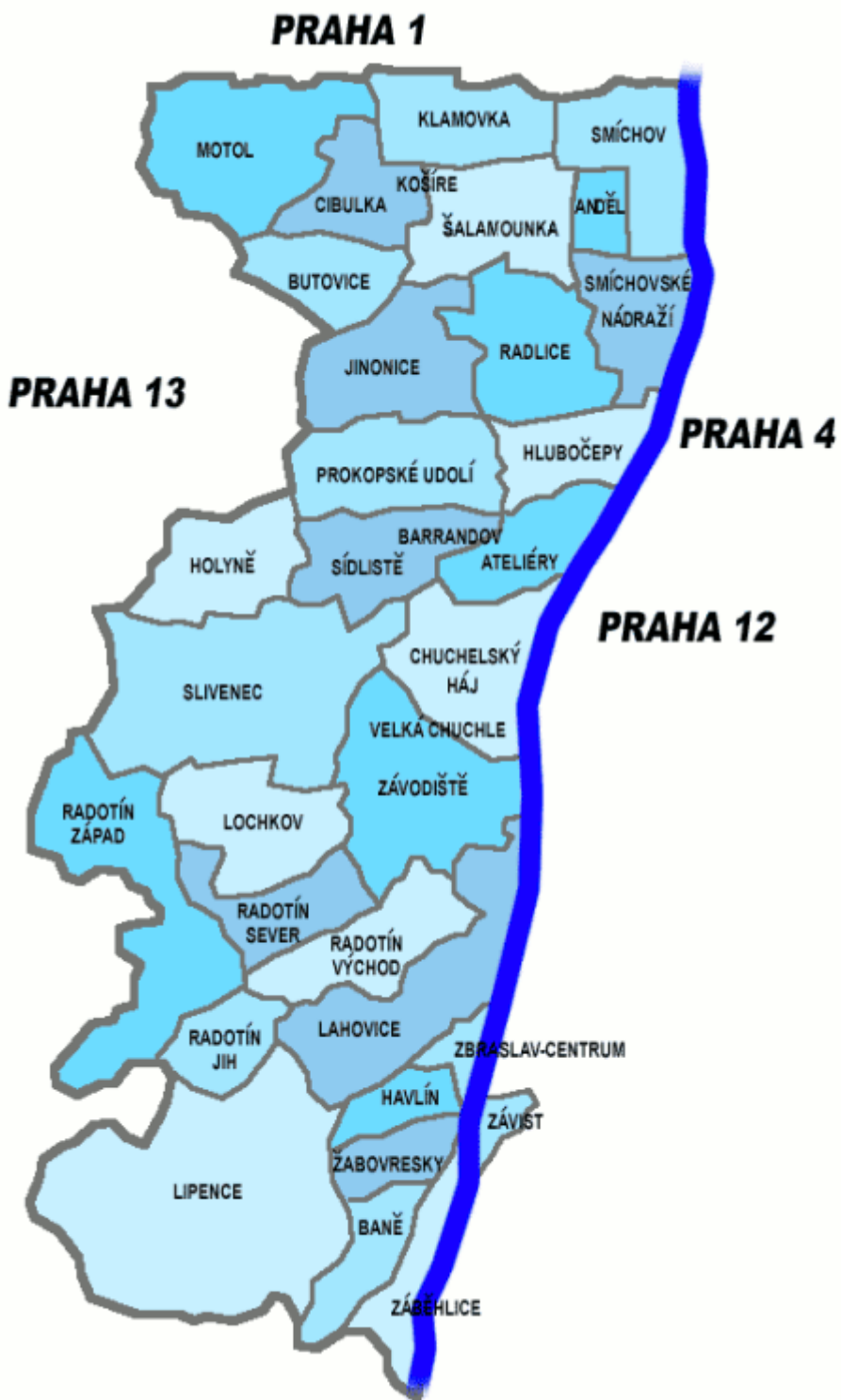
Informační stránky MP hl. m. Prahy, [online]. c2008, poslední revize 25.1.2009, [cit. 2008-09-15]. Dostupné z WWW: <http://www.mppraha.cz/o-mestske-policii/struktura/struktura.htm>

PŘÍLOHY

Seznam příloh

- I. Okrsky strážníků, okrskářů OŘ MP Praha 5, č. 1 až 29
- II. Zvací dopis OŘ MP 5 na turnaj v kopané
- III. Okrsek č.2 na OŘ MP 5, Smíchov - Radlice, informační stránka MP HMP
- IV. Dotazník pro strážníky MP HMP, respondenty výzkumného šetření
- V. Schéma organizační struktury MP HMP
- VI. Schéma upravené organizační struktury OŘ MP Praha 5 (návrhy červeně)
- VII. Popis pracovní činnosti, který je součástí pracovní smlouvy strážníka okrskáře
- VIII. Graf č. 6.1; 6.2; 6.3 - Úloha MP HMP v oblasti prevence vykonávané MHMP
- IX. Graf č. 7.1; 7.2; 7.3 - Zaměření MP HMP více k prevenci na úkor represe
- X. Graf č. 9.1; 9.2; 9.3 - Oblasti nejvhodnější k omezení ve prospěch prevence
- XI. Graf č. 10.1; 10.2; 10.3 - Rozsah prevence v současném výkonu služby
- XII. Graf č. 11.1; 11.2; 11.3 - Ochota a schopnost věnovat více času a úsilí prevenci
- XIII. Graf č. 11a.1; 11a.2; 11a.3 - Stanovení navýšení prevence ve své pracovní době
- XIV. Graf č. 8.1; 8.2; 8.3 - Preferenze zaměření systému prevence u MP HMP
- XV. Graf č. 12.1; 12.2; 12.3 - Důležité preventivní činnosti v práci strážníka
- XVI. Graf č. 13.1; 13.2; 13.3 - Srozumitelnost dotazníku
- XVII. Graf č. 14.1; 14.2; 14.3 - Jistota odpovědí při vyplňování dotazníku

Okrsky strážníků, okrskářů OR MP Praha 5, č. 1 až 29

V Praze dne 25.4.2008

*Vážená paní ředitelko,
Vážený pane řediteli,*

tímto si Vás dovoluujeme srdečně pozvat na V. ročník turnaje v malé kopané mezi družstvy Základních škol na území Prahy 5 a Prahy 16, který pořádá Obvodní ředitelství Městské policie Praha 5 ve spolupráci s Úřadem městské části Praha 5, na hřišti SK Motorlet v Jinonicích.

*Termín konání turnaje : základní kolo 10. a 11. 6. 2008
finále 17.6. 2008*

Závazné přihlášky prosím zašlete nejpozději do 28.5.2008 (v krajním případě do 5.6. 2008) na e – mailovou adresu „zastupce.p5@mppraha.cz“ nebo písemně na adresu : Obvodní ředitelství Městské policie Praha 5, Holečkova 31a, 150 00 Praha 5.

Podrobné informace o turnaji včetně propozic a pravidel budou zaslány na základě závazné přihlášky do 30.5.2008 .

*Za organizační výbor
Mgr. Zdeněk Hejna
ředitel OŘ MP Praha 5*

Obvodní ředitelství MP Praha 5

Okrsek č.2, Smíchov - Radlice

Jméno okrskáře : Zajíčková Marta
Mobilní telefon : 721 534 845
Telefonické spojení : 257 225 843 (v době úředních hodin)
257 014 210 - stálá služba Smíchov

Úřední hodiny: středa 15:00 - 17:00 hod

Hranice okrsku:

Radlická, Křížová, Nový Zlíchov, směr kóta Děvín, spojovací cesta do Butovic, po křižovatku - severně k podjezdu žel.trati, Radlická

DOTAZNÍK č.1

Vážení kolegové,

dovoluji si Vás tímto požádat o vyplnění dotazníku, který je součástí výzkumného šetření k mé diplomové práci, týkající se činnosti Městské policie hl.m.Prahy v oblasti prevence (prevencí se zde rozumí soubor opatření, jímž se předchází vzniku či minimalizaci nežádoucích následků a to zejména v těch oblastech, které ohrožují základní hodnoty společnosti - kriminalita, toxikomanie, úrazy, xenofobie, bezdomovectví, sociální vyloučení a parazitizmus, násilí, prostituce, gamblerství apod.).

Dotazník je **anonymní** a bude využit pouze k studijním účelům.

Děkuji Vám za jeho odpovědné vyplnění a včasné vrácení pověřené osobě.

Bc. Jiří Tůma, OŘ MP Praha 5

1. Jste :

Muž   Žena

2. Váš věk je v rozmezí :

21 - 25

26 - 35

36 - 50

51 a více let

3. Nejvyšší Vámi dosažený stupeň vzdělání

Střední (vyučen)

Úplné střední (s maturitou)

Ucelená část vysokoškolského studia (bakalářské)

Úplné vysokoškolské

4. Jak dlouho (zaokrouhleno na roky) pracujete u Městské policie hl. m. Prahy ?

5. U Městské policie hl. m. Prahy pracuji ve funkčním zařazení jako strážník:

vedoucí pracovník (ředitel OŘ, zástupce ředitele OŘ, vedoucí okrsku, dozorčí operačního střediska, pomocník dozorčího, vedoucí směny, člen správní skupiny)

hlídkové služby

okrskář

6. Jakou úlohu by spíše podle Vašeho názoru měla MP hl. m Prahy hrát v oblasti prevence vykonávané MHMP na území hl. m. Prahy ?

hlavní

doplňující

7. Domníváte se, že by se MP hl. m Prahy měla podstatně více než nyní zaměřit na prevenci, a to i na úkor určitého omezení času a prostředků věnovaných v současné době represí?

Ano

Ne

8. Systém prevence v činnosti Městské policie hl. m. Prahy by měl být zaměřen více na:

Všeobecnou prevenci prováděnou celoměstským útvarem u vytipovaných skupin obyvatel (např. žáci základních a středních škol, senioři...)

Individuální prevenci prováděnou strážníky okrskáři na jednotlivých ředitelstvích na základě osobní a místní znalosti u vytipovaných potřebných jedinců či skupin (např. tělesně postižení, adolescenti, lidé bez domova...)

9. Označte nebo vypište podle Vašeho názoru, co byste v současné náplni své práce pokládal(a) za nejvhodnější a reálné omezit, abyste mohl/a/ větší díl své práce věnovat prevenci?

Administrativní činnost (zjednodušení výkazů činnosti, systém hlášení bodů za dopravní přestupky, statistika apod.)

Represe v oblasti dopravy v klidu (vypisování parkovacích lístků)

Doručování doporučených zásilek do vlastních rukou z ÚMČ a MHMP

Součinnost jako nezúčastněná osoba pro potřeby PČR (§ 85 odst. 2 Trestního řádu - u domovní, osobní prohlídky)

Zajišťování dozoru při výdeji soc. dávek na ÚMČ

Předvádění osob pro jiné úřady než ÚMČ a MHMP

Doplnil/a/ bych ještě:.....

10. Ve svém současném výkonu služby vykonávám preventivní činnost v rozsahu přibližně: (zakroužkujte event. dopište)

0 %   5%   10%   20%   25%   30%   50% a více   .....%

11. Byl/a/ byste v současnosti ochoten/na/ a reálně schopen/a/ ve své funkci strážníka věnovat více času a úsilí prevenci? Pokud ano, přibližně o jaké procento Vaší pracovní doby? (zakroužkujte event. dopište)

Ano   o 5%   o 10%   o 20%   o 25%   o 30% a více   .....

Ne

12. Níže uvedené preventivní činnosti očísľujte podle pořadí, ve kterém je sám /sama/ pokládáte za důležité prakticky provádět ve Vaší práci (6 - nejdůležitější až po 1 - nejméně důležitá)

Komplexní osvětová, informační a poradenská činnost ve školských a ostatních zařízeních (např. žáci ve školách-problematika drog, senioři-zabezpečení bytu)

Pořádání a organizace volnočasových aktivit pro děti a mládež (např. turnaj v kopané, ukázky sebeobranu, dětské dny)

Tvorba článků o prevenci pro regionální tisk (Pražská pětka) a pořadů pro regionální televizní program (TV5)

Individuální poradenství, konzultace problematiky s občany (např. vysvětlení právních předpisů, kompetence policie, povinnosti chovatele psa.....)

Specifická individuální pomoc sociálně znevýhodněným občanům (např. pomoc s vyřizováním osobních dokladů, doprovod na úřad práce...)

Vydávání tiskovin se zaměřením na prevenci kriminality (informační letáky)

Doplnil /a/ bych ještě:

.....

13. Dotazník byl pro mne při zodpovídání:

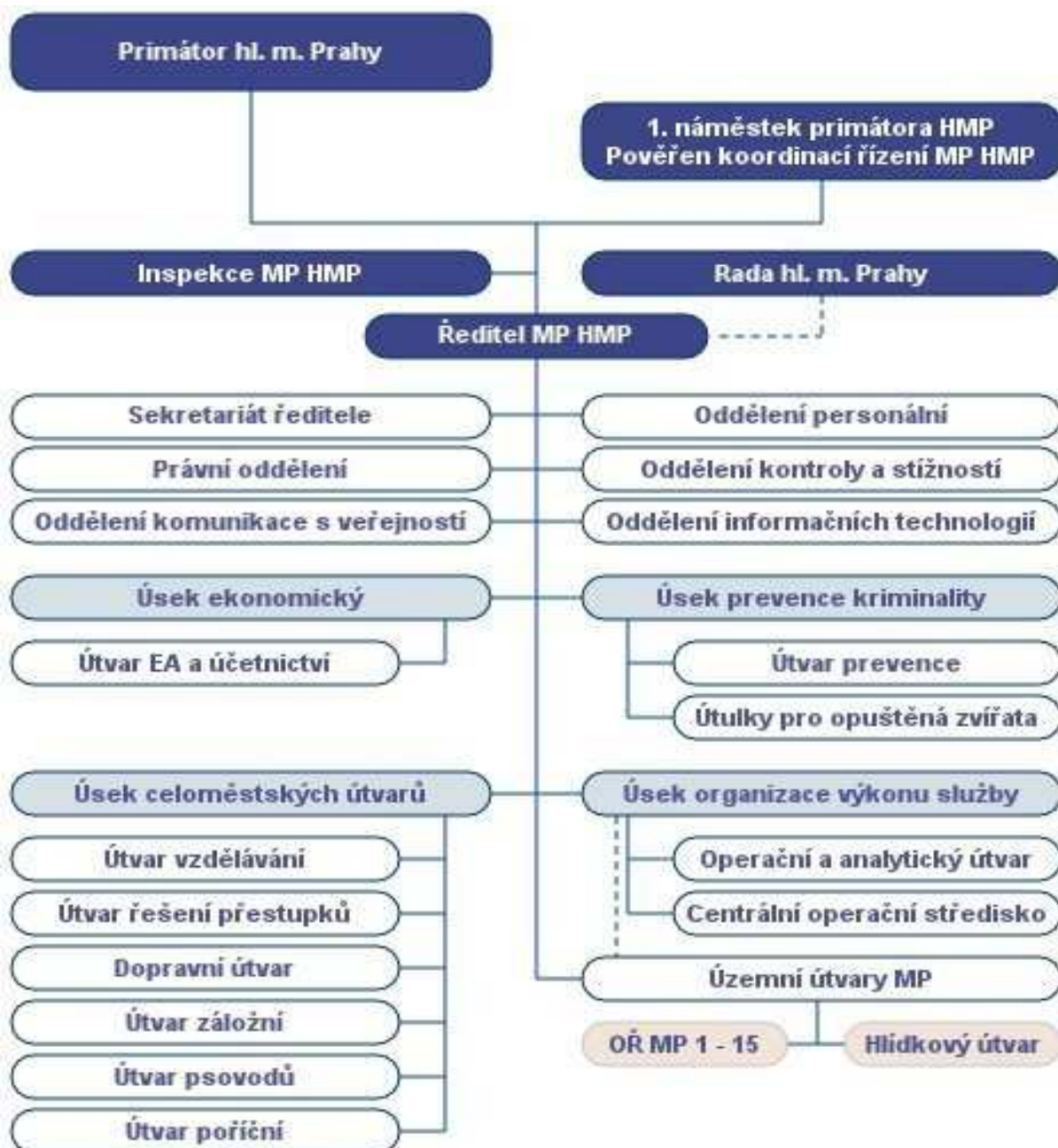
Zcela srozumitelný

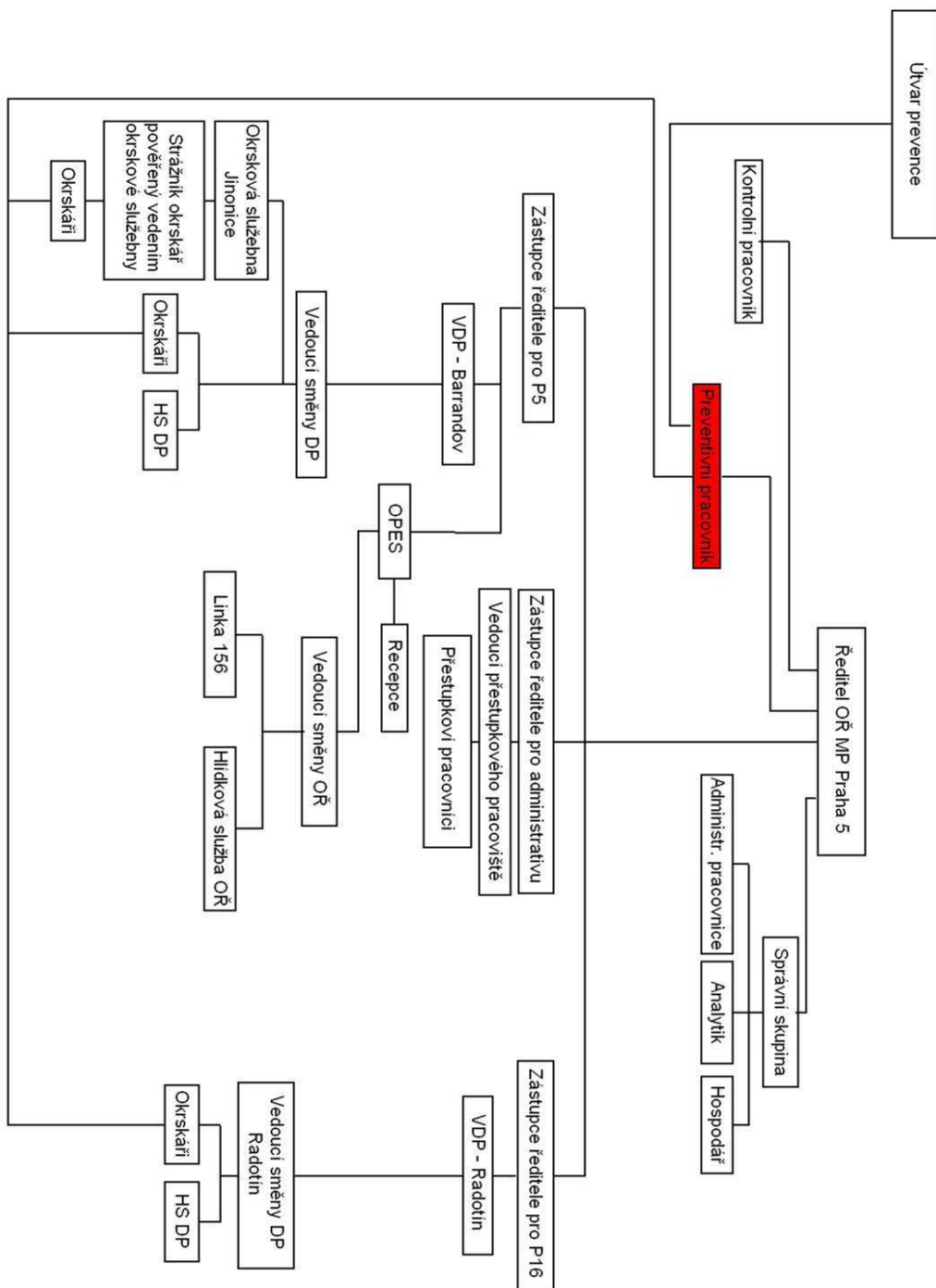
Ne úplně srozumitelný, a to v otázkách č. ....

14. Svými odpověďmi jsem si byl přítom:

U všech otázek celkem jistý

Ne úplně jistý, a to u otázek č. ....

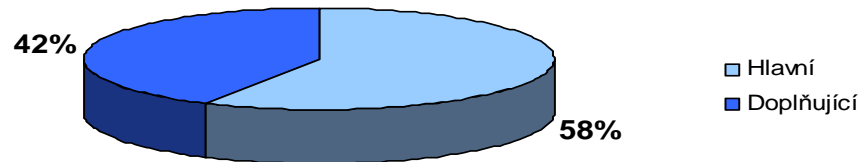
Komplexní zajišťování místních záležitostí veřejného pořádku v obci. Koordinace zásahových skupin a určování techniky a taktiky při zásahu včetně zpracovávání služební dokumentace.

K tomu:

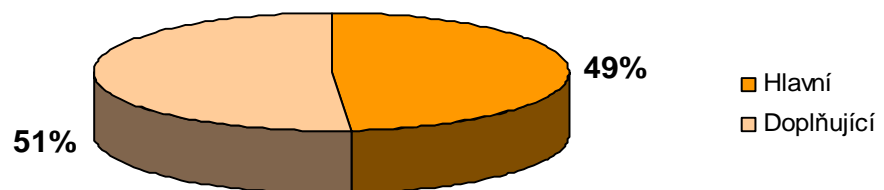
- *sleduje a kontroluje samostatně na základě územní odpovědnosti ve svěřeném teritoriu v plném rozsahu dodržování obecně závazných právních norem a předpisů*
- *je nadřízen ostatním strážníkům, kteří jsou určeni k výkonu služby na teritoriu svěřeného okrsku, plánuje, organizuje, koordinuje, kontroluje a řídí výkon jejich služby, zajišťuje samostatně provádění nezbytných opatření*
- *řeší samostatně v souladu se zákonem o obecní policii zjištěné přestupky, ukládá v blokovém řízení za jejich spáchání pokuty do výše 2.000 Kč*
- *oznamuje příslušným orgánům podezření, že byl spáchán přestupek nebo jiný správní delikt, jehož projednávání spadá do působnosti tohoto orgánu*
- *spolupracuje úzce a samostatně při své činnosti s orgány samosprávy, státní správy i s jednotlivými občany, plní úkoly uložené starostou a radou MČ*
- ***podílí se na prevenci kriminality v obci***
- *oznamuje Policii ČR podezření a poznatky k trestné činnosti zjištěné při výkonu zaměstnání i mimo ně*
- *upozorňuje fyzické a právnické osoby na zjištěné nedostatky a činí opatření k jejich odstranění, dohlíží na dodržování pravidel bezpečnosti a plynulosti silničního provozu v mezích daných zákonem, dohlíží průběžně na stav a údržbu komunikací a veřejných prostranství včetně veřejné zeleně a na provozuschopnost veřejně prospěšných zařízení, zjištěné nedostatky předává k řešení příslušným odpovědným orgánům a institucím*
- *soustřeďuje poznatky o bezpečnostní situaci ve svěřeném okrsku, samostatně je vyhodnocuje a využívá k plnění vlastních úkolů nebo je předává příslušným orgánům k provedení dalších opatření*
- *plánuje, organizuje a řídí samostatně opatření nutná k zabezpečení veřejného pořádku a klidu při konání jednorázových akcí, konaných v jemu svěřeném okrsku a vyžaduje v této souvislosti podle potřeby posílení výkonu služby dalšími strážníky MP*

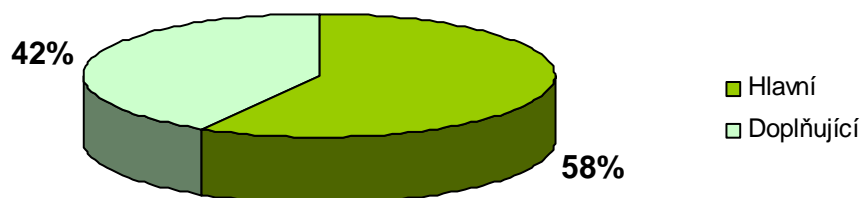
Graf č. 6.1. Úloha MP HMP v oblasti prevence vykonávané MHMP - vedoucí pracovníci

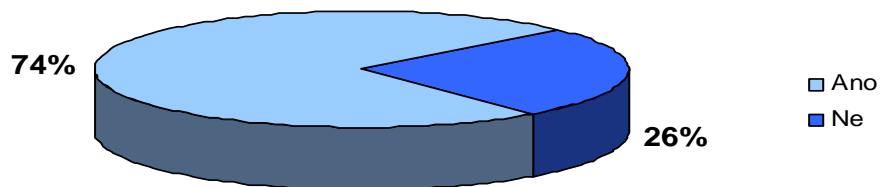
Graf č. 6.2. Úloha MP HMP v oblasti prevence vykonávané MHMP - hlídková služba

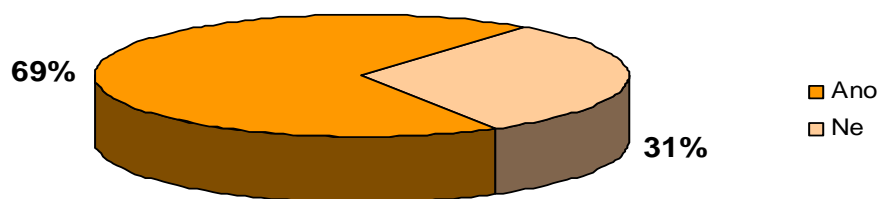
Graf č. 6.3. Úloha MP HMP v oblasti prevence vykonávané MHMP - okrskáři

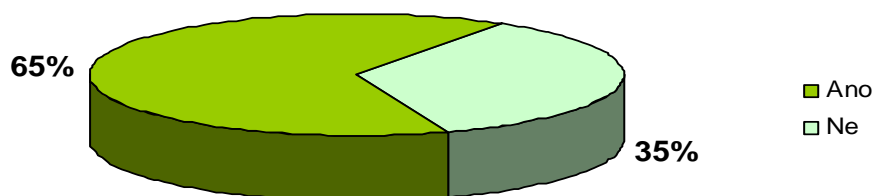
Graf č. 7.1. Zaměření MP HMP více k prevenci na úkor represe - vedoucí pracovníci

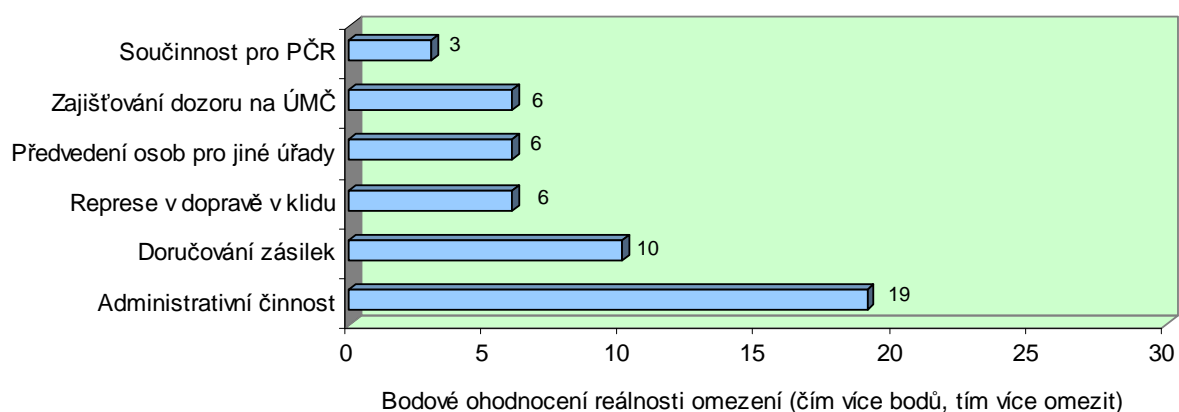
Graf č. 7.2. Zaměření MP HMP více k prevenci na úkor represe - hlídková služba

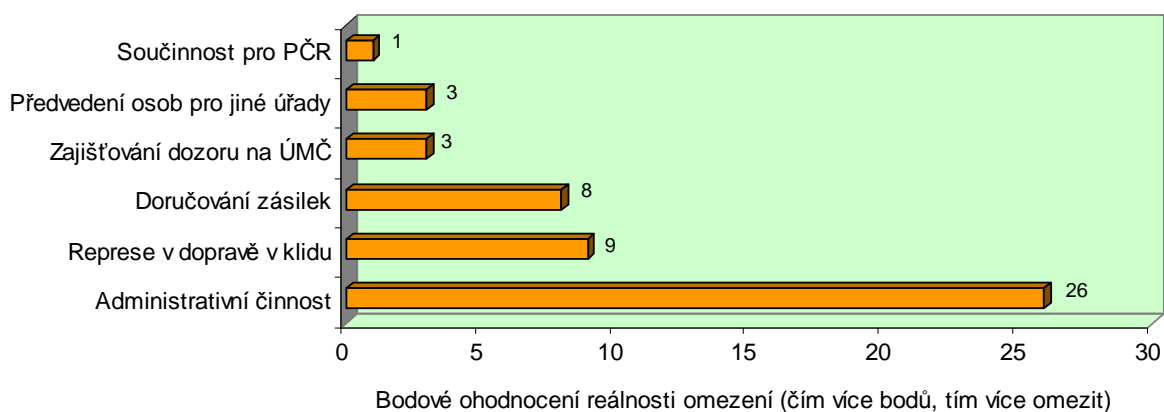
Graf č. 7.3. Zaměření MP HMP více k prevenci na úkor represe - okrskáři

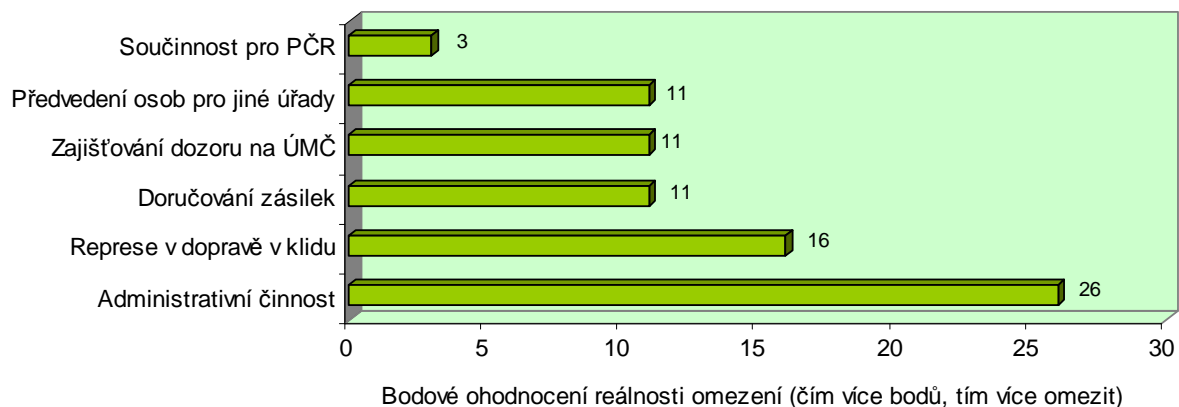
Graf č. 9.1. Oblasti nejvhodnější k omezení ve prospěch prevence - vedoucí pracovníci

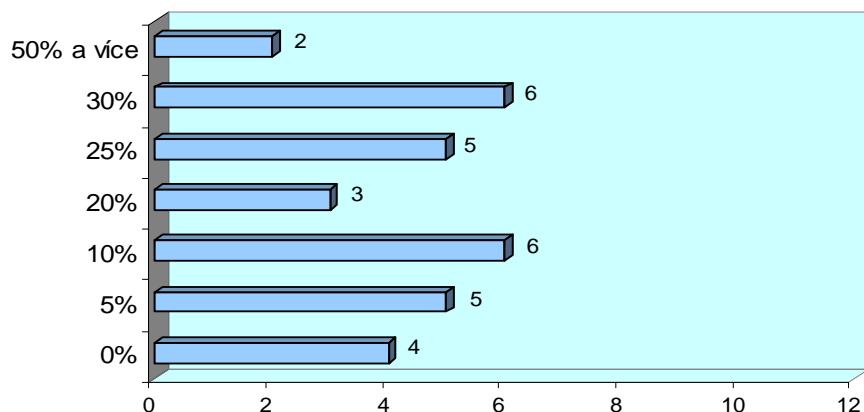
Graf č. 9.2. Oblasti nejvhodnější k omezení ve prospěch prevence hlídková služba

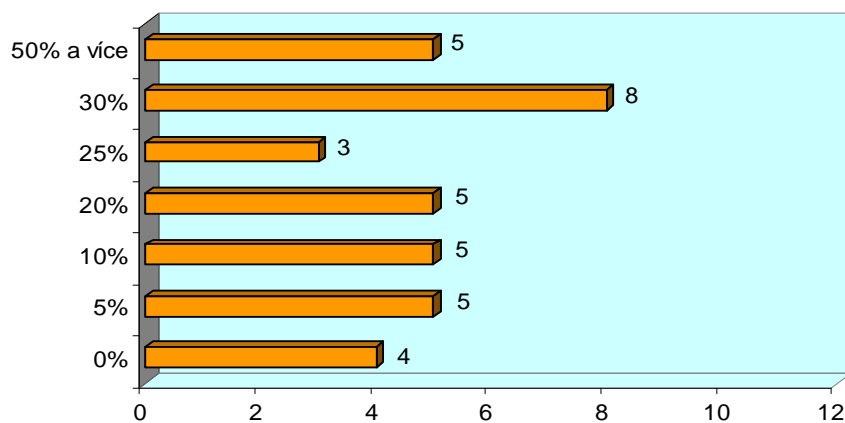
Graf č. 9.3. Oblasti nejvhodnější k omezení ve prospěch prevence - okrskáři

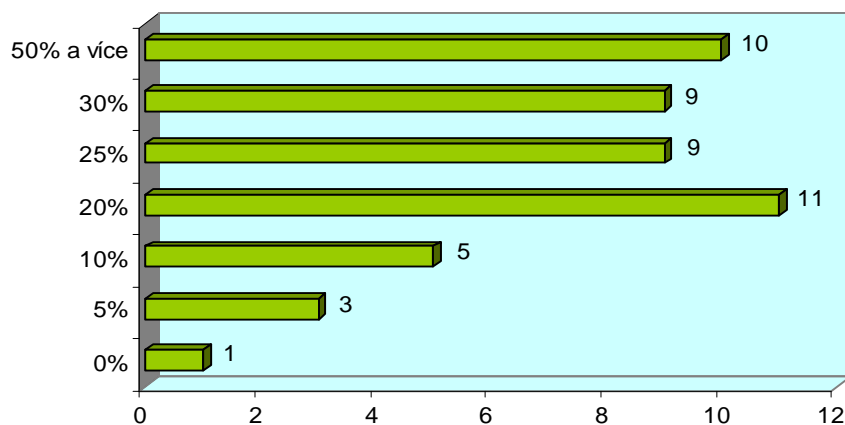
Graf č. 10.1. Rozsah prevence v současném výkonu služby - vedoucí pracovníci

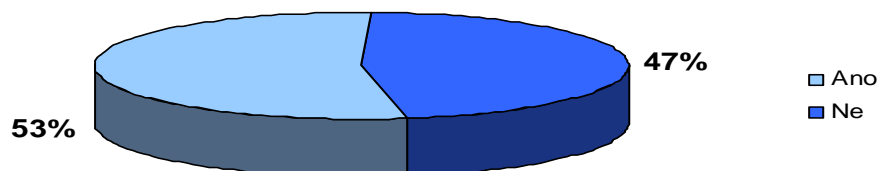
Graf č. 10.2. Rozsah prevence v současném výkonu služby - hlídková služba

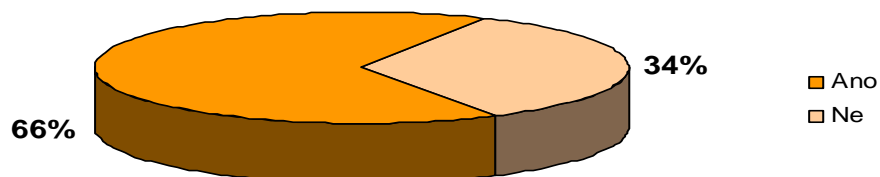
Graf č. 10.3. Rozsah prevence v současném výkonu služby - okrskáři

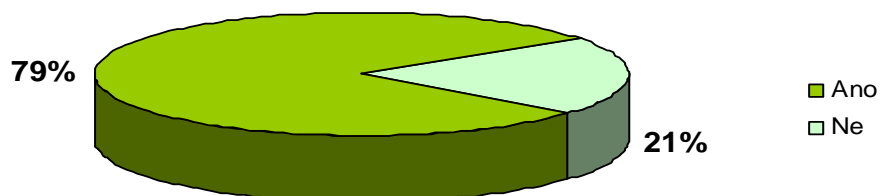
Graf č. 11.1. Ochota a schopnost věnovat více času a úsilí prevenci - vedoucí pracovníci

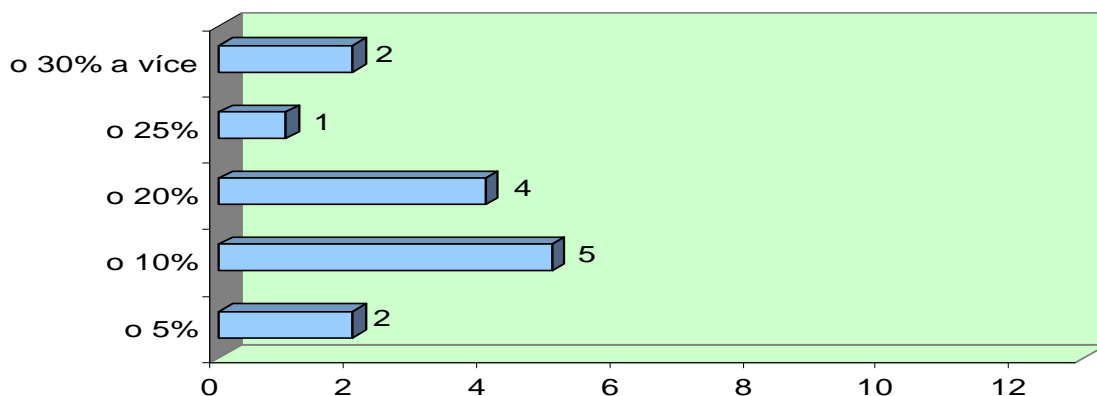
Graf č. 11.2. Ochota a schopnost věnovat více času a úsilí prevenci - hlídková služba

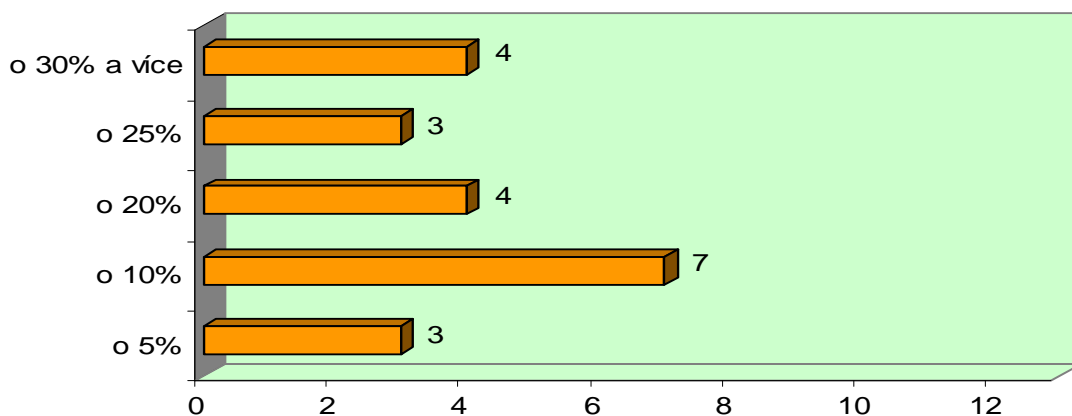
Graf č. 11.3. Ochota a schopnost věnovat více času a úsilí prevenci - okrskáři

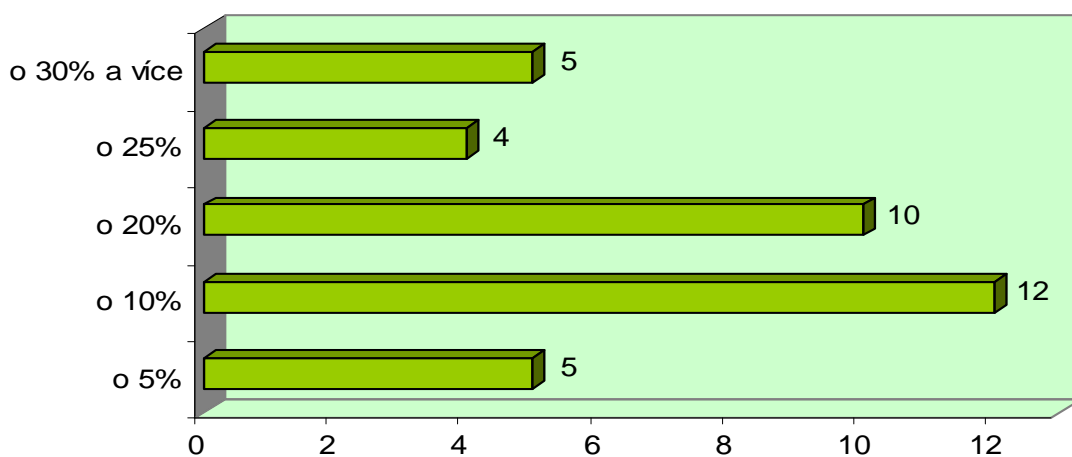
Graf č. 11a.1. Stanovení navýšení prevence ve své pracovní době - vedoucí pracovníci

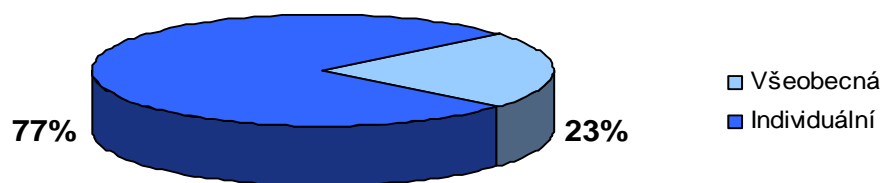
Graf č. 11a.2. Stanovení navýšení prevence ve své pracovní době - hlídková služba

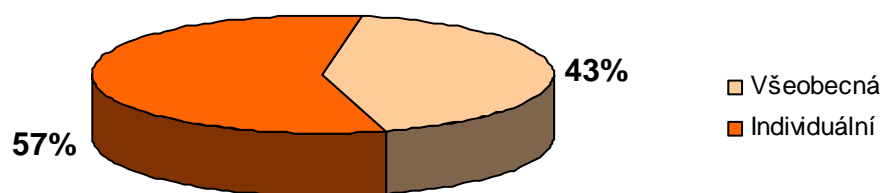
Graf č. 11a.2. Stanovení navýšení prevence ve své pracovní době - okrskáři

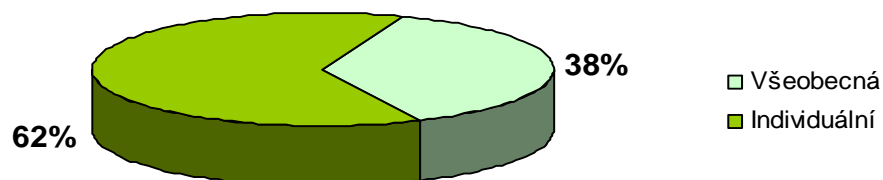
Graf č. 8.1. Preference zaměření systému prevence u MP HMP - vedoucí pracovníci

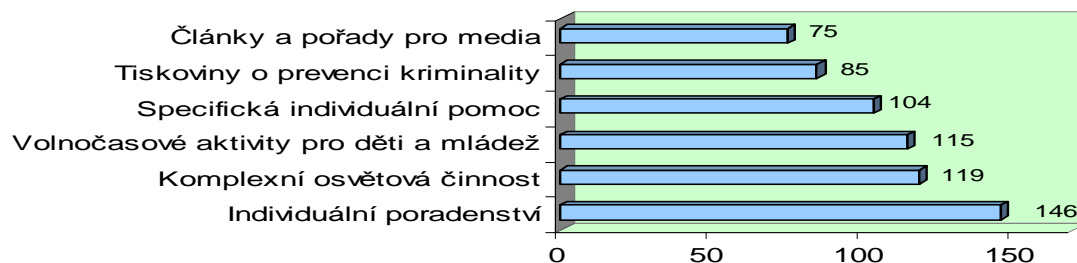
Graf č. 8.2. Preference zaměření systému prevence u MP HMP - hlídková služba

Graf č. 8.3. Preference zaměření systému prevence u MP HMP - okrskáři

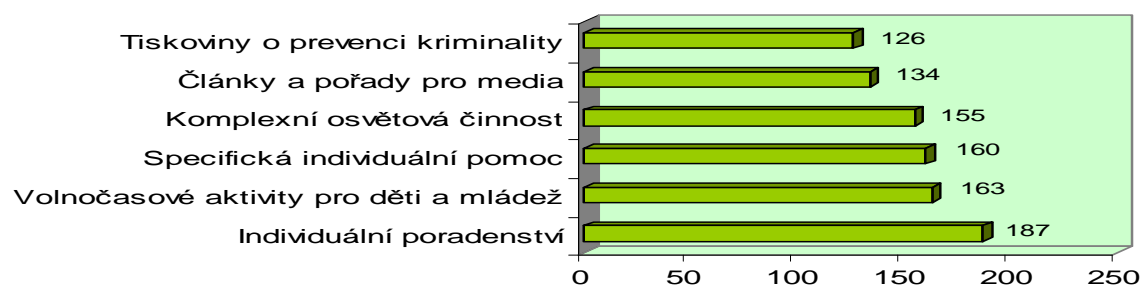
Graf č. 12.1. Důležité preventivní činnosti v práci strážníka - vedoucí pracovníci

Graf č. 12.2. Důležité preventivní činnosti v práci strážníka - hlídková služba

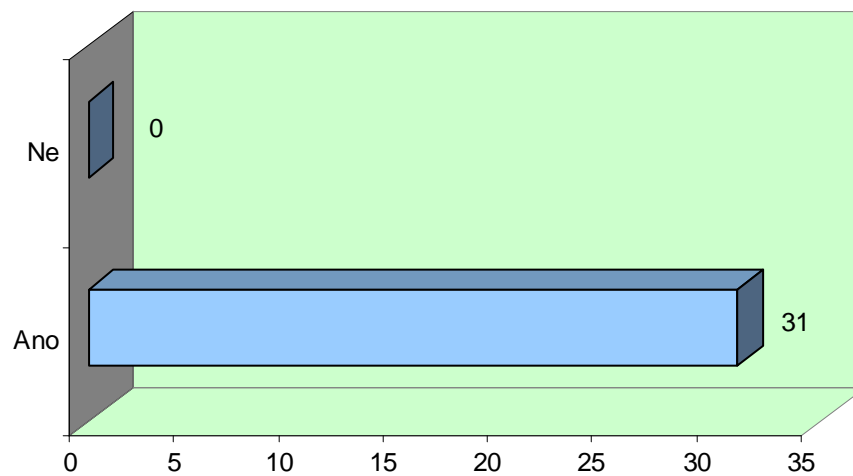

Graf č. 12.3. Důležité preventivní činnosti v práci strážníka - okrskáři

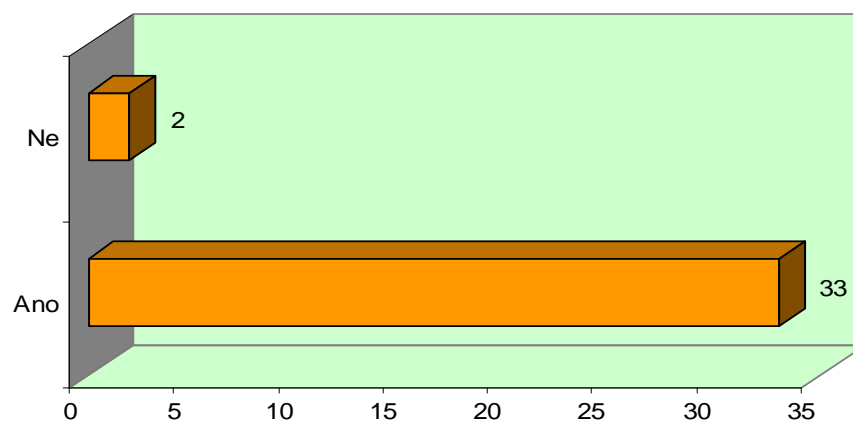

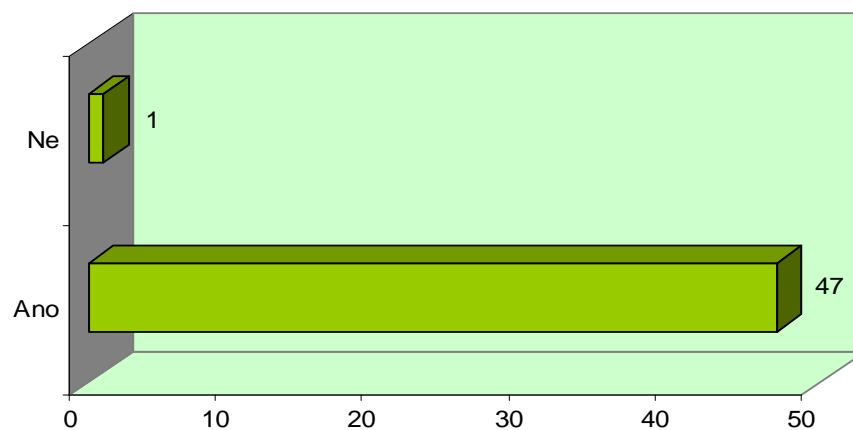
Graf č. 13.1. Srozumitelnost dotazníku - vedoucí pracovníci

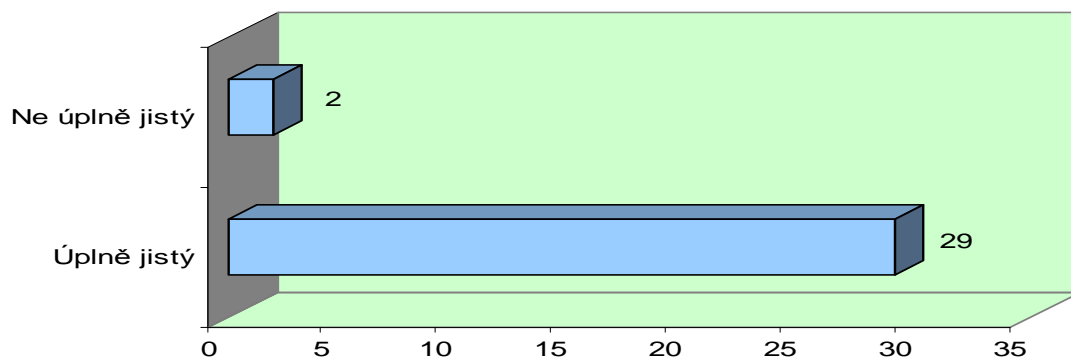
Graf č. 13.2. Srozumitelnost dotazníku - hlídková služba

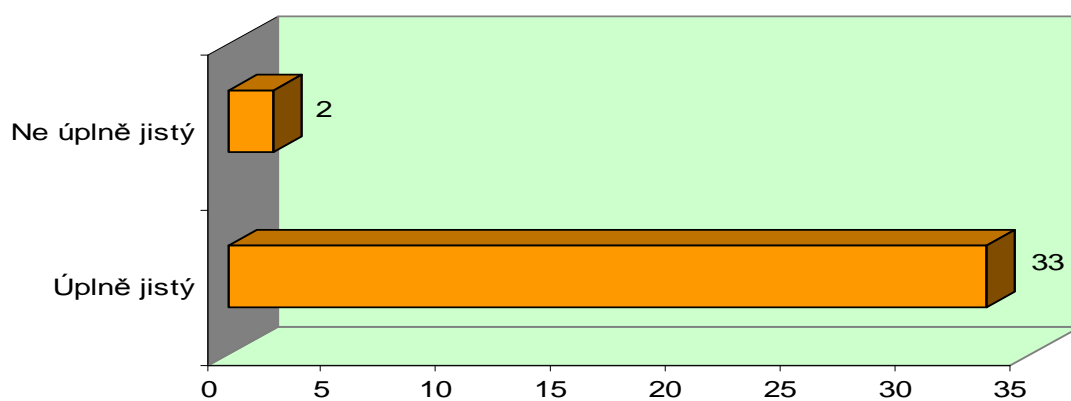
Graf č. 13.1. Srozumitelnost dotazníku - okrskáři

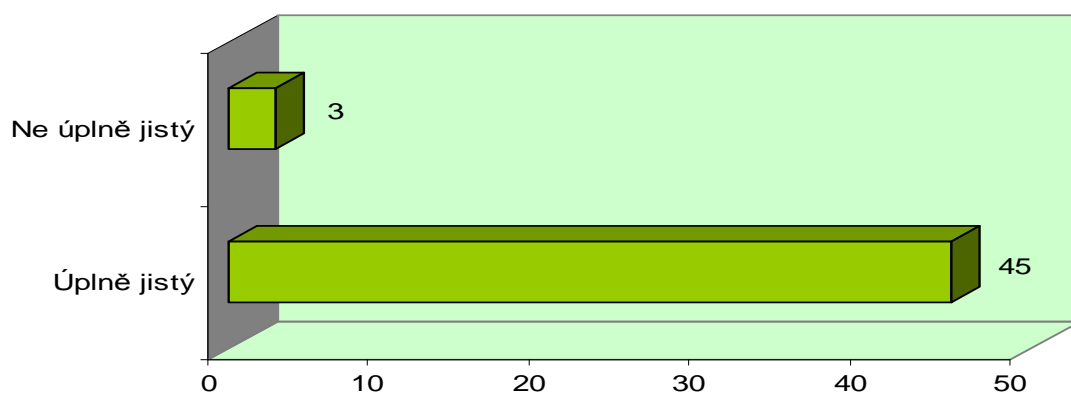
Graf č. 14.1. Jistota odpovědí při vyplňování dotazníku - vedoucí pracovníci

Graf č. 14.2. Jistota odpovědí při vyplňování dotazníku - hlídková služba

Graf č. 14.3. Jistota odpovědí při vyplňování dotazníku - okrskáři

V Praze dne 20. 2. 2009

Souhlasím s půjčováním této diplomové práce.

Bc. Jiří Tůma

Posudek vedoucího diplomové práce

Název práce: Problematika oblasti prevence v činnosti obecních (městských) policií

Autor: Bc. Jiří Tůma

Student, který je rovněž zaměstnancem městské policie, si jako téma vybral problematiku oblasti prevence v činnosti obecní (městské) policie.

Práce má krátký úvod, dále je rozdělena do 5 kapitol, z nichž první je věnována základní terminologii z oblasti sociální práce a prevence. Druhá kapitola se věnuje policii obecně, její historii, fungování a současnému právnímu vymezení. Třetí, jedna ze stěžejních kapitol, se věnuje předmětu diplomové práce, totiž prevenci, tak, jak je koncipována v činnosti obecní policie. Čtvrtá kapitola se zabývá výzkumným šetřením a pátá kapitola čerpá jak z výzkumného šetření, tak i z logických a věci odpovídajících dovození pro zefektivnění preventivní činnosti městské policie hl. m. Prahy. Následuje závěr, seznam literatury a přílohy.

Ke kap. 1

Základní terminologie se týká vymezení prevence v práci policie rozdělené do tří vrstev: primární, sekundární a terciální. Vymezení pojmů je precizní, je zjevné, že pisateli jsou zcela jasná preventivní určení. Již v této kapitole ukazuje student velmi dobrou obeznámenost s problematikou a rovněž je zjevné, že mu o meritum věci osobně jde.

Ke kap. 2

Tato kapitola čtenáři jasně a srozumitelně ukáže, podle jakých zákonných norem policie funguje. Student však není právník, a proto je jeho popis ryze informativní.

Ke kap. 3

Prevence v činnosti policie je to, o čem pisateli běží. Ví, co prevence je a čeho se týká. Dělí ji na tři části, což je velmi příhodné. Čtenář tak získává dobrý pohled na strukturu problému. Poměrně zevrubně pak popisuje systém a koncepci prevence kriminality v Praze, je patrné, že tento model je mu důvěrně znám, nevyjadřuje se k němu kriticky. Teprve na konci práce navrhuje některá dílčí zlepšení, která ovšem přinášejí významné náměty, neboť se opírají také o poznatky, které student získal magisterským studiem.

Za zdařilé považují ilustrativně-analytické kazuistiky, které živě dokumentují práci reálné policie. Za velmi podnětnou považují podkapitolu, která srovnává MP hl.m. Prahy a MP Bratislavy.

Ke kap. 4.

Pisatel má dvě hypotézy, které se týkají jednoho problému. Totiž vztahu a postojů strážníků v oblasti prevence v činnosti MP HMP. Zvolené metody považuji za přiměřené, neboť používají sběr, analýzu dat, jejich statistické zpracování, srovnání zjištěných dat a jejich interpretaci. Vybraný vzorek je úctyhodný (160 strážníků) a jejich popis a roztřídění pečlivé. Výsledky výzkumného šetření jsou shrnuty do tabulek a grafů, ke kterým vždy přináleží diskuse. Je vidět, že student je výtečně obeznámen se základní metodou a citlivě ji umí použít. Rovněž ze závěrů výzkumného šetření je patrné, že míra zobecnění, kterou pisatel provádí, je přiměřená a konkrétní zjištění pro čtenáře potěšující: „Za nejdůležitější prevenci ve své práci policisté individuální poradenství občanů a osvětovou a informační činnost..

Ke kap. 5.

Návrhy zefektivnění práce jsou uvedeny krátce, ale zato realisticky. Navrhovaná řešení jsou přiměřená a ambice dosažitelné. Zajímavé je, že pisatel například považuje za důležité spolupráci státní správy, samosprávy i jednotlivými občany. Zde bych uvítal uvedení a částečné rozpracování některých návrhů, které by ukázaly, jak pisatel rozumí fenoménu obce. Nebylo by ani třeba se odvolávat na řeckou „polis“ ani na jiné formy evropských společenství, i když i toto by jistě bylo užitečné, ale hlubší porozumění tomu, co obec v moderní vícevrstvé společnosti je, považuji za podstatné. Na základě takovéto analýzy by totiž bylo možné policistům ukázat jejich skutečný význam v životě obce, o kterém ani nevědí. Konečné závěry jsou stručné, odpovídající a věcně správné.

Seznam literatury a další prameny jsou relativně obsáhlé, chybí však zahraniční prameny. Přílohu považuji za výtečnou, pečlivou a dobře zpracovanou, neboť obsahuje dotazníky, údaje, grafy a tabulky, které jsou pro porozumění celého spisu určující.

Musím říci, že mi vedení práce dělalo radost, neboť pisatel je nejen inteligentní, ale má skutečný zájem o předmět diplomové práce. Oceňuji pečlivost a nasazení, které do vypracování textu dal. Celkové zpracování považuji za příkladné. Sám jsem se poučil a rozšířil jsem horizont pohledu na policii, velmi mě potěšilo, že sami policisté preferují prevenci před represí. Rovněž je důležité, že chápou význam budování dobrých vztahů s lidmi v obci.

Navrhuji přijmout práci bez výhrad k obhajobě.

PhDr. Jiří Růžička, Ph.D.

V Praze dne 29.5. 2009

POSUDEK OPONENTA NA DIPLOMOVOU PRÁCI

Název:

Problematika oblasti prevence v činnosti obecních (městských) policíí

Autor:

Bc. Jiří Tůma

Počet stránek 69 (vlastní text) + 20 (Přílohy).

Počet příloh: 17.

Počet kapitol: 5, podkapitol 1. řádu: 16, podkapitol 2. řádu: 5.

Počet odborných publikací: 22, počet internetových zdrojů: 3.

Počet grafů v textu: 14, počet grafů v Přílohách: 42.

Volba tématu je aktuální a z hlediska zaměření školy vhodná.

Osnova práce je logická, jednotlivé kapitoly na sebe plynule navazují.

Stylisticky je práce srozumitelná a vyjadřování správné z hlediska českého jazyka.

Také gramatika nevykazuje nedostatky.

Téma, které si autor vybral, je založeno více na praxi než na teorii, přesto autor se jí věnuje v pečlivém vymezení pojmů v první kapitole, neméně pečlivě pak věnuje pozornost i právní stránce věci v rozsahu, který je potřebný pro sociálního pracovníka.

Je patrné, že autor má mnohé praktické zkušenosti v oblasti, o které práce pojednává. Je také sympatická jeho moudrá angažovanost, s níž je předmět jeho zájmu zpracován.

Připomínky:

Autor označuje list s nadpisem Přílohy stránkou 70, další stránku pak označuje číslem 1. Nové číslování mělo začít již od prázdné stránky s nadpisem Přílohy.

Počet literárních zdrojů mohl být větší a mohl být uveden alespoň jeden cizojazyčný zdroj.

Závěr

Je třeba ocenit, že autor zpracoval zvolenou problematiku uvážlivě, pečlivě a komplexně a její přehled včetně svých vlastních názorů podal kultivovaným a srozumitelným způsobem. Jeho práce by měla být přístupná k poučení nejen osobám, které se jí zabývají, ale sloužit k informacím i širší veřejnosti. Doporučuji práci k obhajobě.

V Praze, 30.5.2009

MUDr. Olga Dostálová, CSc.

